

52084

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

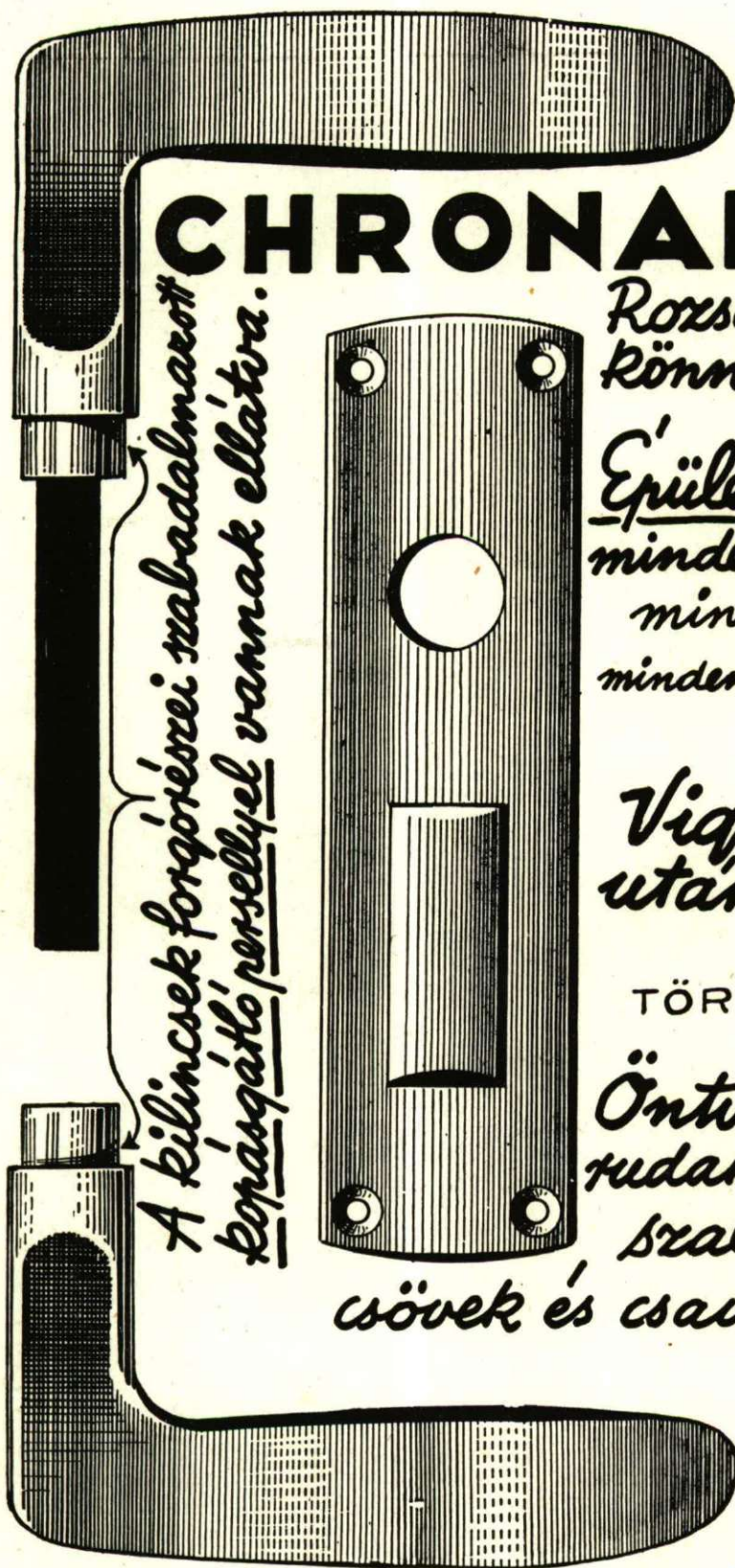

40. ÉVFOLYAM 1941 AUGUSZTUS

Strölin K. előadásáról * Tervező és vállalkozó a mai bérházépítkezésekről * Spekuláció hatása a bérházépítkezésre * Modern bérházépítkezés kérdései * Építőipari munkáskérdések * Bérházak a fővárosban, Sopronban, Győrben, Székesfehérvárott, Kassán * Lépcsőházkiképzések * Lakónévjegyzék-táblák * Bérházkapuk * Épületszerkezetek * Külföldi lapszemle

UNGARISCHE BAUKUNST • ARCHITETTURA UNGHERESE • ARCHITECTURE
HONGROISE • HUNGARIAN ARCHITECTURE • MADJARSKO GRADJEVINARSTVO

SZERKESZTI : VITÉZ IRSY LÁSZLÓ

*A bilincsek forgó részei szabaddalmazott
kopásálló persellyel vannak ellátva.*

CHRONALIUM

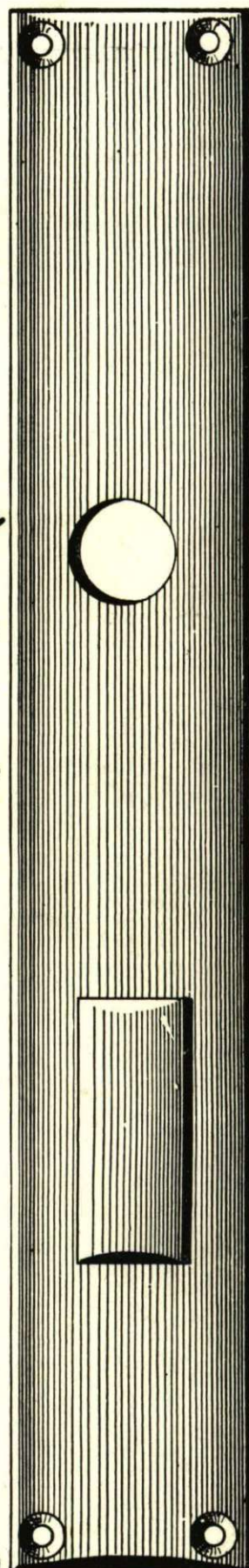
*Rozsdamentes
könnyű fém*

*#
Építványok
minden formában
minden árhöz
minden fajta zárhoz*

*Vigyázat,
utánokkák!*

*#
TÖRV. VÉDVE*

*Öntvények,
rudak, lemezek,
szalagok,
csövek és csavarok.*

GÁSPÁR VILMOS

FÉMKÜLÖNLEGESSÉGEK

BUDAPEST, VII, ALMASSY-TÉR 16. TEL. 228-488 • 228-253

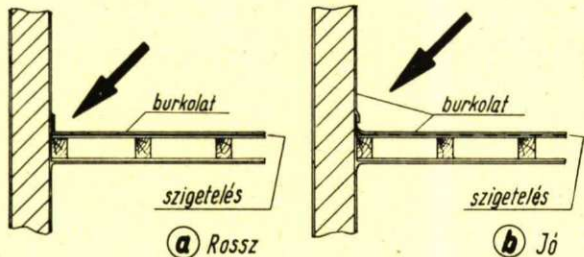
ÁLTALÁNOS ÉPÜLETSZERKEZETEK

Fagerendás födémrészletek

Állandóan nedvességnek kitett helyiségben pl. konyhában vagy fürdőszobában szigetelés nélkül fafödém készíteni nem szabad. Víz hatására a szigetelés nélküli fafödém elrothad.

Célszerű az ilyen helyiségben vasbeton lemezt vagy téglates födém készíteni.

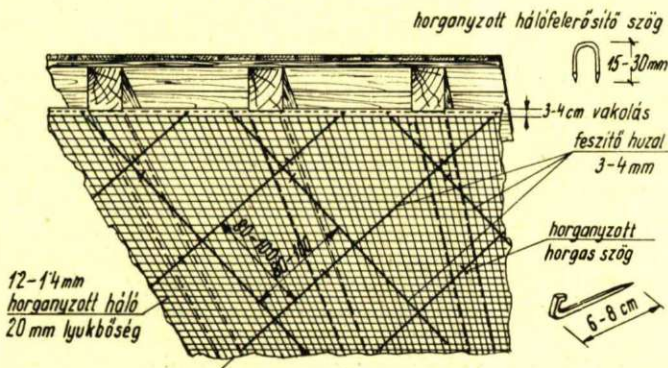
Különös gond fordítandó a hajlat kiképzésére.

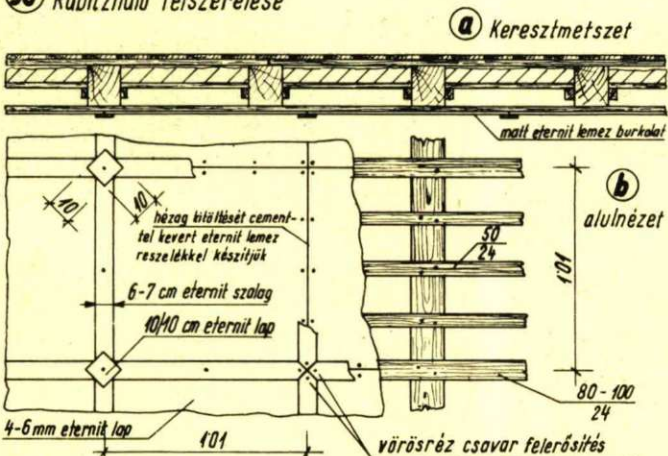
29 Hajlatkiképzés

Mezőgazdasági épületeknél, különösen istállóknál a borított gerenda födém alsó deszkázata helyett kosmos lemezeket, rabitz szerű cement vakolást, eternit lemezeket és heraklit lapokat alkalmazunk.

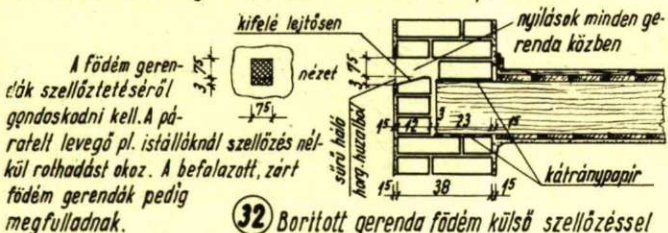
A felsorolt burkoló anyagok nemcsak páramentessé teszik a mennyezetet, ami fontos pl. ha felette maglárakat helyezünk el, hanem a szigetelőképeséget és tűzbiztonságot is növelik.

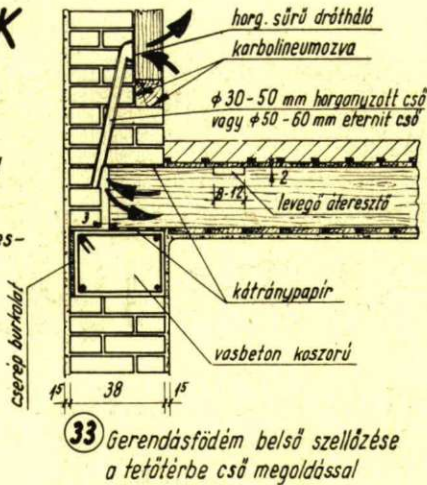
30 Rabitzháló felszerelése

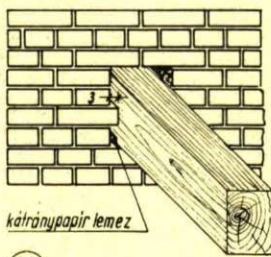
31 Bélések borítottgerenda födém alsó eternit lap burkolással

32 Borított gerenda födém külső szellőzéssel

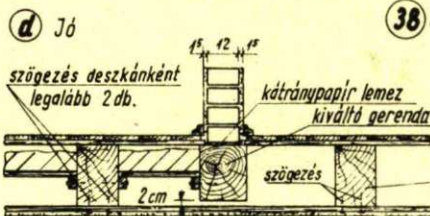
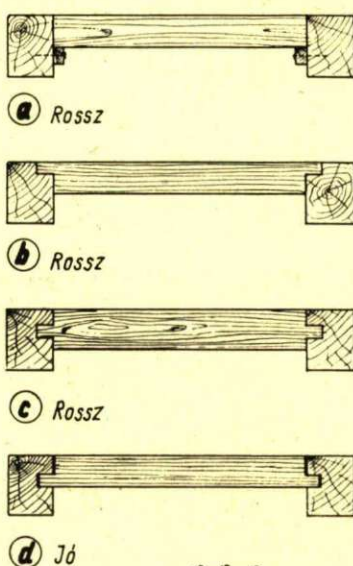
33 Gerendásfödém belső szellőzése a tetőtérbe cső megoldással

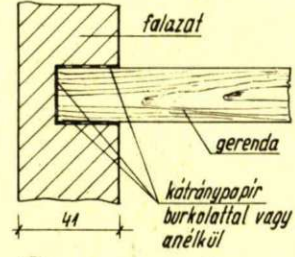
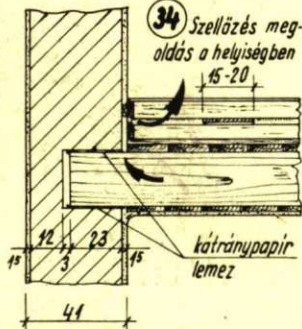
35 Gerenda körüli fal elhagyás és téglamerevítés

A fallal érintkező farészeket, pl. talpgerendát, falon átnyúló faszervezeteket, vonkosfát, karbolineummal vagy más impregnáló anyaggal vonjuk be. Az így előkészített fát száraz téglák közé fektetjük. Teljesen kátránpapírba burkolt fa befalazva megfúlad. Ügyelni kell arra hogy a vakolatba ne szívódjon fel a karbolineum mert színeződést okoz.

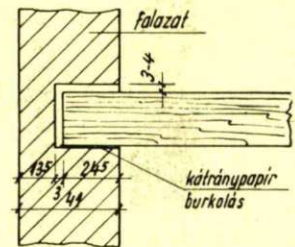
37 Fiókgerendák bekötése

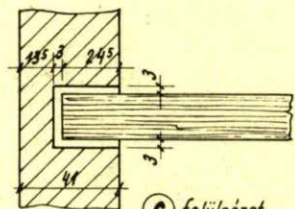
A csöveket minden negyedik gerendánál helyezzük el. A szomszédos gerendaközököt a gerendán kivágott átvezetővel kötjük össze.

36a Rossz

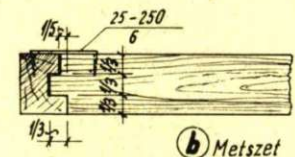

36b Jó

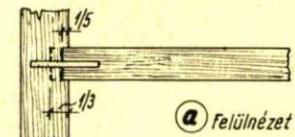

36c Felülnézet

36 Gerenda elhelyezés a falban

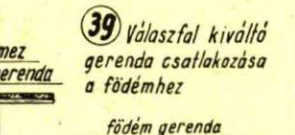
36b Metszet

36a Felülnézet

38 Fiókgerenda bekötési részlete

39 Válaszfal kiváltó gerenda csatlakozása a födémhez

ELFOGYTAK

a

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

januári, februári és márciusi példányszámai

T ö m e g e s e n

jelentkező előfizetőinknek már nem tudjuk a teljes évfolyamot leszállítani.

F e l k é r j ü k

ezért az igen tisztelt olvasóinkat, hogy a tulajdonukban levő Magyar Építőművészet 1941. évi januári, februári és márciusi példányszámaikat a kiadóhivatalnak adják át.

A kiadóhivatal ezeket a számokat darabonként 2 P-s áron

visszavásárolja

EMERGÉ

a tökéletes gumi-
árak védjegye!

Magyar Ruggyantaárugyár R.T.
FÉLSZÁZADOS GYÁRTÁSI TAPASZTALAT

„SZILMENT“

AUTÓ-BIZTONSÁGI ÜVEG
LÖVEDÉKÁLLÓ ÜVEG

Gyártja:

LIGETI LÁSZLÓ

Üvegtechnikai műintézet
BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-U. 23

A m. kir. honvédség szállítója
Alapítva: 1886. — Tel.: 141-256

**Művészi üvegfestmény-
ablakok, diszüvegezések**

Ligeti Sándor és Fiai

üvegfestészeti műintézet
Kispest, Üllői-út 182. Tel.: 349-288

Alapítva: 1886

Bpsten, József-u. 23. Tel.: 141-256

FESTÉKEK

FIÓKOK MINDENÜTT

Travertin kőutánzat

burkolati lapok minden
színben és strukturával,
valamint szobrásmunkák

Rákos

szobrász, VII., Szent
Domonkos-utca 5.sz.
Telefon: 228-004

HATÉVITZEDŐTÁ

BUDAPEST — TELEFON: 127-275

Dr. Helvey víz-, hő-
és hangszigetelések

Magyar Kerámiai Gyár Részvénytársaság

Központi iroda: V., SAS-UTCA 25.

BUDAPEST

Gyártelep: X., GYÖMRŐI-ÚT 63.

Gyárt: chamotte, silika, saválló téglát.
Keramikövet és lapot, színes padlóburkolólapot,
klinkertéglát, különböző falitéglát.

**Betonkavicsot,
kvarchomokot**

osztályozva is

QUARCIT
nemesvakolat

mindennemű építési anyagot
bármily mennyiségben szállít

**Fazekas Károly
és Társai**

Vác. Telefonszám: 107

Jakóby László

okl. kohómérnök

Telefon: 38-45-99

*Kazánfalazás
Ipari kemencék,
gyárcémények építése
Hőszigetelések
Gépalapozások*

**KAZANBEFALAZÁS
GYÁRCÉMÉNYEK
IPARI KEMENCÉK**

SZAB. THERMOPHOR
kémények egymásfö-
lötti tüzelések és köz-
ponti fűtések részére

SZAB. CIKLON
kéményfeltét
SCHULZ

tüzeléstechnikai és építési r.-t.
BUDAPEST, VII., ARÉNA-ÚT 80
Telefon: 221-250 és 221-262

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

MEGJELENIK HAVONKÉNT

40. ÉVFOLYAM 8. SZÁM 1941. AUGUSZTUS

FELELŐS SZERKESZTŐ: VITÉZ IRSY LÁSZLÓ

MUNKATÁRSAK: KAFFKA PÉTER, RÉCZEY MIKLÓS, ZSITVA TIBOR

Előfizetési ár: Egész évre 24 P, fél évre 12 P, egyes szám ára 3 P

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST,
IV., KECSKEMÉTI-U. 19. TELEFON: 185-309, 185-014

Kiadásért felel: vitéz Irsy László

JELLEN SZÁM VEZÉRGONDOLATA:

Bérházépítkezés kérdései a fővárosban és a vidéken

Bevezető — vitéz Irsy László, okl. építészmérnök, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa alelnöke.

Jegyzet Strölin K. stuttgarti főpolgármester „Lakásügy, városépítés és tájrendezés”-ről tartott előadásáról.

A tervező és vállalkozó véleménye a mai bérházépítkezésekről — alsóviszokai Gerlóczy Gedeon és Báthory István, okl. építészmérnökök.

Bérház a Ráday-utcában — ifj. Paulheim Ferenc okl. építészmérnök.

Fővárosi bérházak — Tervezte dr. Kotsis Iván, okl. építészmérnök, műegyetemi nyilvános rendes tanár.

Spekuláció hatása a bérházépítkezésre — Dereskei Fodor Lajos, okl. építészmérnök.

A modern bérházépítkezés kérdései — Dr. Kotsis Endre, okl. építészmérnök, műegyetemi nyilvános rendes tanár.

Fővárosi bérházak — Réczey Miklós, Faragó Sándor és dr. Acsay László, okl. építészmérnökök.

Építőipari munkáskérdések — Dr. Gortvay György, miniszteri tanácsos.

Bérházépítkezések Sopronban — Winkler Oszkár, okl. építészmérnök.

Győri bérházépítkezések — Lakatos Kálmán, okl. építészmérnök.

Székesfehérvári bérház — Tervezte dr. Kotsis Iván, okl. építészmérnök, műegyetemi nyilvános rendes tanár.

Kassai bérház — Tervezte J. Polásek, Brünn.

Lépcsőházképzések — Dr. Kotsis Endre, okl. építészmérnök, műegyetemi nyilvános rendes tanár.

Lakónévjegyzék-táblák — Bérházkapuk.

Épületszerkezetek — Külföldi lapszemle.

1941. SZEPTEMBERI SZÁM VEZÉRGONDOLATA:

A közoktatásügy építészeti kérdései a fővárosban és vidéken

Bevezető

A bérházépítkezés a gazdasági élet konjunktúrájának fokmérője. A nagy lakástermelés akkor gazdaságos, ha a város lakosságának a száma növekvőben van. A lakosság-számot főleg a bevándorlás duzzasztja fel, mégpedig az esetben, ha nagyobb tömegek megélhetését a gazdasági élet, az ipar és a kereskedelem megélénkülése lehetővé teszi. Ha a lakástermelés fokozódása nem a családi házakban mutatkozik, hanem bérházak építésében, akkor ez rendszerint együttjár bizonyos telek- és építési üzérkedéssel. A gazdasági élet irányítása, az erre vonatkozó rendszabályok a városi és az építésügyi hatóságok feladata, hogy az egészségtelen üzérkedésnek gátat vessenek, illetőleg olyan irányba tereljék, ami nincs ártalmára a közösségnek, vagyis egészséges lakástípusok és bérházak termelését kell előmozdítani, ami megfelel az építető normális anyagi igényeinek, a tervezőnek, a vállalkozónak és az építőmunkásnak egyaránt.

Mai számunkban ezzel a kérdéssel foglalkozunk. A fővárosból és egyes vidéki városokból mutatunk be újabb és jellegzetes bérházépítkezéseket. Megszólaltatjuk a tervezőt, a vállalkozót és adatokat közlünk az építőmunkások helyzetére vonatkozólag is. Tagadhatatlan, hogy bérházépítési konjunktúrában élünk, amit igazol az ország életének gazdasági fellendülése, ugyanakkor azonban fékező hatást gyakorol erre az építőanyagoknak korlátozott volta és az igen nehéz fuvarozási körülmények. Ennek a két tényezőnek az egybevetésével alkothatunk helyes képet arról a bérházépítési mozgalomról, aminek az utóbbi években szemtanui vagyunk. A közleményekkel és képekkel szemléltetést kívánunk nyújtani a mai bérházépítkezésekről, ami egyúttal a jövő számára gazdasági és építészettörténeti emlékeztetőt fog jelenteni.

vitéz IRSY LÁSZLÓ

Lakásügy, városépítés és tájrendezés

Jegyzetek Strölin K. előadásából

A lakásügy, városépítés és tájrendezés tárgyköre minden nép számára égető kérdés és nagyfontosságú probléma. Ha az építészet fejlődését figyelemmel kísérjük, mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy az építészet a korszak vagy a nép szellemi magatartásának mindig a legérőteljesebb és legeszmeibb kifejezője.

Az az állítás, hogy az építészet egy korszak szellemi magatartásának kifejezője, érvényes a francia forradalom óta eltelt évekre is. E korban a népességnek szokatlan mérvű szaporodása következtében a technika és gazdasági élet csodálatraméltó módon fejlődésnek indult. Az építészet terén is rendkívülit alkottak, meg kell azonban állapítanunk, hogy voltak sötét árny-

oldalai is. Városképei stílusok és formák egyvelegét mutatják, de leg súlyosabb hibája, hogy ez az építészet, melynek kihatásait még ma is érezzük, igen nagyméretű lakásszükséglethez és lakásínséghez vezetett. Ennek okait a kor szellemi magatartásának mélyén leljük meg. Eszménye, a személy érvényesülése, rányomta bélyegét az építészetre is, az egysé-

ges irányítást természetesen kezdetől fogva elhárította. A városépítés és lakásügy terén szomorú következménye volt ennek a néphalandóság emelkedése. Ezen már csak messzi távlatokba néző, gyökeres változás segíthet, amelynek első megnyilatkozása megmutatkozott az utolsó évtizedek reformtörekvéseiben, különösen a kertvárosmozgalmakban.

A tájrendezésnél, a városépítésnél és a lakásépítésnél a magasabbrendű közérdeknek mindig az egyéni érdekek előtt kell járnia. A tervezés nagyban a tájrendezésnél kezdődik és kicsiben az egyes épület architektónikus megalkotásával jön létre. Az építész legfőbb feladatát abban látjuk, hogy a széles néprétegeknek emberhez méltó lakást teremtsünk és a kulturális és civilizációs haladás áldásaiban részesítsük őket. A vidékről való menekülés ellen mindenképp előtt a vidék megfelelő lakás- és életviszonyainak javításáról kell, különösen a kulturális és szociális berendezések megteremtése révén, gondoskodni. A városi lakosságot viszont ismét szorosabb kapcsolatba kell hozni a földdel, a már meglévő városok lazábbá tétele és új telepítések létrehozása révén. Ott, ahol a technikának a természetbe való betörése elkerülhetetlen, a természet és a technika között új harmóniát kell teremteni. Az autótutak, ezek a hatalmas mérnöki alkotások, meggyőző bizonyítékai, hogy ezt a feladatot meg lehet oldani úgy is, hogy a technikai építmény nemcsak beleilleszkedjék a tájba, hanem ezenfelül a tájképet még sajátos módon hangsúlyozza és elemeiben is kiemelve.

A népiség és a föld forrásaiból századok folyamán egészen határozott jellegű építészeti hagyomány alakult ki. Egyre több országban lehet észlelni, hogy a népi-nemzeti gondolat immár az építészetre is ráüti bélyegét, s az a helyes, hogy minden ország saját népiségének,

saját tájainak és saját építészeti hagyományainak ősforrásaiból alkítsa ki építészeti. Nemzetközi együttműködés inkább csak az építészeti irányadó alapeszméinek tisztázása körül szükséges, azonkívül különleges szakkérdésekben vélemény és tapasztalatcserére lehet még szükség.

A tájrendezés feladatát abban látjuk, hogy a földterületen a nép munka- és lakóhelyeit úgy osszuk el, hogy abból az össznépesség a lehető legmagasabb teljesítőképességet és az élet javaiból való legnagyobb részesedést érhesse el. A tájrendezés első feladata, hogy a jelenlegi területkihasználás és a jövőben lehetséges térkiaknázás méreteit megállapítsa, megvizsgálja egy gazdasági terület jelenlegi közlekedési állapotát és a közlekedésfejlesztés jövőbeni lehetőségeit, stb. Nagyjelentőségű a jelentkező ásványi kincsek kikutatása; hiszen az ásványi kincsek jelenléte a területek ipari fejlődését eleve meghatározza. A tájrendezés további munkája, hogy a vizsgálatok eredményei alapján fejlesztési programot állapítson meg.

A városépítés fogalma nem korlátozódik csupán a városokra, vonatkozik ez minden közösségi alakulatra, tekintet nélkül arra, hogy nagyvárosról, közép- vagy kisvárosról, vagy akár csak egy faluról, településről van szó. A városépítés feladatát abban látjuk, hogy az egyes közösségi alakulatok település- és gazdaságterületét célszerűen és szépen tagolja és ebbe a térbe a beépítést szervesen végrehajtsa. Ez a munka az általános keretek megállapításával kezdődik. A tervezés azután továbbhalad az egyes részletek felé és végül az építmény építészeti megvalósításához vezet. Célja, hogy a lakosságnak egészséges, természetbe ágyazott életet biztosítson, ugyanakkor azonban a tájék szépségét is megtartsa. Az egész városnak népi és táji elemektől befolyásolt építéstílusával és kedves meg-

formálásával minden egyes lakója szívéhez kell szólnia és igazi otthonává kell válnia.

A tervezés a területfelhasználás általános kereteinek megállapításával kezdődik. A tervezés következő feladatát az általános beépítési terv képezi. Az ilyen beépítési terv a beépítendő területet rendeltetése szerint osztja be lakónegyedre, üzleti és ipari negyedre. Ezzel kapcsolatban nagyjelentőségű a közvetlen és csatlakozó forgalmi úthálózat megtervezése. Az újjáépítési rendszabályok kiindulópontja a közlekedési problémák megoldása, elsősorban azoké, amelyek a motorizálással függnek össze.

A beépítendő területen minden egyes épülettömbre különleges előírások szolgálnak az alapterület kihasználása tekintetében építési magasságot illetően. Az általános beépítési terv ellenkezője a kertesítési terv. Ez meghatározza, milyen felületek maradjanak meg zöldterületnek, mely alatt nemcsak parkokat és kertterületeket, hanem sporttelepeket és üdülőhelyeket, valamint olyan területrészeket is értünk, melyeket huzamosabban kell mezőgazdaság vagy kertészeti kihasználás céljaira előkészületben tartani, vagy amelyeket erdőterületként huzamosabban kell az építkezéstől elvonni. Így az építkezés nem fejlődhet tovább határtalanul a tájban, mint régebben gyakran megtörtént. A fenti előkészületek után kerülhet csak sor a város elemeinek, a felépítményeknek megtervezésére. Fontos itt az összkép harmóniája. Zavaró, ha olyan épületeket állít egymás mellé, melyek építészeti kiképzésük révén különböznek, így pl. ha egy régimódi épületforma mellé lapostetős ház kerül.

Az építészeti kiképzésnek ez az összhangja nem vezethet persze a másik oldalon pusztán uniformizálásra. A sorház-rendszerű építkezéseknél kívánatos, hogy egy telepen

belül többféle típust alkalmazunk. Ha ezek a kistelepök kertszerűleg kialakított tájban kerülnek elhelyezésre ezt a népesség széles rétegei számára ideális lakásformának tekintetjük.

Az elkövetkező békekorszak legfontosabb és legsürgősebb feladata a lakásépítés fokozása lesz, hogy a nép minden fia kielégítő és egészséges lakáshoz juthasson.

Míg a túlrégi városrészek javítási munkálatai csak szűk körre szoríthatók, addig új városalapítások az európai viszonyok között mindenekelőtt a belső gyarmatosítás esetében jöhetnek számításba, vagyis az addig terméketlen vidék termővé tételénél. Ezekre az új városalapításokra a belső gyarmatosítás terén kitűnő példa az Itáliában épített öt város a kiszáritott pontini mocsarak helyén. Közülök a vidék székvárosaként Littoria emelkedik ki. Ennek a településnek a jelentősége abból a tényből is megállapítható, hogy azelőtt egy hatvanezer hektárnyi mocsaras terület volt a helyén. Ez éppen

háromszorosa Budapest városterületének. Ezen a területen nemrégiben harmincezer telepeket helyeztek el. Németországban közismert a népaútó-gyárközpont építés alatt álló városa. Nagobbmértű a Hermann Göring Művek épülőfőfőben lévő városa Salzgitter közelében. Ez százharmincezer főnyi lakosságnak épül. Ha ezek az új városok néhány éven belül elkészülnek, a szakemberek számára rendkívül tanulságos lesz megvizsgálni, mennyire felelnek meg a modern városépítésnek ezek a nagyszabású kísérletei a várakozásoknak.

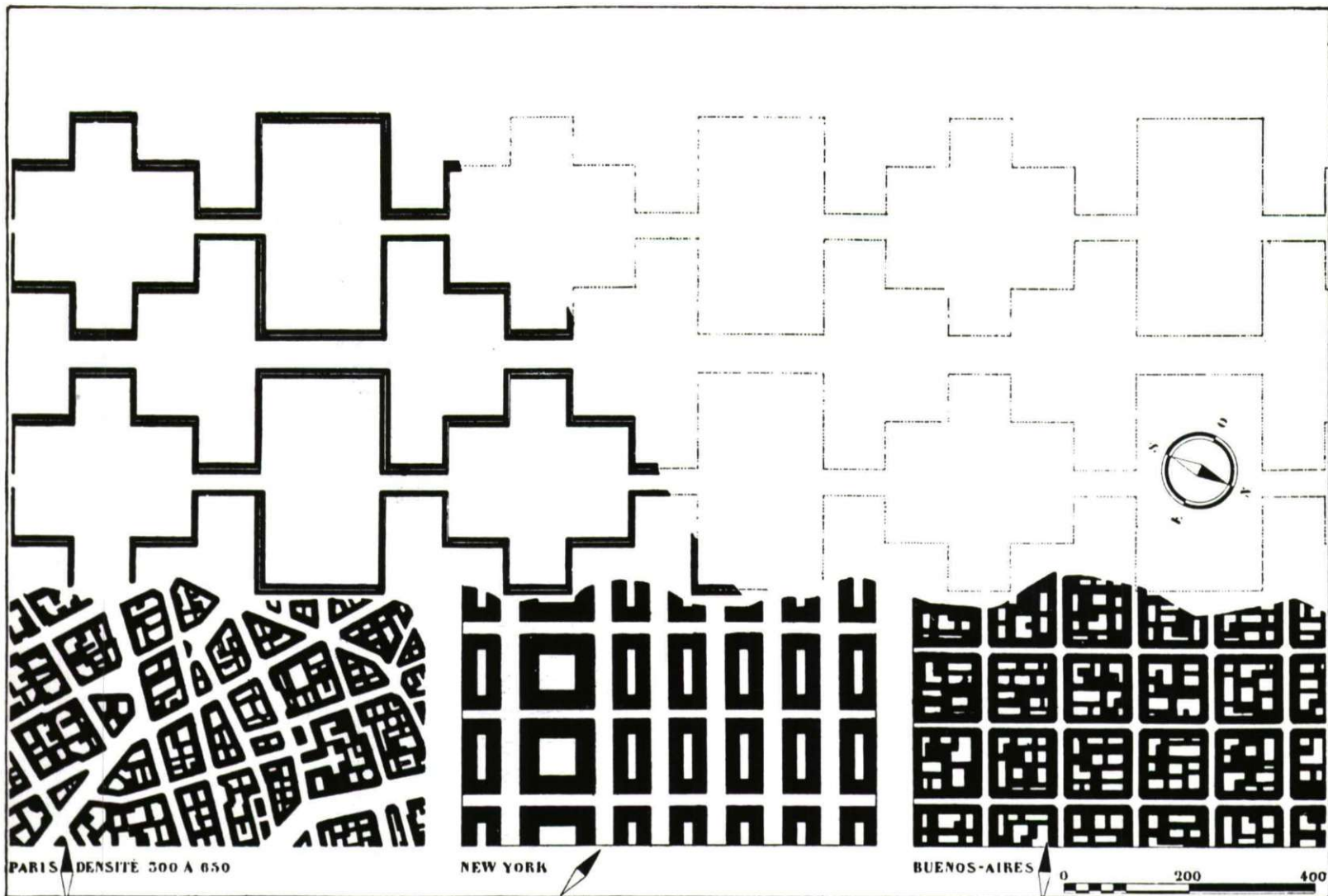
Nagy szerepet játszik a városépítési feladatok sorában a világvárosok átalakítása is. Ezek csak egész nagyszabású rendszabályokkal oldhatók meg, mert itt akadnak oly sűrűn benépesített és oly rosszul ellátott lakónegyedek, hogy a legjobb megoldás volna azokat eltüntetni a föld színéről.

Világvárosok egész soránál dolgoztak ki az elmúlt években nagy átalakítási terveket, így pl. London forgalmának újjárendezésére készültek ter-

vek, átfogó újjáalakítási rendelkezéseket hajtottak végre Rómában, pl. a Via dell'Impero áttörését és hatalmasan nekiláttak az újjáépítésnek Németországban is, így pl. Berlinben a kelet-nyugati tengely megnyitásával, vagy München és Nürnberg nagyszabású építkezéseivel.

Igen fontos kérdés a forgalmi hálózat rendbehozatala, amit nagy úttáttörésekkel, földalatti vasutak építésével stb. lehet jól megoldani. Az új nagy útvonalakon tervszerűen kell az új közigazgatási épületeket elhelyezni. A városok újjáépítésének leglényegesebb alkotóeleme végül megfelelő lakások építése, a nagyvárosok általános lakásínségének megszüntetése érdekében.

A háborús viszonyok miatt az építkezések egy részénél megakadt a munka. De reméljük, rövidesen eljön az idő, mikor a népek minden erejüket azoknak a nagy újjáépítési feladatoknak szentelhetik, amelyeket a jólét követelményeként és kultúra-akarásuk kifejezéséül maguk elé állítottak.

Párizs, Newyork, Buenos-Aires mai lakónegyedeinek összehasonlítása Le Corbusier »Ville Radieuse«-ével.

A tervező és vállalkozó véleménye a mai bérházépítkezésről

A TERVEZŐ:

A tervező-irodákban lázas munka folyik, a tőke érdeklődése teljes erejével bérházak építése felé fordult. A régi elv, hogy csakis kész házat szabad venni, teljesen megdőlt, azon egyszerű oknál fogva, hogy az nem kapható a piacon. A komolyabb belterületi házak nem eladók, és olyan nagy árkülönbség mutatkozik az újonnan épülő, félig kész, vagy csak elkezdett házak előzetes kalkulációja és piaci ára között, hogy a legóvatosabb tőkésnek is érdekesebb telekvétellel és új ház építésével foglalkozni. A fokozott lakástermelés azon aggodalmat keltheti a laikus szemlélőben, hogy erős visszaesés fogja ezt az építési fellendülést követni. Ebben a tekintetben mindenkit megnyugtathatunk, mert a visszakérült országrészekből olyan hatalmas mértékben indult meg a legkülönbözőbb néprétegek áramlása a székesfőváros felé, hogy a mult esztendő lakástermelésének hiányait és az új igényeket csak évtizedek munkájával lehet majd pótolni. Fontos körülmény még az építőipar és ezzel kapcsolatban csaknem 40 iparág foglalkoztatása követ-

A VÁLLALKOZÓ:

Az előző világháború tanulságain okulva, a tőke a legértékállóbbnak bizonyult ingatlanban kíván ma elhelyezkedni. Ha az utóbbi évben történt nagyszámú ingatlanvásárlásokat vizsgáljuk, azt látjuk, hogy míg egy év előtt a vevők a tőke 6—7%-os jövedelmezőségét kívánták meg, ma már 4%-kal, sőt azon alul is beérik. Minthogy azonban ma már alig akad eladó, megfelelően kamatozó régi ingatlan, a tőke érdeklődése az üres telkek felé fordult és azokon új bérházak építésével keres elhelyezkedést. Bár az építési költségek az utóbbi évben lényegesen emelkedtek, az új bérházak építése mégis gazdaságosnak bizonyult, mivel az új bérházakkal elérhető magasabb bérek, az adókedvezmények a tőke leszállított kamatigényeit még így is kielégíteni képesek. Örvedetes ez a fellendülés nemcsak azért, mert lakásínség van, hanem azért is, mert az építkezés foglalkozást és keresetet nyújt a vállalkozónak, a munkásnak, sőt távolabbi vonatkozásban ennek áldásait nemzetgazdasági szempontból mindenki élvezi. Ma már ott tartunk, hogy átmeneti

A TERVEZŐ:

keztében beálló jólét is, aminek eredményeképpen fokozott kereslet indul majd meg a jobb, modernebb, higiénikusabb lakások után. A ma embere már nagyon is értékeli pl. a budai vidék jólevegőjű, kertes övezetében létesített lakások előnyeit a belső részek kötengerének porban, füstben fuldokló részeivel szemben. A távolság kérdése a közlekedés állandó javulása következtében egyre kevesebb nehézséget okoz.

A tőke érdeklődése azonban nemcsak a lakástermelésre nyújt lehetőségeket, hanem a hatóságoknak is segédkezik olyan városrendezési kérdések megoldásában, amelyek előkészítő munkájánál azok megvalósítását csak 40–50 év alatt remélték. Az új hidak létesítésével egész városrészek nyílnak meg, hozzáférhetővé téve eddig teljesen elhanyagolt vidékeket. Az a lázas tempó, ami az élet majdnem minden megnyilvánulásában jelentkezik, a városrendezési kérdésekkel szemben is hasonló igényeket támaszt és szemünk előtt játszódik le olyan nagyvonalú kérdések megoldása, amelyek ily gyors lebonyolítására elődeink nem is igen mertek gondolni. Vizsgáljuk meg, hogy az építkezések ily nagymérvű fellendülése hozott-e olyan szerkezeti és beosztásbeli eredményeket, aminők pl. a gépészet terén autónál, repülőgépnél tapasztalhatók. Tárgyilagosan szemlélve az eredményeket, különösebb fejlődést sem nálunk, sem külföldön nem észlelhetünk. A minél több fény és világosság elvének eredményeképpen az ablak- és erkélyfelületekkel felbontott homlokzatok mögött a régi »alkóvos« lakások összes hátrányait tartalmazó beosztásokat találunk. A modern bérház lakásainak általános összefoglaló tulajdonságaira jellemzőek a minimális helyiségméretek, amit az éghajlat viszontagságai ellen védő külső falak vastagságának csökkentésével is igyekeznek kihasználni, továbbá a vázas rendszer helytelen alkalmazása, mert annak előnyei mellett hátrányait is megőrizve, a hő- és hangszigetelés problémáját majdnem teljesen figyelmen kívül hagyják.

Építésügyi és adómentességi szabályaink még abban az időben keletkeztek, mikor a tőkét a legelőnyösebb feltételek biztosításával kellett az építkezésre ösztönözni. De hol vagyunk ma már attól, amikor komoly milliós objektumok vételénél, vagy eladásánál a jövedelmezőségnek már másodrendű fontosságot tulajdonítva 1/2–1%-os eltérést is engedélyeznek. A jövedelmezőség nagyobbvonalú szemlélete lehetővé tenné, hogy a tervezők ugyanazon telken, kevesebb, de jobb beosztású, nagyobb fő- és mellék-helyiségekkel rendelkező lakásokat tervezhessenek, melyeknél már minden nehézség nélkül ki lehetne küszöbölni a világítatlan és szellőtlen háló és mellékhelyiségek rendszerét. Ebben a kérdésben bizonyos intézményes szigorítás igen nagy jelentőséggel bírna.

A lakástermelés külföldi példáit vizsgálva, azt látjuk, hogy a tőke mozgósítása a régi beépítési rendszerek mellett ott is a lakás-uzsorát szolgálja, bár láthatunk egyes bérházak létesítésénél szórványos próbálkozást a jobb és egészségesebb lakásrendszer kialakítására, aminek azonban nagyobb

A VÁLLALKOZÓ:

munkashiány lépett fel egyes helyeken, ennek oka azonban részben az aratási munkaidő, részben a katonai behívások, de ezek megszűnésével bőven lesz ismét munkaerő.

Vállalkozókban, legalábbis jőnévű, hitelképes vállalkozókban majdnem azt mondhatnánk, hogy hiány van, illetve a komolyabb vállalkozók ma már erejükön túl vannak foglalkoztatva és kisebb munkákat már nem is szívesen vállalnak. A verseny ennek megfelelően erősen csökkent s így ebből a szempontból a vállalkozók helyzete előnyösnek mondható, annál is inkább, mivel a rendkívüli viszonyok következtében a vállalati feltételek is lényegesen javultak, a szigorú határidők kikötésétől az építetők kénytelenek eltekinteni, az anyagbeszerzési előlegekkel és rövid fizetési terminusokkal igyekeznek áthidalni, ami természetesen a vállalkozók helyzetét nagymértékben könnyíti.

Mindezek ellenére a vállalkozók mégis tele vannak panaszokkal, amelyek jogosultságát nagyrészt el kell ismernünk. Már az építkezés megkezdése előtt jelentkeznek nehézségek az építési engedély megszerzésénél, ami hosszú hetekig tartó utánjárást igényel. Legnagyobb a nehézség azonban az építési anyagok beszerzése körül és a fuvarok, szállítási eszközök hiánya következtében. Ez nemcsak időbeli veszteséget jelent, hanem az állandóan emelkedő anyagárak miatt érzékeny anyagi veszteséget is, amit a vállalkozók csak igen kis részben tudnak az építetőkre áthárítani.

Az anyaggazdálkodási hivatal felállítására szükség volt s bár elismerjük, hogy az hivatásának magaslatán áll, mégis meg kell állapítanunk, hogy az anyagiutalások módja körül valami nincs rendben. Azt hisszük, hogy korábban kellett volna az egyes építési anyagok zárolását elrendelni, ami a gyakorlat szerint mindig csak akkor következett be, amikor már nehézségek jelentkeztek az egyes építőanyagok beszerzésénél s amikor már a zárolás oly csekély készletre vonatkozhatott, amelyből a fokozott igényeket kielégíteni a legjobb akarattal sem lehet. Még ma is gyakran látni üres telkeket, hatóság kezén is, amelyek tele vannak építési anyaggal, anélkül, hogy az építkezés megindult volna, viszont igen sok félbemaradt épület kénytelen az anyagihiány miatt szünetelni. Az anyaggazdálkodási hivatalnak elsősorban ezeket a félbemaradt építkezéseket kellene anyaggal ellátnia, hogy azok befejezését lehetővé tegyék s ezek kielégítése után kerülhetne sor véleményünk szerint az új építkezések anyaggal való ellátására. A betongömbvas kiutalása körül eddig komoly hiányok nem voltak, helyes volna azonban, ha a gömbvasak előírt csavarását — ami anyaggazdálkodási szempontból feltétlenül célszerű és előnyös — nem magánvállalkozók, hanem maga a vasmű végezné el. A legsúlyosabb hiba a téglánál mutatkozik, itt a hiány már katasztrófálisan érezhető. Ennek valódi oka nem az, amire általában hivatkoznak, hogy igen sok téglát került felhasználásra az elmúlt évben és idén is az árvízi építkezéseknél, hanem az, hogy téglagyáraink nem készültek fel az építkezés ilyen arányú fellendülé-

A TERVEZŐ:

jelentősége a kötött környezet következtében nem lehet.

Corbusiernek 1929 óta sorozatosan megjelent városrendezési tanulmányai rámutatnak arra, hogy csakis olyan nagyvonalú városrendezési kérdésekkel kapcsolatban lehet ezeket a törvényszerűen beigazolt előnyöket biztosítani, ha egyes városrészek meginduló fejlődését kézbevéve, az egyes épülettípusokat választjuk úgy meg, hogy azok a régi zárt sorú, udvar köré csoportosított megoldással szemben a helyes alaprajzi elrendezést, a lakónegyed zavartalan pihenését és jó levegőjét biztosító zöld felületekkel, sport és testedzésre kijelölt területekkel, jó közlekedéssel együtt, pontosan előírt emeletszám és beépítésmód mellett a magasba való törekvést támogató módon oldanak meg.

Kitűnő alkalom kínálkozik erre nálunk az új óbudai híd pesti és budai részének, valamint a Lágymányosnak most meginduló kialakításánál. Természetes, hogy a magántőke tevékenysége itt túl kevésnek bizonyulna s ezt csak a közületek, város OTI, MABI közreműködésével lehetne megindítani és megvalósítani.

Ha ilyen módon az alapvető rendszerben sikerülne jó levegőjű és a kertek lakások összes előnyeit, a gyermekek egészséges játszóhelyeit, kellő zöldfelületeket és sportlehetőségeket biztosító megoldásokat kialakítani és kedveltté tenni, bizonyos, hogy ezek alapján idővel a régi városrészek hasonló átalakítására is sor kerülhetne.

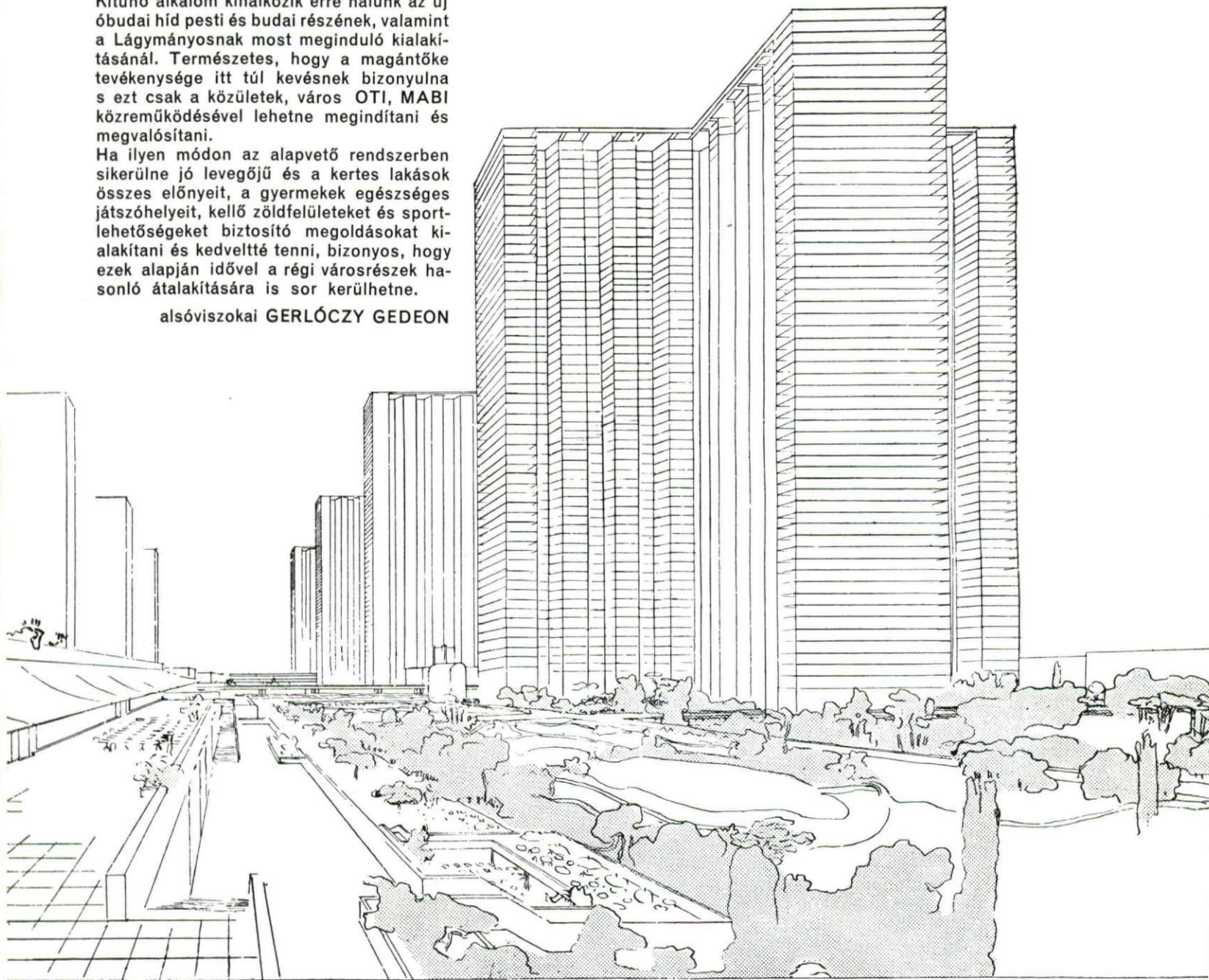
alsóvizsokai GERLÓCZY GEDEON

A VÁLLALKOZÓ:

sére és termelőképességük ma is csak kb. 50%-ig van kihasználva.

Véleményünk szerint az anyaggyártási hivatal sokkal nagyobb, átfogóbb hatáskörrel kellene felruházni. Túl sok hivatal foglalkozik külön-külön a termelés irányításával, ellenőrzésével, az anyagok elosztásával, az árak megállapításával, különféle szociális rendelkezésekkel, holott ezeknek egy hivatalban kellene összpontosulni, ahol elsősorban az építkezések fontossága és sürgősségi sorrendje szabná meg az anyagiutalások módját. Ha az anyaggyártási hivatal ilyen hatáskörrel rendelkezne, még a mai nehéz viszonyok mellett is meg lehetne oldani az építkezések anyaggal való ellátásának igazságos és méltányos biztosítását.

BÁTHORY ISTVÁN

Le Corbusier ideális lakóvárosa. A magasbaépítés következtében felszabadult területen nagy parkokat, szórakozóhelyeket és üzleteket, valamint átfutó autótutakat képzel el.

Bérház a Ráday-utcában Budapest

Tervező : ifj. Paulheim Ferenc.

Kivitelezte: **PAULHEIM ÉS WENINGER** építőmesterek
Budapest, VII., Garay-utca 42. Tel.: 428-305.

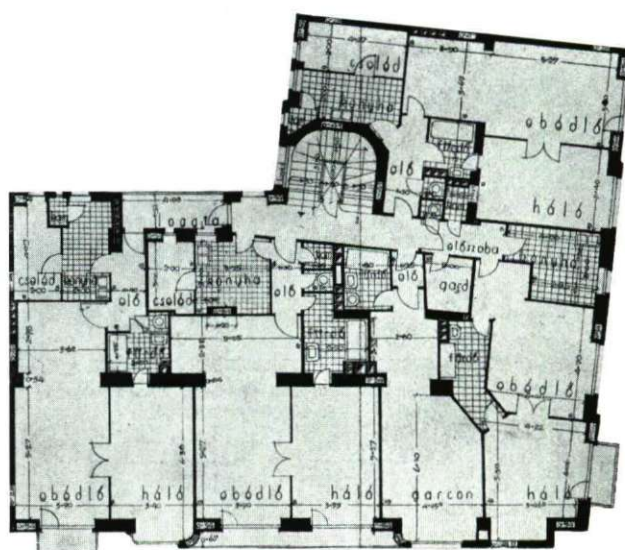
Az épület összes asztalosmunkáit **PÁLINKÁS LÁSZLÓ**
asztalosárnyára végezte Budapest, IV., Petőfi Sándor-
utca 2. Tel.: 383-513.

A villanyvilágítási berendezést készítette: **BARTA**
KÁROLY elektrotechnikai vállalat Budapest, VIII.,
Vas-utca 16.

Az összes szobafestő- és mázólmunkákat végezte
SZUNPER JÓZSEF szobafestő- és mázólmester
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 15.

A lépcsőház marboit-lapokkal való ellátását végezte
a **MARBOIT KŐIPARI VÁLLALAT** Budapest, I.,
Kelenhegyi-út 11. Telefon : 459-012.

Az összes lakatosmunkákat a **STIEBER RT.** végezte,
Budapest, XI., Csurgói-út 28. Telefon : 268-986.

Emeleti alaprajz.

Bérház a Ganz-utcában

Tervezte : dr. Kotsis Iván.

Budapest

KIRÁLYI MAGYAR PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM DIÁKJÓLÉTI ALAPJÁNAK BÉRHÁZA

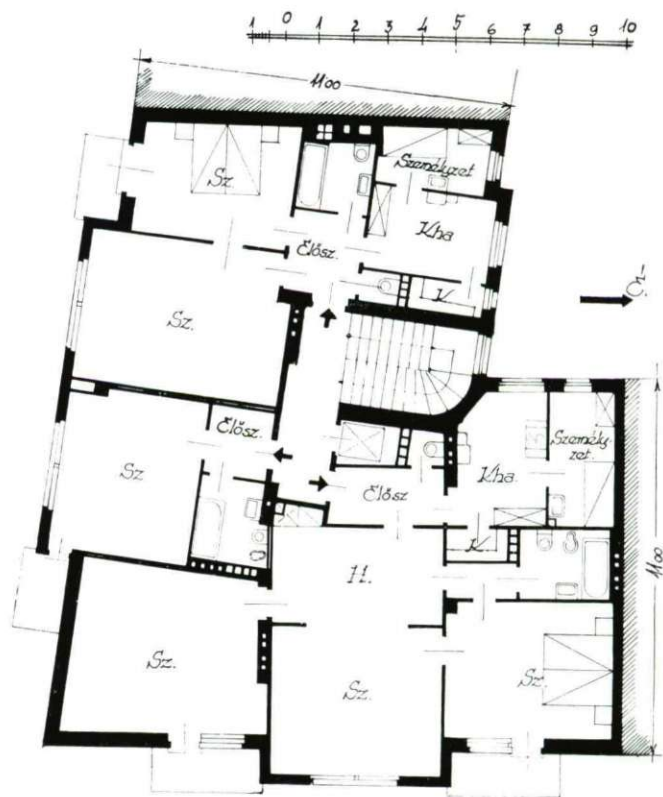

Bérház a Ganz-utcában

Tervező: dr. Kotsis Iván.

Példa egy viszonylag kisméretű, kereken 80 négyszögöles saroktelek intenzív kihasználására. Beépítési mérték hatóságilag volt kikötve. Az erős kihasználás ellenére a szobák elég nagy területűek, a takarékoskodás a mellékhelyiségek elhelyezésével történt (lásd lépcsőházat, amelynél a lépcsőkarok szélei egymást fedik). Mindössze a háromszobás lakásnál készült hall, de viszonylag kis mélységben.

Budapest

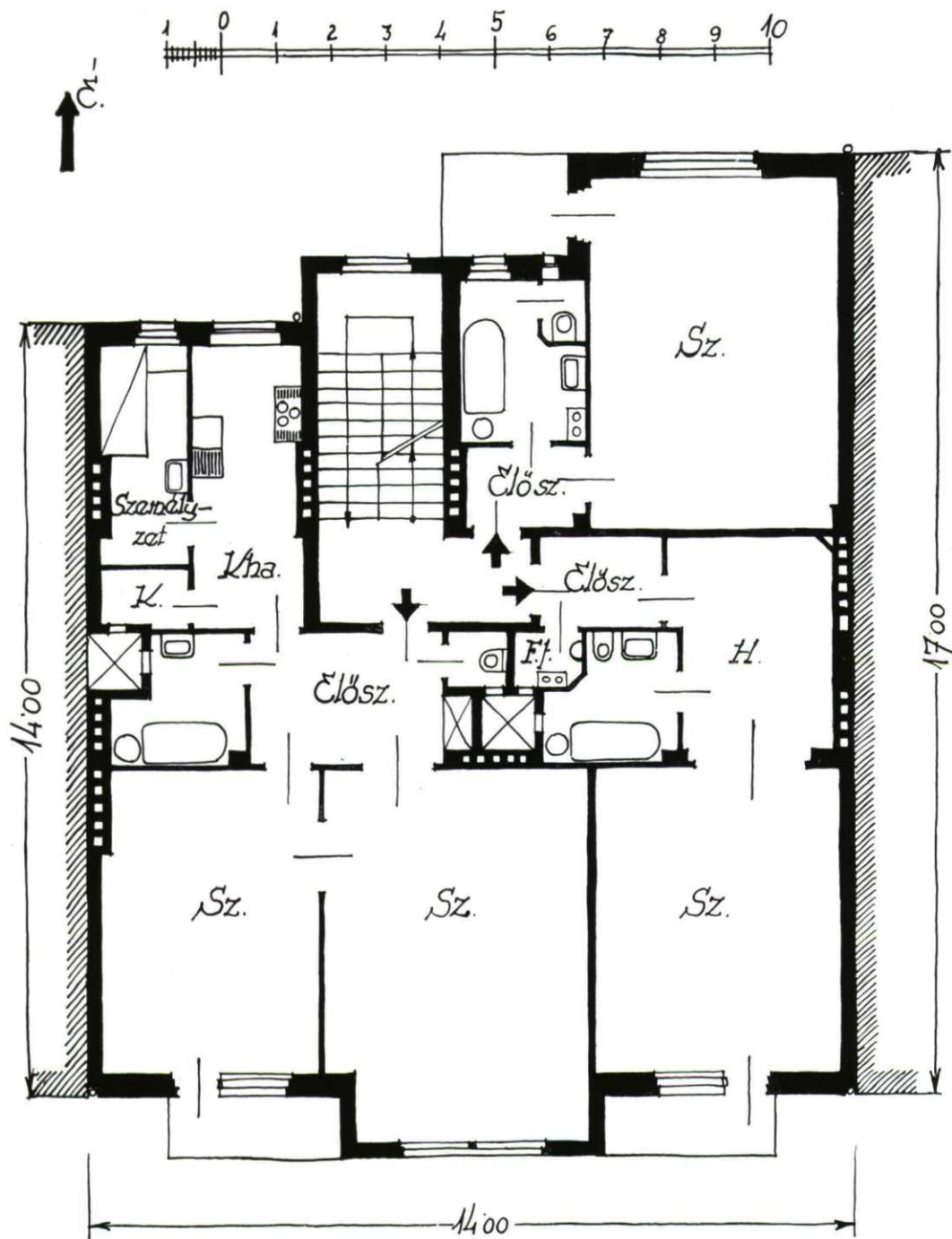
Emeleti alaprajz.

Bérház a Kanizsai-utcában

Budapest

Tervezte : dr. Kotsis Iván.

14 m utcahosszal bíró normál telek, egyik oldalán 14 m, másikon 17 m kikötött beépítési mélységgel, mint keretbeépítés egy egysége, belül tágas kertszerű udvartérrel. Emeletenkint 1 drb kétszobás és 2 drb egyszobás-garszón lakással. A hallos garszónlakásnak főzfülkéje van, a kerti garszónlakásnál a fürdőszobában van a gázresó, miért is a W. C. el van a fürdőszobától választva. A homlokzat nyugodt és szerény kisvárosi miliőt kíván nyújtani. Épült 1936-ban.

Emeleti alaprajz.

Túldali képünk Kanizsai-utca 5. sz. bérház homlokzata.

Spekuláció hatása a bérházépítkezésre

Mi volt a spekulációs építkezés keletkezésének oka? Hogyan találkozott a tőke a spekulatív építkezéssel? Ha feleletet akarunk kapni ezekre a kérdésekre, nézzünk vissza a közelmúltba: 1932-ben vagyunk. Európa a gazdasági depresszió mélypontján alighogy túljutott. A háború utáni anyagihiány szűnőben van. Az anyagárak lassan lemorzsolódnak. Az aggasztó lakásínség leküzdésére a hatóságok házadómentességi kedvezményeket adnak. A vállalkozási kedv kezd fellendülni. A tőke elhelyezkedést keres és érdeklődésével a bérházépítkezés felé fordul.

Nézzük, mit tehet a tőkés? Vagy építtetővé válik: telket keres, tervezőt keres, vállalkozót keres, vállalja a bizonytalan befejezési határidőt, az esetleges költségütlépést, az interkaláris kamatvesztést, a lakáskiadás nehézségeit és a jövedelmezőségi százalék kockázatát, — vagy pedig »készházat«, esetleg »félígkész« házat vesz.

Igy készült elő a talaj spekulációs építkezés keletkezésére és már csak egy lépés és megszületik »a saját számlára építkező építész« típusa. Üzleti érzékével megtalálja a legalkalmasabb telket, ismeri a keresletet, lakáspiacon való jártasságát szakmabeli tudásával párosítva, megépíti a keresett lakástípusokat, munkaalomat teremt magának és másoknak, dolgozik és dolgoztat.

A fenti adottságokhoz hozzájárul az is, hogy az építész nem kap megbízást s mivel dolgozni akar, munkaalkalmat és megélhetési lehetőséget kell teremtenie. Ezt csak úgy tudja elérni, hogy egy személyben magára vállalja mások nehézségeit és gondjait, magára vállalja a tervező munkáját, a vállalkozó felelősségét és ami a legfontosabb: magára vállalja a teljes anyagi kockázatot.

Ezekután próbáljunk felelni azokra a kérdésekre, hogy a bérházépítkezésen mit javított, vagy mit rontott a spekuláció és hogyan keletkezett a mai budapesti lakástípus.

A tervező építészgárda a dekonjunkció ideje alatt ráért elméleti kérdésekkel foglalkozni, igyekeztek megoldani a racionális alaprajz problémáját, kidolgoztak modern, síma homlokzatokat és mielőtt leszűrhetők volna a viták és tanulmányaik eredményét, már itt volt az új építési láz és — építeni kellett. Az építő spekuláns volt az, aki összekapcsolta a konzervatív építész és a modern tervező szempontjait. Az új építé-

szetelméleti elgondolásaiból így ültődött át sok józan és mérsékelt elv. Megszűnt a függőfolyosó, csökkent az udvari lakások száma, helyesebben és arányosabban méretezett lakó- és mellékhelyiségek keletkeztek, közbeiktatózott egy kis öltöző beépített szekrényekkel, az előszoba már nem a mellékhelyiségek ajtajainak a találkozóhelye, mert a forgalom lebonyolítására kis közlekedő szolgál. Központi fűtés, melegvízszolgáltatás, loggiák, lépcsőházi óraszekrények, fürdőszobák kényelmei, stb. kétségtelen mind-mind fejlődést jelent. Igaz, hogy a fénynek árnyoldalai is vannak, igaz, hogy aláméretezett helyiségek is keletkeznek, légaknák, kürtők éktelenkednek, hogy a hallok csak a házbér felemelésére szolgálnak, hogy az új parcellázásoknál 100%-osan beépíthető telkek alakulnak. De ha felállítjuk az utolsó pár esztendő bérházépítkezésének mérlegét, meg kell állapítani, hogy jobb, egészségesebb, korszerűbb, lakhatóbb lakástípusok keletkeztek, mint a múltban. És ha ennek megtervezéséért nem is a spekulációs építkezés érdemli meg a pálmát, mégis el kell ismerni, hogy ezeket a spekuláció legalább is népszerűsítette.

Szóljunk a budapesti bérház típus jellegzetes »halljáról«, vajjon felelős-e ezért a spekuláció? Kitermelődésébe belejátszott az adómentességi rendelkezéssel azzal, hogy a 14.0 m-es utcai traktussal való beépíthetőséggel elengedhetetlen adómentességi követelményt állított fel. Kialakult az a budapesti bérház alaprajz, amely azóta sablon lett, kitermelődtek a sokat szidott rosszhírű hallok. Ezek pedig maguktól adódtak, elkerülhetetlenek voltak és akarva, nem akarva még azok is megcsinálták, akik úton-útfélen harcoltak ellene.

Ezekután felvetődik a kérdés, hogy nem lehetett volna-e a nagy bérházépítkezési konjunktúrát jobban felhasználni. Nem szalasztottuk-e el a kedvező alkalmat? Nem lett volna-e lehetséges jobb és átgondoltabb szabályozással és beépítési móddal még jobb és még egészségesebb lakástípus megteremtésének irányt szabni. A rosszul szellőző kamra és W. C., világítatlan fürdőszoba és hallnak nevezett második előszoba — egészségesebb beépítési lehetőséggel — bizonyára megszüntethető lett volna. Beszéljünk a homlokzat kérdéséről. Elvitázhatatlanul a modernizmus a térhó-

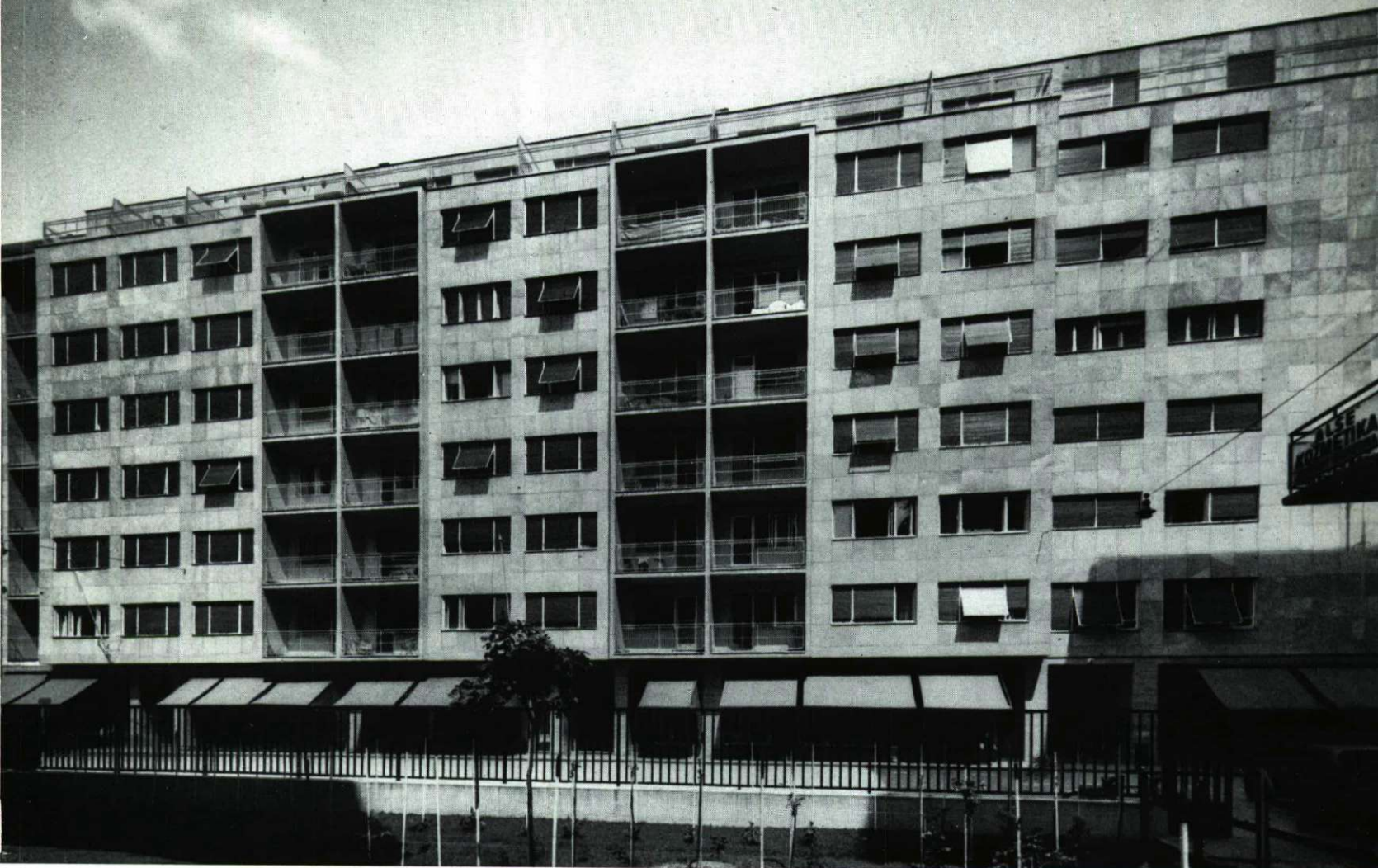
dító, a régi körüti stílusok gipsz ornamentikája helyett leegyszerűsített, józan homlokzati típus van kialakulóban. A homlokzat az alaprajzból adódik, de művészi kérdés is, és bármennyire rányomja kozmopolita jellegét minden országban az új stílustörekvés, kétségtelen, hogy mégis átszűrődnek nemzeti adottságok és kitermelődik a tipikus pesti bérházhomlokzat.

Lehetséges, hogy a kötött párkány-magasságok követelménye mellett egyes kiváló tervezők, vagy tervező-csoportok közreműködése révén nagyobb összehangoltság, kedvezőbb és egységesebb városkép keletkezett volna, de kérdés: vajjon hogyan lehetett volna a jószándékot a gyakorlatba átvinni. Még akkor is nyitva marad az a kérdés, hogy a teljesítmény mindenképpen kielégített volna-e.

A bérházspekuláció igen természetesen túl akarta egymást licitálni. Homlokzati burkolat tekintetében mindegyik többet akart adni, mint a másik, pedig ez nem jelentette azt, hogy szebbet és jobbat adott. Egymásra licitáltak argentin portálokkal, különleges szerkezetű asztalosmunkával, fürdőszobák fényűzőbbnél-fényűzőbb kivitelezésével és nem utolsósorban a vesztibülőknek álpompázó kialakításával. Eddig a homlokzat igyekezett utánozni a letűnt korok formaépítészetét. Most pedig márvánnyal teli vesztibülők és lépcsők, hangulatvilágítások, bronzok, stb. megvesztegető léggömb varázsolnak elének egy-egy ilyen új bérházba való bejutáskor. Bizonyos, hogy nem ez a bérházépítkezés legvégső kifejlődése. Bizonyos, hogy nem is ez az az irány, amin a további fejlődés haladni fog és bizonyos, hogy nem is lehet cél kimélyíteni azt a kontrasztot, amit ezek a fellengős lépcsőházak kihangsúlyoznak a kispolgár mértékletes és sokszor bizony igénytelen lakásával szemben.

Térjünk vissza még egyszer a színvonalat jelentő spekulációs építkezésre. Mostanság méltánytalanul lefokozzák és alábecsülik. A köz- vagy magánmunkát tervezik és vállalják a szokott szabályszerű módon. De ha történetesen maga épít az építész, talán építéstechnikailag nem is rosszabbul, alaprajzilag kielégítően, homlokzati elfogadhatóan, szóval épít és munkát teremt, — akkor ez már nem érne el az egyenrangú építészeti munka színvonalát?

DERESKEI FODOR LAJOS

Galamb-utcai bérházak homlokzati képe Budapest

Tervező : Dereskei Fodor Lajos.

Bérház a Galamb-utcában

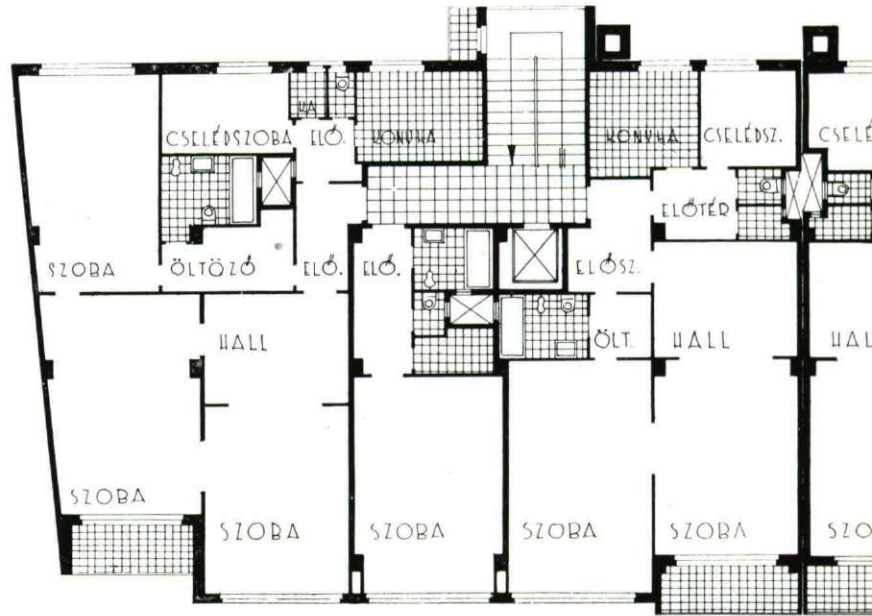

Galamb-utca 7.

Bérház a Galamb-utcában

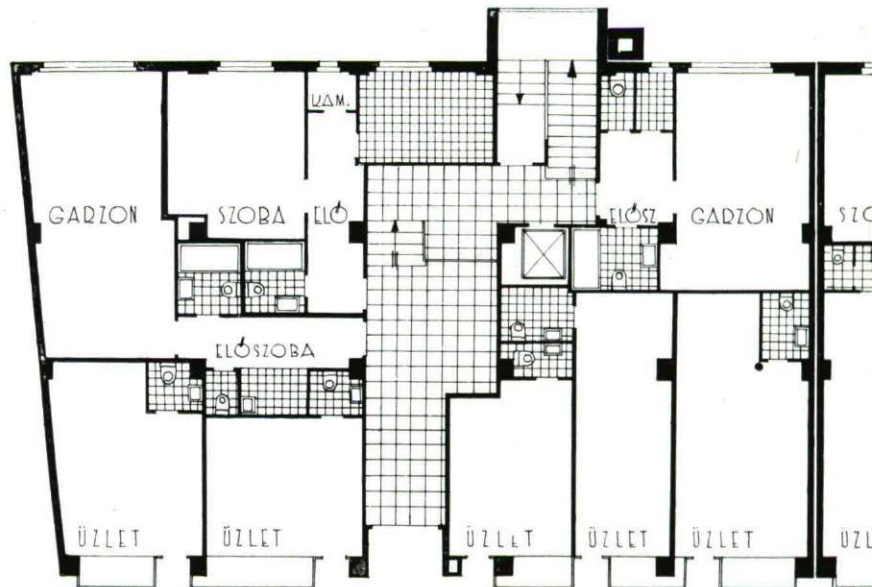
1

Galamb-utca 7., 5. és 3. sz. házak emeleti alaprajzai.

2

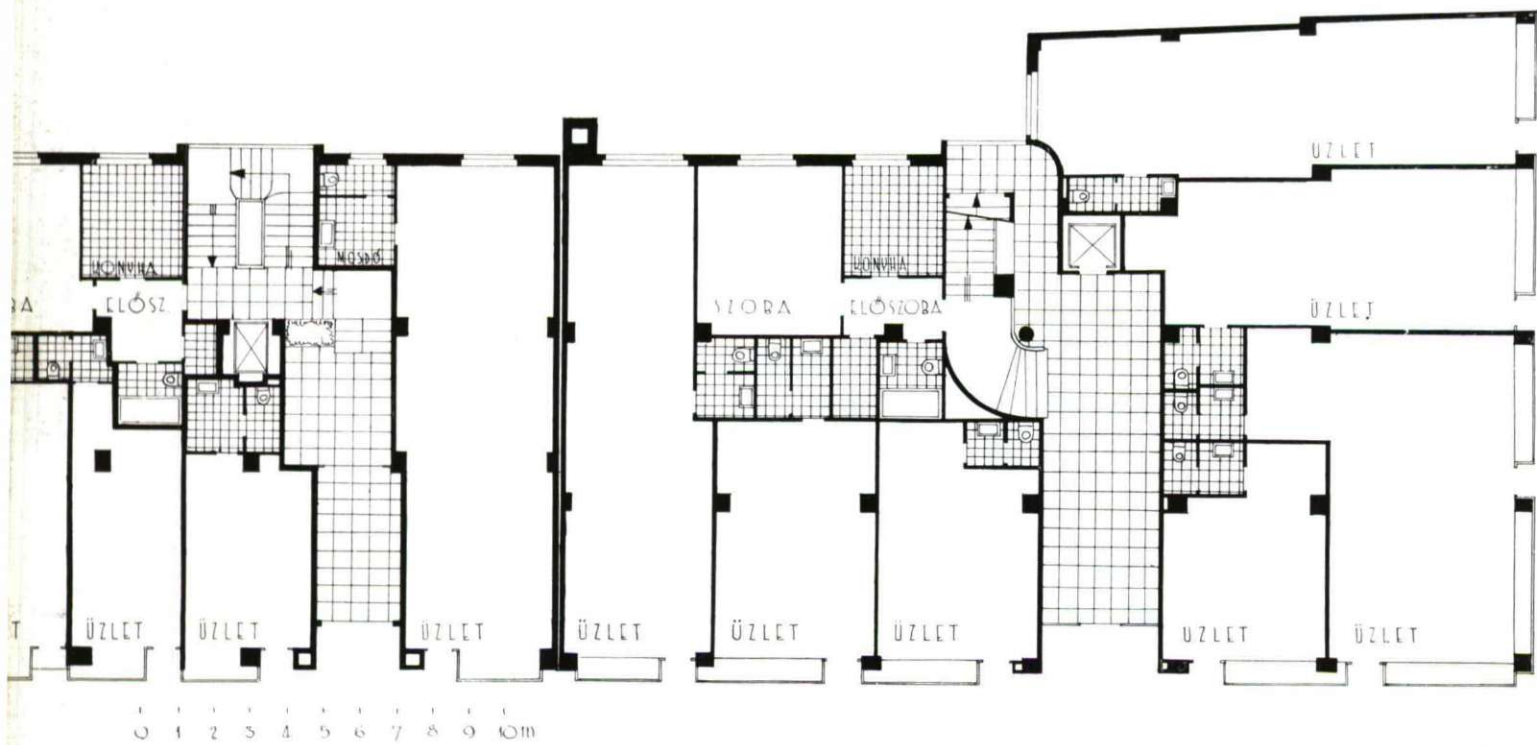
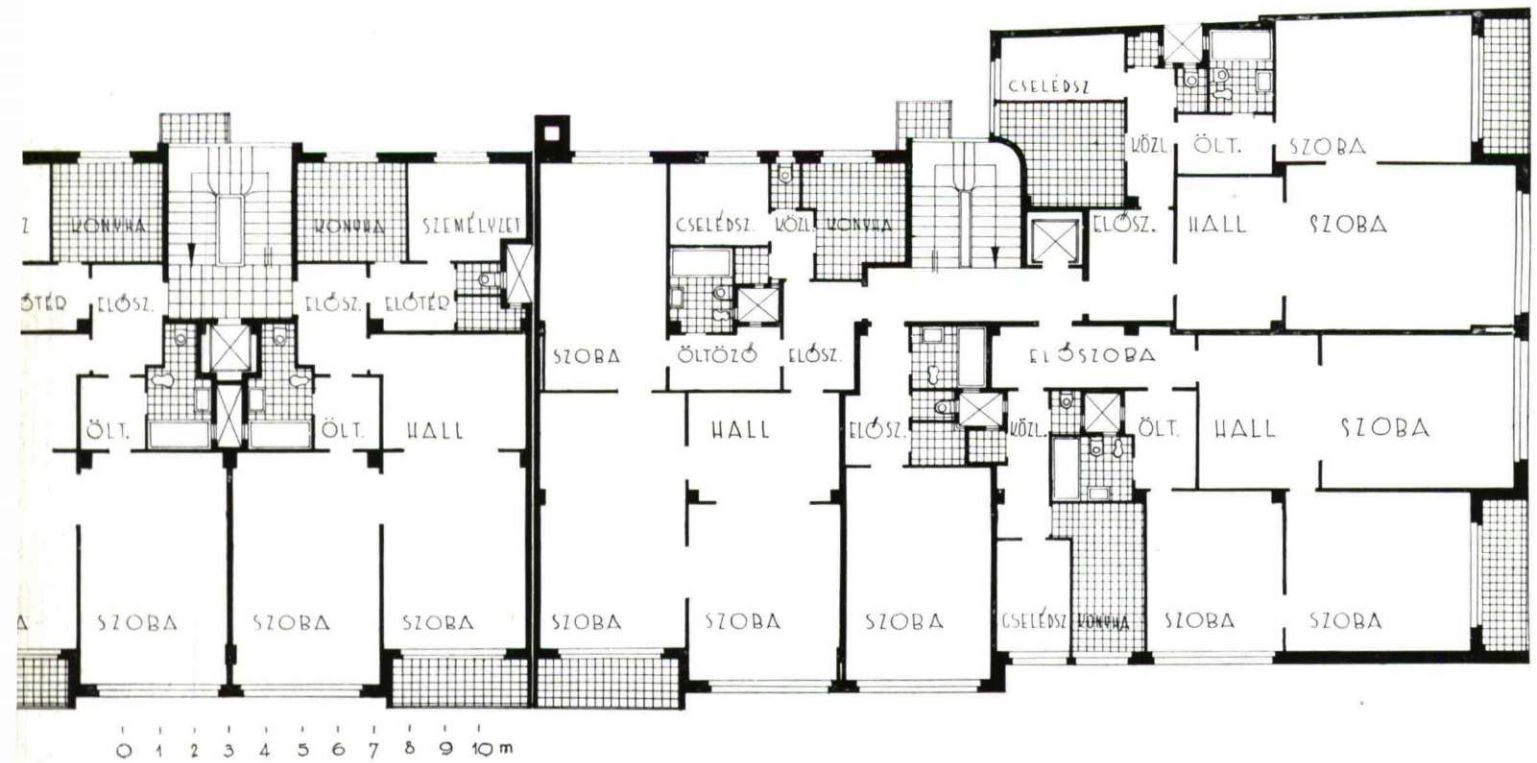

Földszinti alaprajz.

3

1. Galamb-utca 3. sz. ház vestibülje.
2. Galamb-utca 3. sz. ház szélfogója.
3. Galamb-utca 7. sz. ház vestibülje.

Tervező : Dereskei Fodor Lajos.

Kivitelezte : SZILÁRD ISTVÁN építőmester Budapest, XI., Aga-utca 2. Tel. : 258—661.

Az összes asztalosmunkákat HALAMAN JÁNOS asztalosárugyár, Budapest, III., Szőlő-utca 27. Tel. : 162—225 készítette.

Az összes üvegezési munkálatokat végezte BODORIK ANTAL épület- és portálüvegezési vállalata Budapest, VII., Károly király-út 9. Tel. : 423—369.

Fémportált készítette HAAS ÉS SOMOGYI RT.

Az erkélyrácsokat készítette DEICHSEL A. RT. Budapest, XIII., Váci-út 98. Tel. : 298—996.

Az épület tapétázómunkáit végezte kitűnő kivitelben LEDERER REZSŐ Budapest, V., Hollán-utca 39. Tel. : 291—258.

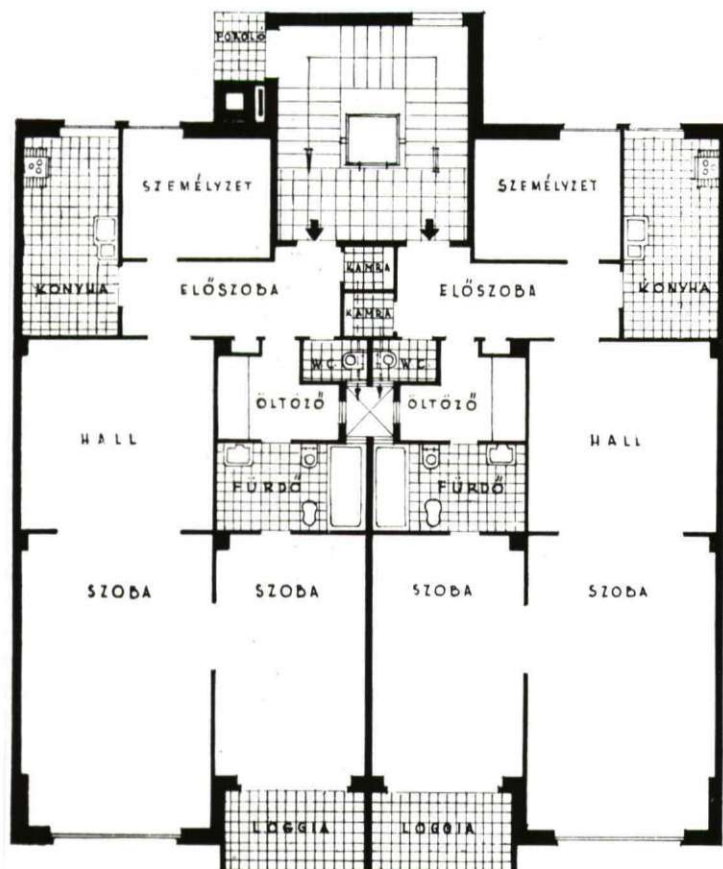
Gyalamb-utca 3., 5. és 7. sz. bérházak. Felvétel a Kriszt-ház felől.

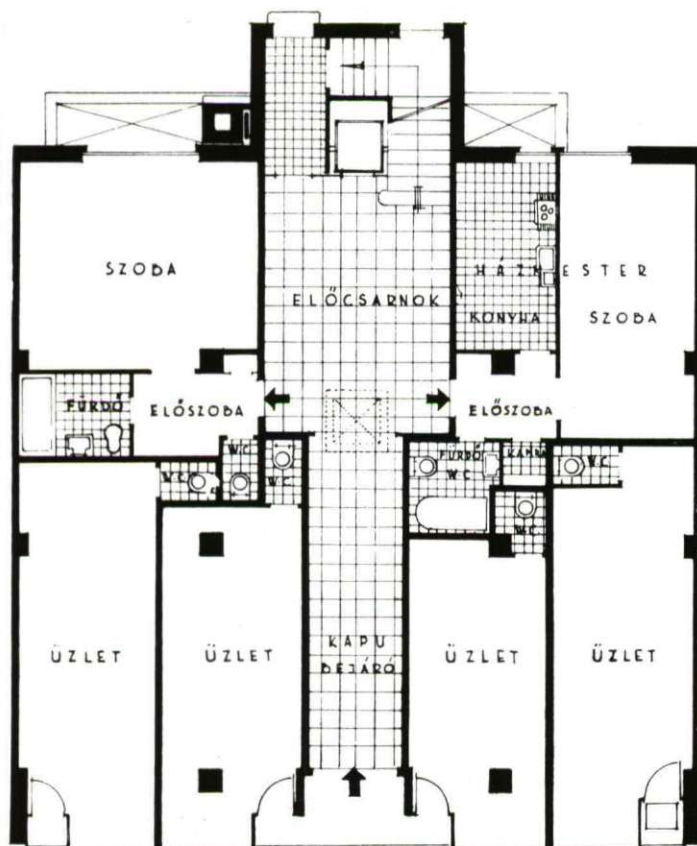
Bérház a Vas-utcában

Tervező : Dereskei Fodor Lajos.

Budapest

Emeleti alaprajz.

Földszinti alaprajz.

Az összes asztalosmunkákat HALAMAN JÁNOS asztalosárugyár Budapest, III., Szőlő-utca 27. Tel.: 162—225 készítette.

Az összes üvegezési munkákat végezte BODORIK ANTAL épület- és portálüvegezési vállalata Budapest, VII., Károly király-út 9. Tel.: 423—369.

A fémportált készítette HAAS és SOMOGYI RT.

Az erkélyrácsokat készítette DEICHSEL A. RT. Budapest, XIII., Váci-út 98. Tel.: 298—996.

Vas-utca
2/b sz. bérház
homlokzata.

Tervező :
Dereskei
Fodor Lajos.

A modern bérházépítés kérdései

Bérházaink építése sűrűn változtatja fejlődési irányát és az új irány sajátos problémái csak bizonyos idő múltán termelődnek ki. A fővárosi bérlakás-építés legutolsó fázisa a 14–15 m széles perembeépítés és a pillérváz kötelezővé tételével vette kezdetét s az ezzel kapcsolatban felmerült egyes tervezési és szerkezeti kérdésekhez tartalmaznak hozzászólást az alábbiak.

Perembeépítés és épületszélesség. A perembeépítés elvét — jól emlékezünk reá — egy házadómentességi rendelet vitte diadalra. Az elv szép és helyes, de helytelen az alkalmazásának nálunk követett merevsége és főként helytelen a túlnagy 14–15 m épületszélesség. Ez utóbbi terhére kell írunk a »hall«-os alaprajz egyeduralmát, amit az utókor bizonyára súlyos tévedésként fog elkönyvelni. Mert a budapesti bérlakások hallja — ha nem túl nagy — háromszobás és ennél nagyobb »representatív« berendezésű lakásoknál célszerű és elfogadható elosztó-helyiség lehet, de a két vagy éppen egy szoba mel-

lett a lakóhelyiségként használt hall mentségére alig tudunk valamit felhozni. Ma megoldatlannak kell tartanunk az egy és fél-, illetve két és fél-szobás lakások hazai igények szerint való megoldását, holott éppen ezek iránt a legnagyobb a kereslet.

Vidéken, ahol a telekérték kisebb és a beépítés szabályozása sem oly merev, mint a fővárosban, a bérlakás-tervezés keretei sokkal rugalmasabbak. Az ábránkon bemutatott bérház alaprajz arra kíván bizonyítékot szolgáltatni, hogy 11–12 m épületszélesség mellett a félszoba (hall) kérdése jól megoldható. A lépcsőházból nyíló közvetlen lakásbejáratok mellett meg kell adnunk a polgárjogot a rövid nyitott folyosószakaszon átvezető bejártnak is, amelyet gyakorlati előnyei (porolás) miatt a lakók is kedvelnek, különösen akkor, ha egy-egy folyosószakasz egy lakáshoz tartozik és a lakás lezárható tartozékát képezi.

Zárt erkélyek létesítése. Nagy telekérték mellett a beépítés fokozására a zárt erkélyt évtizedek óta szívesen alkalmazzuk. Tapasztaljuk azonban, hogy a zárt erkély, mint

homlokzati elem, nehézségek forrása különösen akkor, ha túl nagy a kiülése. A zárterkélyes homlokzat kérdéséhez Budapest újabb építészete sok érdekes és értékes megoldást tud szolgáltatni, melyek a zárt és nyitott erkélyek kombinációival a homlokzati egyensúly jó megoldását bő variációkban mutathatják be. A legnyugodtabb megoldást a csekély kiülésű, nagyobb hosszban összefüggő zárt erkély biztosítja, mellyel a klasszikus hatás határáig is elérhetünk. A Vörösmarty-téri és a Krisztina-körúti bérházakról bemutatott felvételek erre mutatnak példát.

Szerkezeti kérdések. A pillérváz építkezés, az ezzel járó vékony falak, vasbeton lépcsők, stb. a szerkezeti, illetve szerkezettel kapcsolatos művészi kérdések egész sorát vetik fel. Ilyenek az ablakszerkezet megválasztása, kőburkolat felerősítése, a szűkre méretezett lépcsők és korlátjaik megoldása, stb. (Néhány szemelvényt lapunk más helyén ezekből is bemutatunk.)

DR. KOTSIS ENDRE

Homlokzati vázlat vidéki kettős telek beépítéséhez.

Kettős telek beépítésének fél alaprajza.

Túldoldali képünk a Budapest, V., Vörösmarty-tér 5. sz. bérház homlokzata. Tervező: dr. Kotsis Endre.

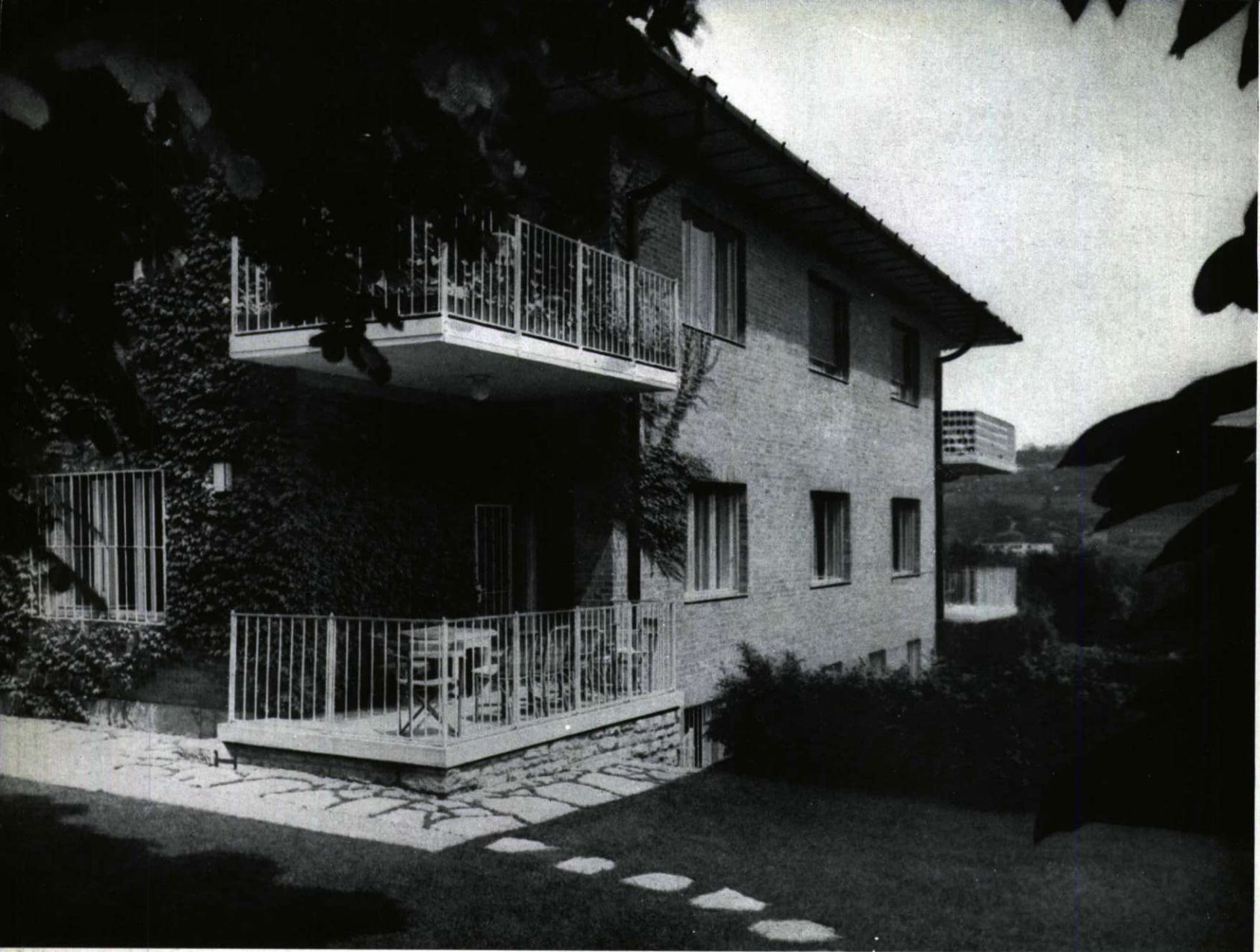
WAGONS-LITS/COOK

EGYENI-ÁTALÁNY-ÉS
CSOPORTOS UTATÁSOK

VASUTI-HAJÓ-REPÜLŐ-
ÉS HÁLÓKOCSI JEGYEK

BANKING & EXCHANGE
BANK ÉS VÁLTÓÜZLET

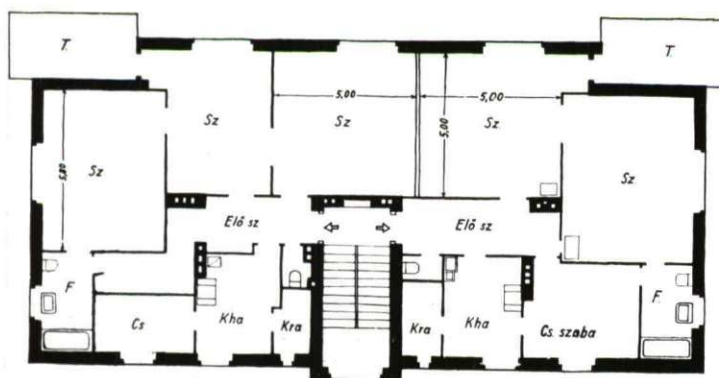
HUNGARIAN
SPECIALITIES
MAGYAR FALU

Délkeleti homlokzat.

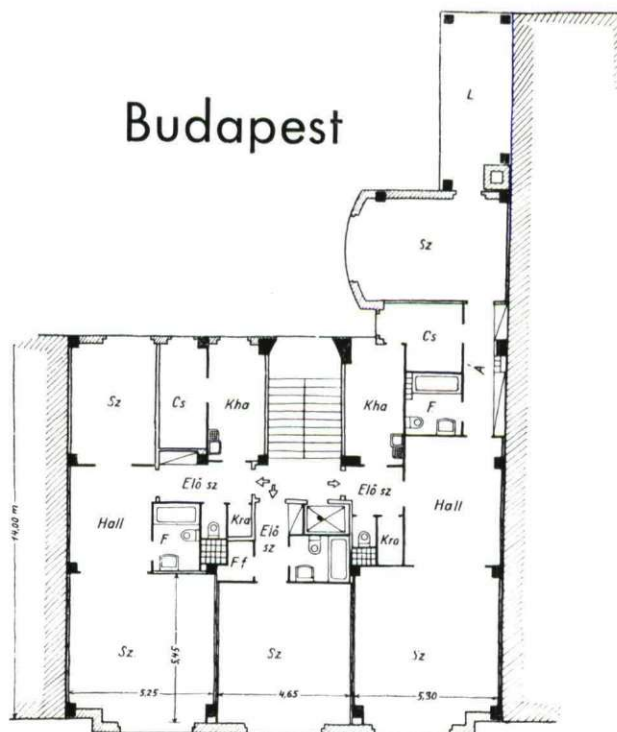
Bérvilla a Varáz utcában

Tervező: Dr. Kotsis Endre.

Varáz utcai bérvilla alaprajza.

Budapest

Kriština-körút 143. sz. bérház alaprajza.

Krisztina- körúti bérház Budapest

Tervező :
Dr. Kotsis Endre

A Budapesti Ke-
reskedelmi és
Iparkamara nyug-
díjbérházának
Krisztina - körúti
homlokzata. A
zárt erkélyt alkotó
homlokzati rész
kalászi mészkő-
lapokkal van bur-
kolva, a közel
négyzetes mezők
mérete az abla-
kok osztásával
egyezik. A hom-
lokzati alapsík
megmaradt részei
klinkerrel vannak
burkolva. A felső
emeleten nagy ki-
ülési erkély.

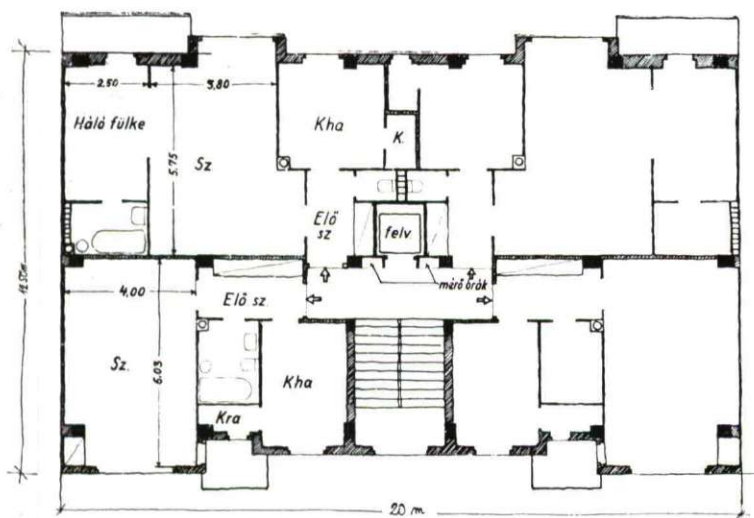

Hungária-úti bérház

Tervező: dr Kotsis Endre

Budapest

OTI Hungária-úti bérházcsoport egy egységének alaprajza.

OTI bérházcsoport Hungária-úti homlokzata. A vasbeton pillérvázás épület közös-budai falitöglából készült, nyers-tégla homlokzatú részeken a téglá kitöltő falazat 8 cm-nyire nyúlik a vasbeton pillérváz külső síkja elé. A pillérek és kiváltók $\frac{1}{4}$ -es fejelőtéglákkal vannak kívülről elburkolva.

OTI Hungária-úti bérházcsoport. Nyers-tégla homlokzat és üvegezett erkély részlet. Az ablakok redőnysekrénye előtti téglázást metszetben külön részletrajz mutatja be.

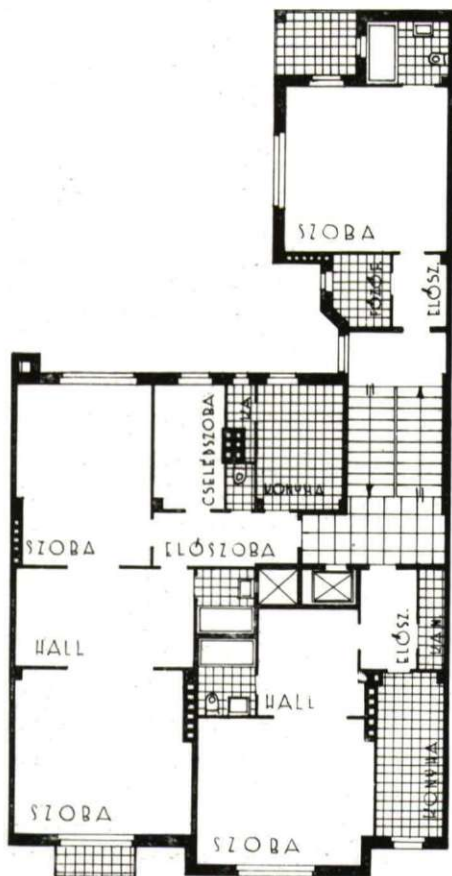
Túldali képünk a Hungária-úti bérház erkélymegoldása.

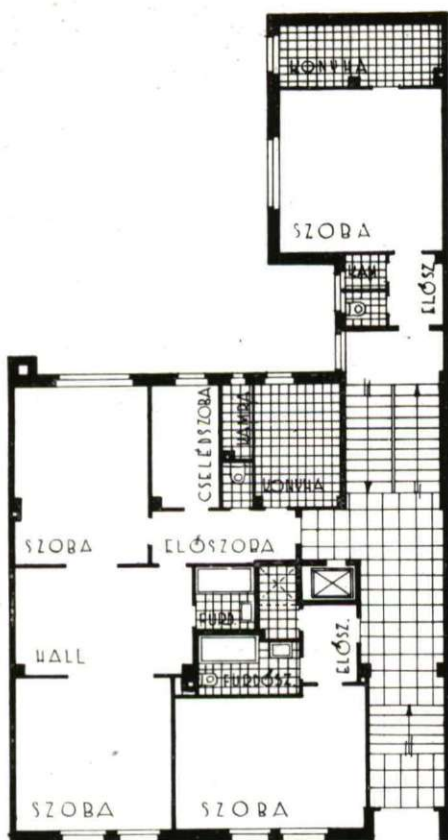
Bérház a Lövőház-utcában

Budapest

Tervező: Réczey Miklós.

Emeleti alaprajz.

Földszinti alaprajz.

LÖVŐHÁZ-UTCA

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

Az épület részben öt-, részben hatemeletes, a magasabb rész párkánya csatlakozik a meglévő szomszéd bérház párkányához. Az udvari rész félemelettel magasabb.

Az alapozás a meglehetősen magasan jelentkező szulfáttartalmú agresszív talajvíz miatt nem készülhetett betonból, megfelelőbbnek látszott azt téglából készíteni, különleges — az agresszív vizeknek ellenálló — cementtel készült habarcsba falazva.

A bérház 199 m² alapterületen, 5200 léghöbméter beépítéssel épült. Az alagsorban nyert elhelyezést a központi fűtés kazánháza, szénraktárral, légvédelmi óvóhely és egy raktár. A földszinten házmesterlakás, egy kétszoba-hallos és egy garszonlakás, az emeleteken összesen 5 kétszoba-hallos, 6 egyszoba-hallos és 6 garszonlakás van. A mosókonyha és a szárító a VI. emeleten vannak elhelyezve. Az utcai homlokzat sóskúti kőburkolattal, az udvari homlokzat kőporos vakalással készült.

Statikus: Vámos Imre okl. építész.

Kivitelező: Kolozs György építőmester, Budapest, VI., Eötvös-utca 43.

Az összes vízvezetéki, csatornázási és központi fűtési munkálatokat SÁGI és VEZEKÉNYI cég végezte Budapest, II., Olasz-fasor 45. Tel.: 153—308.

A műkőmunkát készítette LÓRENZ KÁROLY műkőüzeme Budapest, X., Asztalos Sándor-utca 5. Tel.: 145—779.

Lövőház-utcai bérház

Budapest

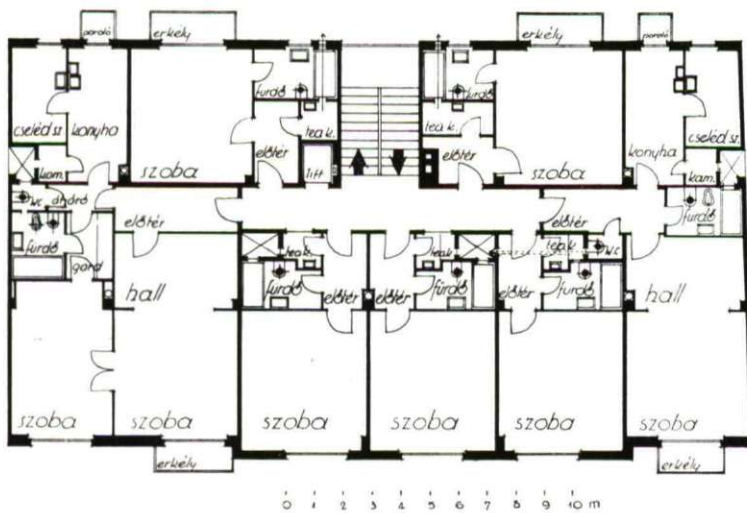

Bérház a Dohány-utcában Budapest

Tervező : Faragó Sándor.

Kivitelező : PINTÉR OSZKÁR okl. mérnök-
építőmester.

Az épület bádogosmunkáit végezte SÁMUEL
GYÖRGY szerelő- és bádogosmester Buda-
pest, VI., Aradi-utca 45. Tel. : 310—913.

Emeleti alaprajz.

Bérház az Ulászló-úton Budapest

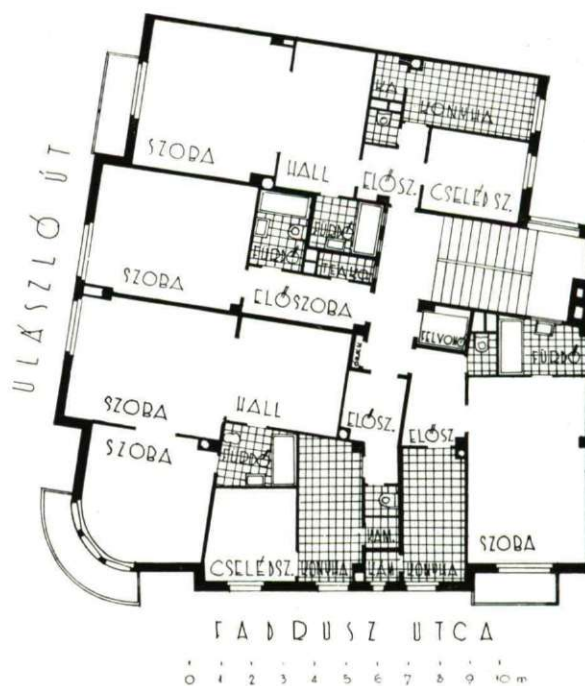
Tervező : Faragó Sándor.

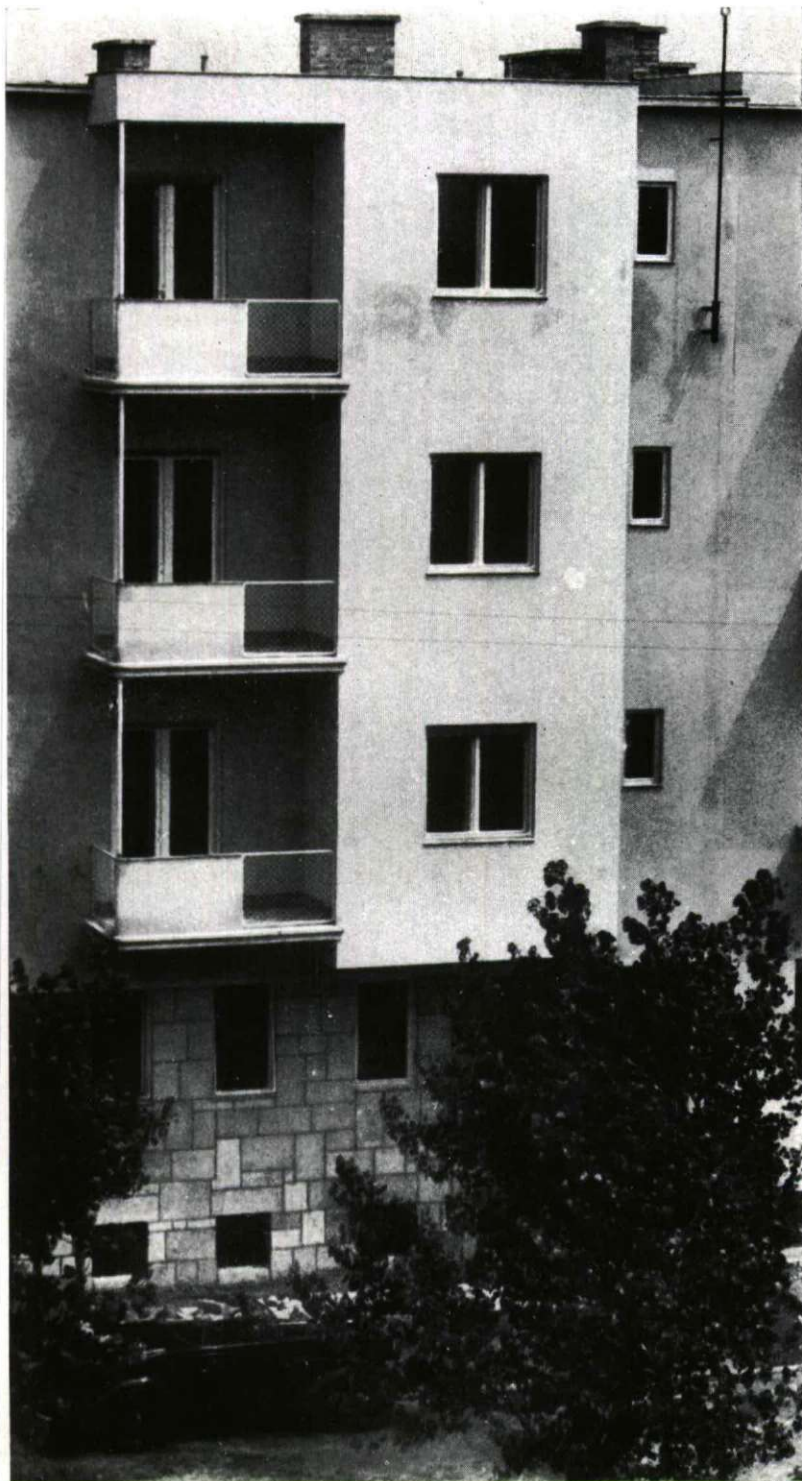
Kivitelező : NOVÁK ANDRÁS
építőmester.

Az épület bádogsmunkáit végezte SÁMUEL GYÖRGY szerelő- és bádogsmester Budapest, VI., Aradi - utca 45. Tel. : 310—913.

A központi fűtési és egészségügyi berendezési munkálatokat RÓNAI SÁNDOR okl. gépészmérnök végezte Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-utca 39. Tel. : 119—499.

Emeleti alaprajz.

Bérház a Gizella-úton Budapest

Tervező : Dr. Acsay László.

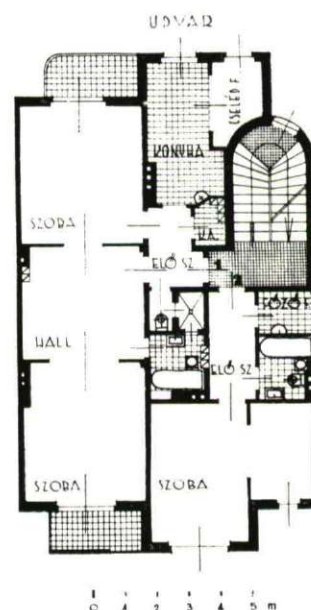
A feladat nehézségét a telek méretei adták : A homlokzati szélesség 9-48 m, a csatlakozás pedig a jobboldalon 11 méter mélyen, míg a másik oldalán 13 méterre van.

Ezen adottságok mellett kellett emeletenként egy kétszoba-hallos és egy garszonlakást kialakítani oly módon, hogy mindkettő utcai fronttal rendelkezék. A kétszoba-hallos lakásnál a szobák keleti és nyugati fekvésűek, míg a garszonnál úgy a szoba, mint a hálófülke nyugat felé esik.

Kivitelezte : KISS ALADÁR építőmester Budapest, XIV., Szobránc-u. 29. Telefón : 297—126.

Az összes üvegezési munkálatokat JAUERNIK KÁROLY üvegezési vállalata (alapítva 1906) készítette Budapest, V., Pozsonyi-út 14. Tel. : 312—780.

A vasszerkezeti munkálatokat készítette WEKERLE JÓZSEF lakatosüzeme Budapest, XIV., Cserei-utca 4. Tel. : 496—162.

Emeleti alaprajz.

Építőipari munkáskérdések

Az utóbbi években az építőiparban a munkanélküliség jelzőszáma jelentősen csökkent. 1936-ban a munkanélküliség jelzőszáma 224 volt, amely 1940-ben 125-re csökkent. Az 1941. év első öt hónapja ugyan kedvezőtlenebb helyzetet mutat az 1940. évinél, ugyanis a munkanélküliség

jelzőszáma 139,7, de ez a szám nem tekinthető még az 1941. évre jellemzőnek, mivel az év hátralévő részében (nyáron és ősszel) sokkal nagyobb az építkezési tevékenység és ennek következtében a munkapiac is élénkebb, mint az év már elmúlt részében.

Év	Munkahely	Munkakereső	Közvetítés	100 munkahelyre esett munkakereső
1935	17.434	29.301	17.298	168
1936	9.237	20.680	9.060	224
1937	10.543	21.977	10.144	208
1938	17.549	28.414	16.920	162
1939	18.081	27.201	17.586	150
1940	23.909	30.002	22.759	125

Az 1940. évhez képest a munkaközvetítési tevékenység az építőiparban fejlődést mutat, mivel az 1941. év öt első hónapjában a múlt évben elért közvetítési eredmény 61,7%-át már lebonyolították a munkaközvetítők.

I. Az építőipar főcsoportjába tartozó egyes iparágak az 1940. évben a következő eredményeket mutatják:

1. **Építési felügyelők:** munkahelyek száma 66, munkakeresők száma 119, közvetítések száma 65.

2. **Kőművesek:** munkahelyek száma 7031, munkakeresők száma 10.031, a közvetítések száma 6532.

3. **Kövezők, aszfaltozók:** a munkahelyek száma 525, munkakeresők száma 748, a közvetítések száma 512.

4. **Állványozók:** a munkahelyek száma 260, a munkakeresők száma 466, a közvetítések száma 250.

5. **Ácsok:** a munkahelyek száma 1.651, a munkakeresők száma 2569, a közvetítések száma 1541.

6. **Cserép- és palafedők:** a munkahelyek száma 219, a munkakeresők száma 202, a közvetítések száma 112.

7. **Üvegesek:** a munkahelyek száma 102, a munkakeresők száma 118, a közvetítések száma 52.

8. **Szobafestők, mázoló k:** a munkahelyek száma 3010, a munkakeresők száma 4282, a közvetítések száma 2559.

9. **Kéményseprők:** a munkahelyek száma 11, a munkakeresők száma 54, a közvetítések száma 4.

10. **Út-, vasút-, híd-, csatorna-, kútépítők:** a munkahelyek száma 11.134, a munkakeresők száma 11.334, a közvetítések száma 11.132.

II. Az építőipar az 1941. év 1—5 hónapjára eső időközben a munkahelyek száma 14.195, a munkakeresőké 19.834, a közvetítéseké pedig 14.047 volt.

Az építőipar főcsoportjához tartozó egyes iparágak az 1941. év 1—5 hónapjára eső időközben a következő eredményt mutatják:

1. **Építési felügyelők:** a munkahelyek száma 55, a munkakeresőké 91, a közvetítések száma 53.

2. **Kőművesek:** a munkahelyek száma 1727, a munkakeresőké 4400, a közvetítések száma 1691.

3. **Kövezők, aszfaltozók:** a munkahelyek száma 104, a munkakeresőké 310, a közvetítések száma 98.

4. **Állványozók:** a munkahelyek száma 99, a munkakeresőké 184, a közvetítések száma 97.

5. **Ácsok:** a munkahelyek száma 573, a munkakeresőké 1279, a közvetítések száma 553.

6. **Cserép- és palafedők:** a munkahelyek száma 54, a munkakeresőké 105, a közvetítések száma 53.

7. **Üvegesek:** a munkahelyek száma 24, a munkakeresőké 75, a közvetítések száma 6.

8. **Szobafestők, mázoló k:** a munkahelyek száma 719, a munkakeresőké 1858, a közvetítések száma 662.

9. **Kéményseprők:** a munkahelyek száma 7, a munkakeresőké 60, a közvetítések száma 2.

10. **Út-, vasút-, híd-, csatorna- és kútépítők:** a munkahelyek száma 10.833, a munkakeresőké 11.022, a közvetítések száma 10.832.

Az állami és hatósági munkaközvetítők mellett az építőiparban közvetítési tevékenységet fejtenek ki az úgynevezett ingyenes magán munkaközvetítők is. Az ingyenes magán munkaközvetítők közül a szorosabban vett építőiparokban (építési felügyelő, kőműves, kövezők, aszfaltozók, állványozók, ácsok, cserép- és palafedők) a »Magyarországi Építőipari Munkások Országos Szövetsége«, a »Budapesti Építőmesterek Szövetségének Munkaközvetítője«, »Nemzeti Munkaközpont« és »Keresztényszocialista Építőmunkások Országos Szövetsége«, az üvegesiparban (épületüveges) »Magyarországi Üvegipari Munkások Országos Szövetsége«, az út-, vasút-, híd-, csatorna- és kútépítők csoportjára

ban pedig a »Nemzeti Munkaközpont«
fejtenek ki élénk tevékenységet.

A hatósági és közhasznú ingyenes

	Munkahelyek száma	Munkakeresők száma	Közvetítések száma
Budapesti Hatósági Munkaközvetítő Hivatalnál.....	1.019	2.920	670
Budapesti ingyenes magán munkaközvetítőknél.....	20.841	22.531	20.079
Budapesten összesen.....	21.860	25.451	20.749
A vidéki hatósági munkaközvetítőknél..	203	1.350	165
A vidéki ingyenes közhasznú magán munkaközvetítőknél.....	1.846	3.201	1.845
Vidéken összesen.....	2.049	4.551	2.010
Budapesten és vidéken együtt.....	23.909	30.002	22.759

Az ingyenes magán munkaközvetítők,
különösen pedig a budapesti ingyenes

munkaközvetítők 1940. évi tevékenységének összehasonlítása a következő képet mutatja:

	Munkahelyek száma	Munkakeresők száma	Közvetítések száma
Budapesti Hatósági Munkaközvetítő Hivatalnál.....	1.019	2.920	670
Budapesti ingyenes magán munkaközvetítőknél.....	20.841	22.531	20.079
Budapesten összesen.....	21.860	25.451	20.749
A vidéki hatósági munkaközvetítőknél..	203	1.350	165
A vidéki ingyenes közhasznú magán munkaközvetítőknél.....	1.846	3.201	1.845
Vidéken összesen.....	2.049	4.551	2.010
Budapesten és vidéken együtt.....	23.909	30.002	22.759

magán munkaközvetítők tevékenysége igen jelentős. Az összes közvetítések-

nek 88,2%-át bonyolítják le. Ezek közül az ingyenes magán munkaközvetítők közül a kőművesiparban a Keresztényszocialista Építőmunkások Országos Szövetsége 536, a Budapesti Építőmesterek stb. Szövetsége 1364, a Magyarországi Építőipari Munkások Országos Szövetsége 1862, a Nemzeti Munkaközpont 816 közvetítést ért el, együtt tehát 4578 közvetítést értek el a fent felsorolt munkaközvetítők. Figyelembe véve az 1940. év folyamán a kőművesiparban elért összes közvetítések számát, amely 6532 volt, megállapítható, hogy a közvetítések 70%-át a fent felsorolt budapesti közhasznú munkaközvetítő bonyolította le.

Dr. GORTVAY GYÖRGY

Bérházépítkezés Sopronban

Nemcsak a fővárosban, hanem vidéki városainkban — így Sopronban is — felmerült a világháború után korszerű lakások építésének szükségessége. A régi belvárosi házak festői, de levegőtlen, szűk udvaraikkal, kényelmetlen lépcsőházaikkal és mindennekfelett célszerűtlen beosztással ma már nem elégítik ki a levegőre, napfényre vágyódó lakóközönséget. A családi ház iránti vágyukat sokan elégítették ki és törekvésüket az állam is előmozdította kölcsönök nyújtásával. Akkor még alacsonyabbak voltak a telekárak és bőségesen állt rendelkezésre a város középpontjához közel fekvő, családi ház építésére alkalmas telek is. Néhány esztendő alatt épültek be a város egyéb pontjain készülő családi házakon kívül a Felkelő-út, Zrínyi-, Madách- és Hunyadi-utca párhuzamos házsorai és ha ezek a házak alaprajzi elrendezés és külső megjelenés szempontjából

különösebb elismerésre nem is tarthatnak számot, el kell ismernünk, hogy egészséges, korszerű beépítési terv szerint sorakoznak egymás mellé s jelentős lépéssel viszik közelebb a megoldáshoz a lakások korszerűsítésének kérdését.

A jófekvésű beltelkek számának csökkenésével egyenes arányban emelkednek a telekárak. A városi, polgári igényű lakások szükséglete egyre nőtt s mivel ezt a meglévő lakások és családi házak kielégíteni már nem tudták, az 1930-as év táján lassan megindult a bérházépítkezés, ami a 20—30 éves adókedvezmény, az alacsony munkabérek és anyagáruk mellett jó befektetésnek bizonyult. Ha az elmúlt évek lakásstatisztikáját vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy 1935 óta évente átlag 55 lakóház épült Sopronban, közülük 40 — jórészt kisebb igényű — családi lakóház, 15 pedig 1—2 emeletes bérház. Az épülő bér-

lakások száma tehát meghaladja az új családi házakban létesülő lakások számát. Különösképpen azonban társasház formájában lendült fel a bérházépítkezés s ez rövidesen igen népszerűvé vált Sopronban, mert az örök-lakások kisebb befektetés mellett jobb jövedelmezőséget biztosítanak a családi házzal szemben. Az elmúlt tíz esztendő bérházépítkezéseinek legalább háromötöde társasház. A vállalkozók felismerték a társasházak építésében rejlő lehetőségeket — a kisebb tőkével rendelkezők korszerű egyesítését — s néhány esztendő alatt egész utcasorok épültek be új bérházakkal. A Frankenburg-úton, Lackner Kristóf-utcában és a Deák-tér alsó részén nagyobb számban létesültek s a Mátyás király-utca egyik, mintegy 250 m hosszú szakaszát teljes egészében új, kétemeletes bérházak alkotják. Kár, hogy a túlságosan külön feladatként felfogott, zárt és nyitott

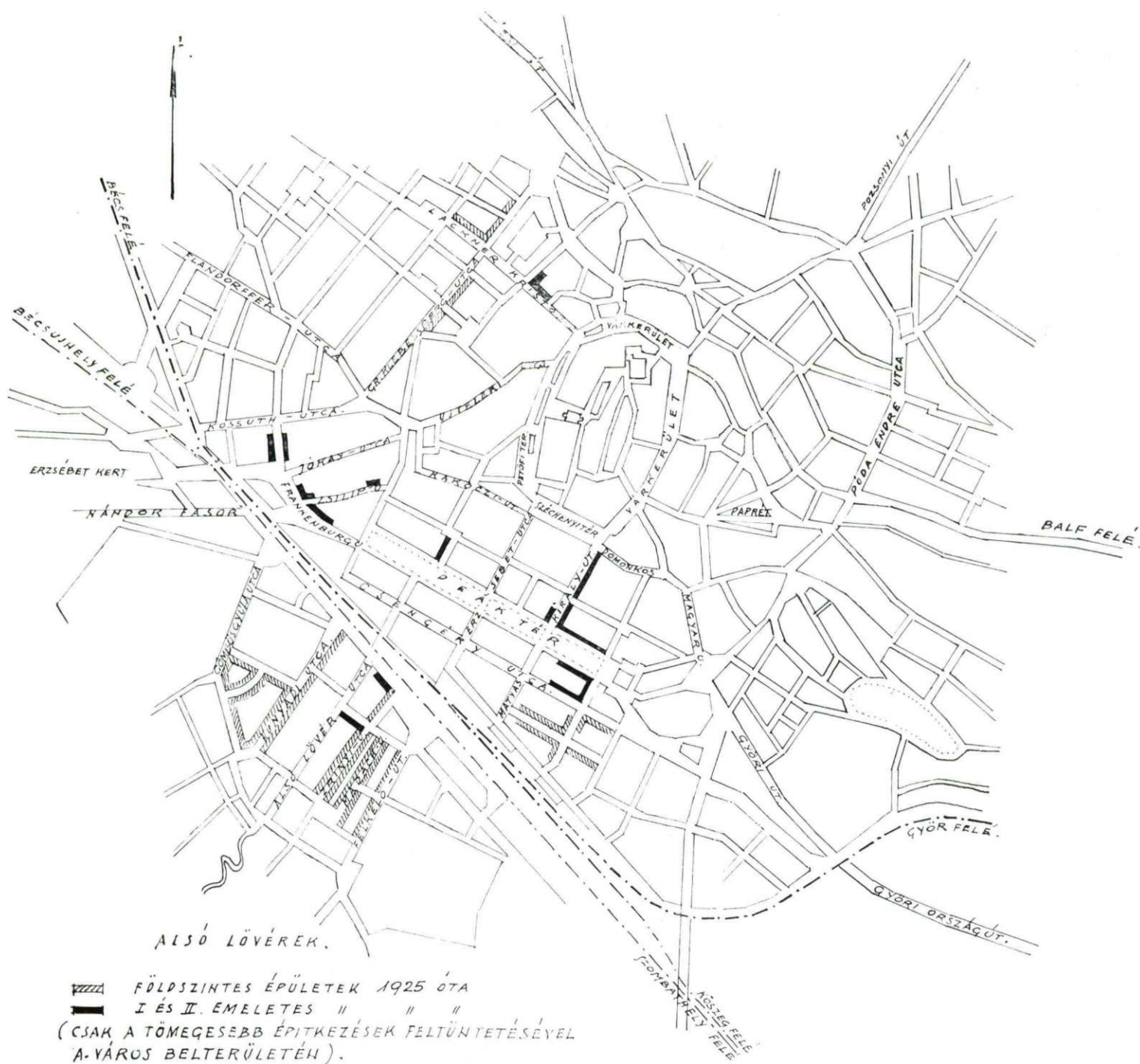
erkélykiugrások halmazával megrakott homlokzatok az egymáshozsimulás, egymást kiegészítés összhangja helyett a megállapított párkánymagasság ellenére nyugtalan utcaképet adnak.

Ezek a bérházak alaprajzilag és külsőben általában a mai felfogást követik, hibáival és erényeivel együtt. Jól tájolt lakószobák, nagy ablakfelületek, na-

pos erkélyek s a jó belső közlekedés szemeltartásával megoldott alaprajzi elrendezések mellett megtaláljuk néhol a szellőzetlen és másodrendű megvilágítású »hallt« is és a túlzott telekkihasználás, a jövedelmezőség minden határon túli fokozása sokszor bizony károsan éreztetik hatásukat itt is éppúgy, mint másutt. A korszerű lakások iránti szükséglet kielé-

gítésén kívül nagy érdeme a fellendülő bérházépítkezésnek még az is, hogy a régi, feleslegesen nagyterjedelmű lakások, illetve házak tulajdonosait arra ösztönzi, hogy házaikat a gyakran értékes külső kiképzés megtartásával új befektetéssel korszerűsítsék és versenyképessé tegyék, ezzel is szaporítva a célszerű, egészséges lakások számát.

WINKLER OSZKÁR

Sopron

Részlet a Mátyás király-utcából.
Az előtérben lévő társas bérház
Boór N. munkája.

Bérház a Mátyás király-utcában.
Tervező: Somlai A.

Új bérházak a Deák-téren. Az
előtérben lévő Hárs Gy. műve.

Sopron

**Bérház a Mátyás király-utcában.
Tervező: Winkler Oszkár.**

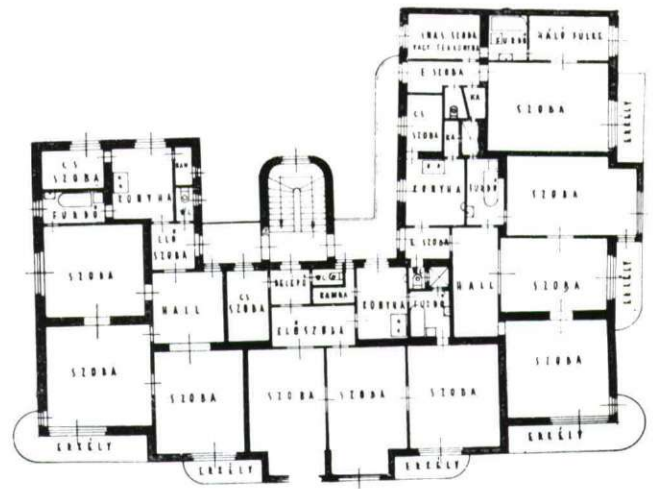

**Bérház a Deák-tér és Mátyás
király-utca sarkán. Tervező:
Füredi O.**

Társasház a Frankenburg-úton

Sopron

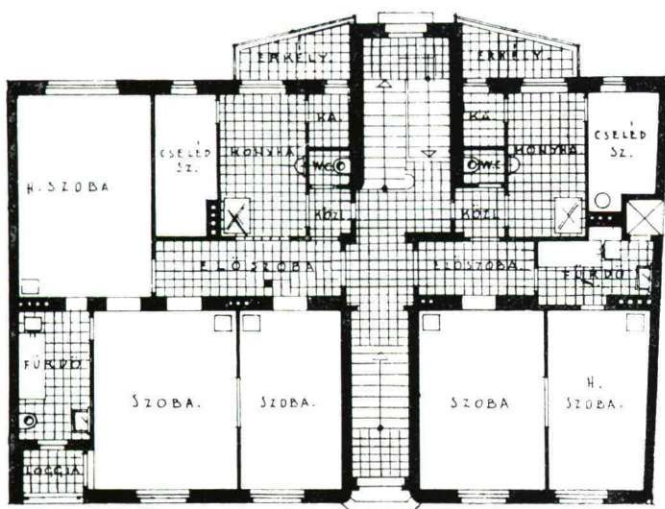
Tervező : Winkler Oszkár.

Emeleti alaprajz.

Sopron

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

Társasház
a Vörösmarty-utcában

Tervező : Winkler Oszkár.

Győri bérházépítkezések

Egy város bérházépítésének fellendülése egyenes függvénye a város gazdasági körülményeinek. Ezt látjuk Győrben is. 1920-ban az ágyúgyár leszerelése után a város úgyszólván elnéptelenedett, a népszaporulat minimálisra csökkent és ezenkívül állandó elköltözéssel járt együtt. Rövid idő alatt több mint 5000 lakos távozott el a városból, hogy máshol keresse megélhetését. A gazdasági élet pangásának tulajdonítható tehát, hogy Győrben 10 év alatt, 1920-tól 1930-ig a lakosság száma csökkent és bérházépítés egyáltalában nem volt.

Az utolsó években a helyzet megváltozott, különösen a Waggongyár erősebb foglalkoztatása és kiterjesztése hatott a város életére. Az utolsó három évben nemcsak az eltávozott 5000 lakossal szaporodott meg a népesség, hanem egy állandó lendület keretében a lakosság száma állandóan fokozódik. A gyors és állandó fejlődést leginkább a bérházépítés terén lehet megfigyelni. A város különböző útvonalainak mielőbbi kiépülése érdekében a bérházépítési hajlandóságot adómentességgel is irányítják. Egyes útvonalakra újabban az általános 15 éves adómentességen kívül nagyobb adókedvezményeket is adnak, mely a városi pótdóra is vonatkozik. Ilyen adómentesség van a Szent István-úton, Árpád-úton, Andrássy-úton, Bisinger-sétányon és a Munkácsy-utcában. Nemcsak a magánépítés, hanem nagyobb közületek is bérházépítésekbe fogtak. A Munkácsy-utcában a Waggongyár fog építeni 70—80 lakásos bérházat. Mellette a Nemzeti Bank épít nagyobb bérházcsoportot, melyet Hübner Tibor tervez. A városházzal szemben a Szent István-úton a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank kezd egy nagyobb építkezésbe. Bérházat, székházat és mozit épít. Erre zártkörű tervpályázatot írt ki, melyre Gerlóczy Gedeon, Árkay Bertalan, Kaesz Gyula, Wandra Lajos és a helybeli építészek közül Stadler és Lakatos kaptak felszólítást.

A bérházépítkezések fejlődése a jövőben is várható, mert a nagyüzemek és a gyárak fejlődése következtében újabb munkás- és tisztviselőréteg elhelyezkedéséről kell gondoskodni.

LAKATOS KÁLMÁN

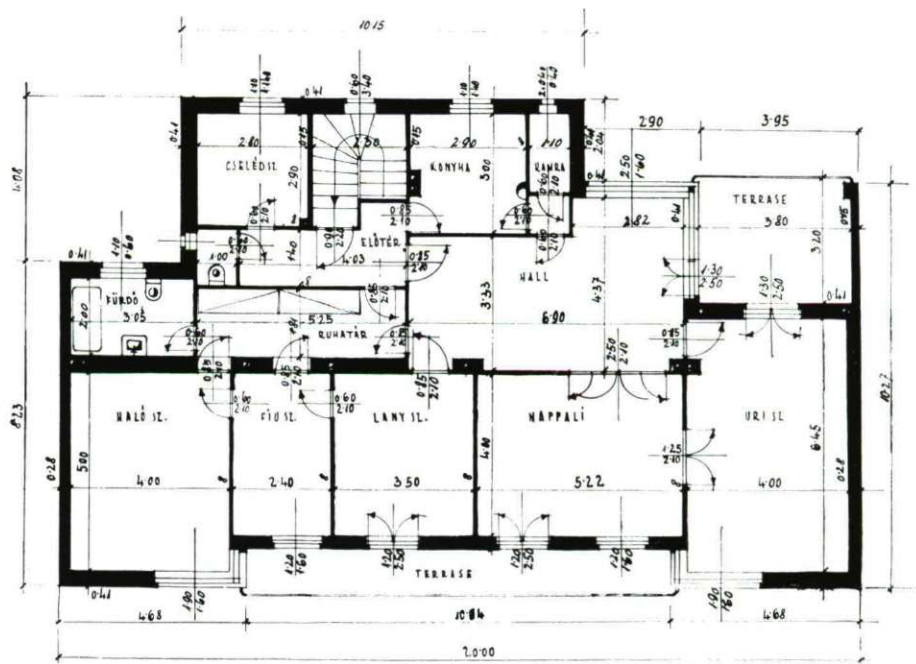

Bérház a Szent György-téren

Tervező: Lakatos Kálmán.

Győr

Szent György-ter 2. sz. alatti bérház. 1939/40-ben épült. Egyemeletes bérház. Az emeleten a tulajdonos lakása nyert elhelyezést, etázs-fűtéssel van ellátva. A földszinten egy kétszobás lakás és a házfelügyelő lakása épült. Különleges kívánalom volt, hogy a háztulajdonos garázsa közvetlen a kapubejáratnál legyen elhelyezve. Ez a kívánalom a homlokzati megjelenést befolyásolta, mivel a nagyméretű garázsajtó a bejárat kapuval összefogva a homlokzat tengelyvonalaiban volt elhelyezhető. Mintegy 2000 m²-es épület 42.000 pengőbe került. Mivel préselt kavicsfedés készült, padlás hiányában a mosókonyha és a szárítóhelyiség a földszinten nyert elhelyezést. Az egyszerű homlokzat hatását az élénk színezés fokozza.

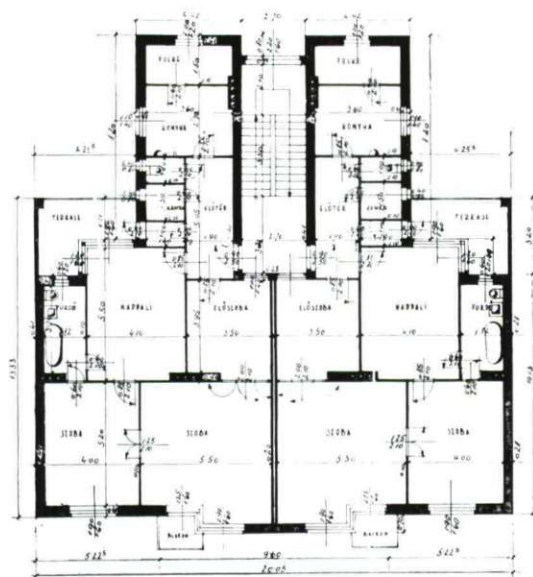

Emeleti alaprajz.

Bérház a Szent István-úton Győr

Tervező : Lakatos Kálmán.

Emeleti alaprajz.

Szent István-út 11. sz. alatti bérház, 1937-ben épült, zárt sorú építkezés. A beépítési mélység 13,33 m az udvar felé középső udvari szárnyépülettel. Az épületben 6 drb háromszoba-hallos és 2 drb kétszoba-hallos, valamint 2 drb garszónlakás létesült. Az összesen 4800 m³-es épület 125.000 pengőbe került. Az épületben felvonó van, központi fűtés nincs.

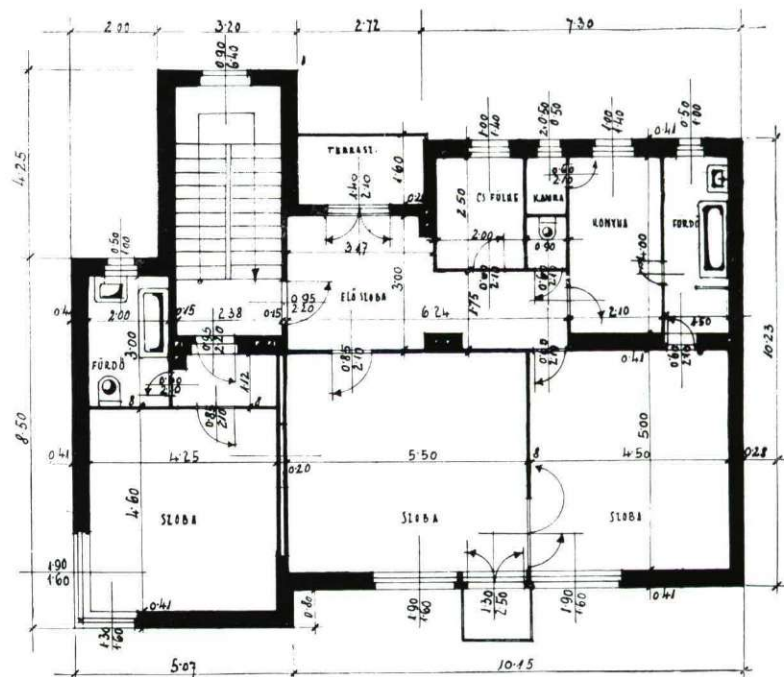

Bérház a Vass-utcában

Győr

Tervező: Lakatos Kálmán.

A környező terepből mindössze 10 cm magasságban kiemelkedő alagsor-jellegű földszinten garázs, házmesterlakás, mosókonyha és pincerekészlet nyertek elhelyezést. A földszinten és az emeleten egy-egy kétszoba-hallos és egy-egy garszónlakás létesült. Az 1500 m²-es épület 30.000 pengőbe került, padlástér nélkül, préselt kavicsfedéssel készült.

Emeleti alaprajz.

Székesfehérvár

SZÉKESFEHÉRVÁR
SZABAD KIRÁLYI VÁROS
KÖZMŰVEI NYUGDIJALAPJÁNAK
BÉRHÁZA, SZÉKESFEHÉRVÁR,
PROHÁSZKA OTTOKÁR-ÚT.

Tervezte : dr. Kotsis Iván.

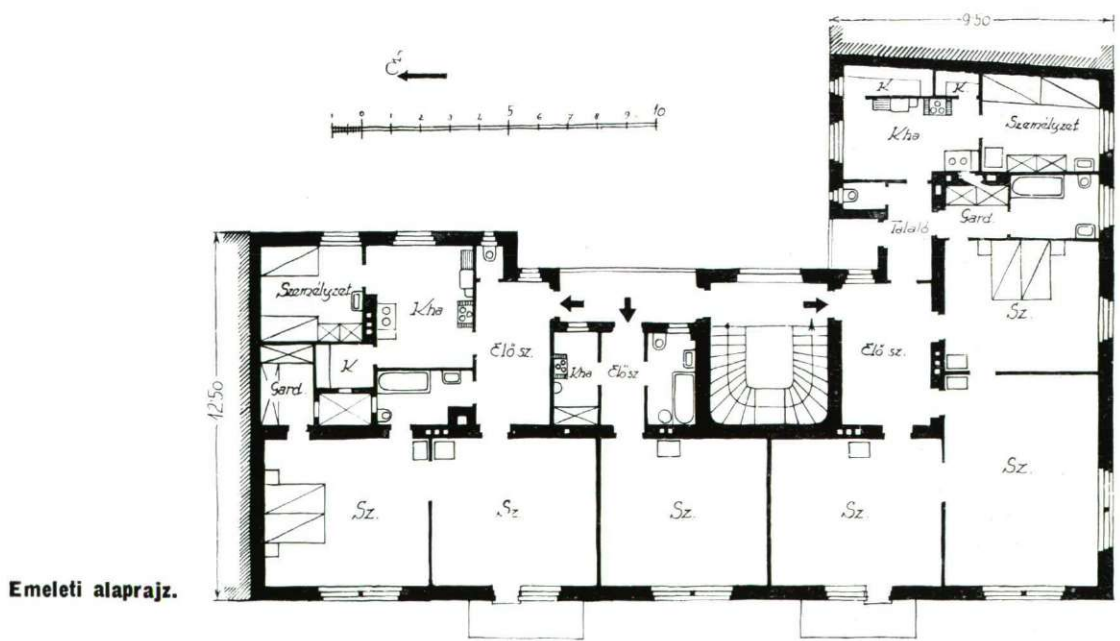
A feladat egy kimondottan vidéki városi lakásigényeket kielégítő bérház tervezése volt, vagyis nem egy budapesti alaprajznak egy vidéki városi telekre való alkalmazása. Innen a budapesti viszonylatban szokatlan elrendezések, mint a nagyméretű és ablakkal megvilágított előszobák, bőséges méretű és sok mellékhelyiség (garderobe beépített szekrényekkel, kétágyas személyzeti szobák, tálaló, második kamra). A szobák alapterületei 28 és 35 m² között vannak, belső hall nincs. A két telekhatáron betartandó beépítés mélysége ki volt kötve. Központi melegvízfűtés van, de emellett minden szoba kályhafűtésre is megterveztetett. Átmenő falrendszer, nyugodt alaprajzi vonalvezetés. A főpárkány az utca teljes hosszában azonos, épügy a tetőhajlás is. Vakolás erősen durva technikával. Balkonok eternitlemezzel, vasvázban, a balkonlemez széle szögvas és lemezvas szegéllyel burkolva, melyhez a balkonmellvéd tartóoszlopai hozzá vannak csavarolva. Épült 1937-ben.

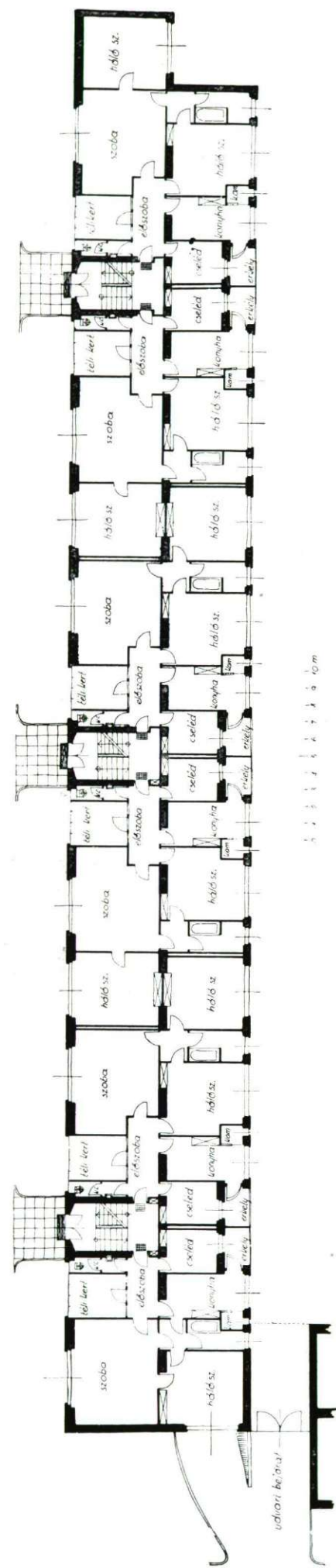

Bérház a Prohászka Ottokár-úton Székesfehérvár

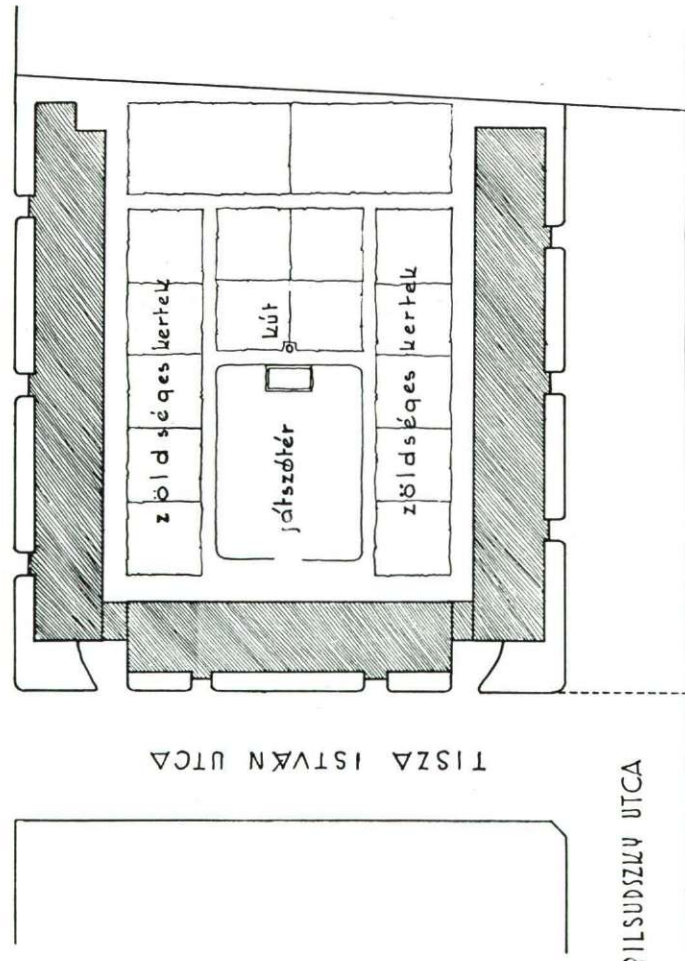
Tervező : dr. Kotsis Iván.

PROHÁSZKA OTTOKÁR UTCA

Helyszínrajz.

Előző oldali képünk a Prohászka Ottokár-utcai bérház utcai homlokzata.

**KASSAI BANKTISZTIVISELŐK ÉPÍTŐ SZÖVET-
KEZETEINEK HÁZCSOPORTJA.**

Tervező: J. Polásek.

A beépítés mélysége 11 m és így két traktusos megoldással egészséges alaprajzú lakások keletkeztek, közvetlenül szellőzött fürdőszoba, W. C., kamra, tágas udvarra nyíló konyha. Az egységesen megoldott és három utcára nyíló bérház-tömb nagy, napos, kertés udvart zár körül, melyben játszókert, konyhakert, gyermekfürdő-medence nyert elhelyezést. Épült 1930-ban.

Bérház a Prohászka Ottokár-utcában

Kassa

Képek az udvari homlokzatról.

Lépcsőmegoldások

Tervező : dr. Kotsis Endre.

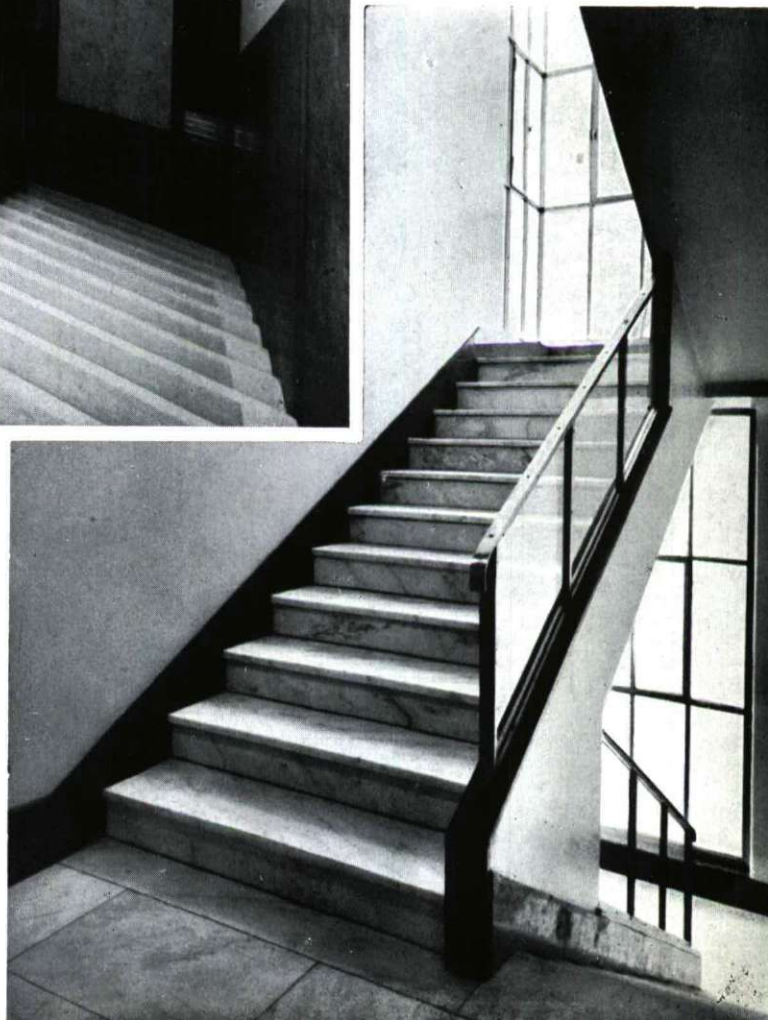

**Kétkarú vasbetonlépcső halvány-
színű műkőfokokkal, vörösmár-
vány oldalfal és lépcsőszél-burko-
lattal.**

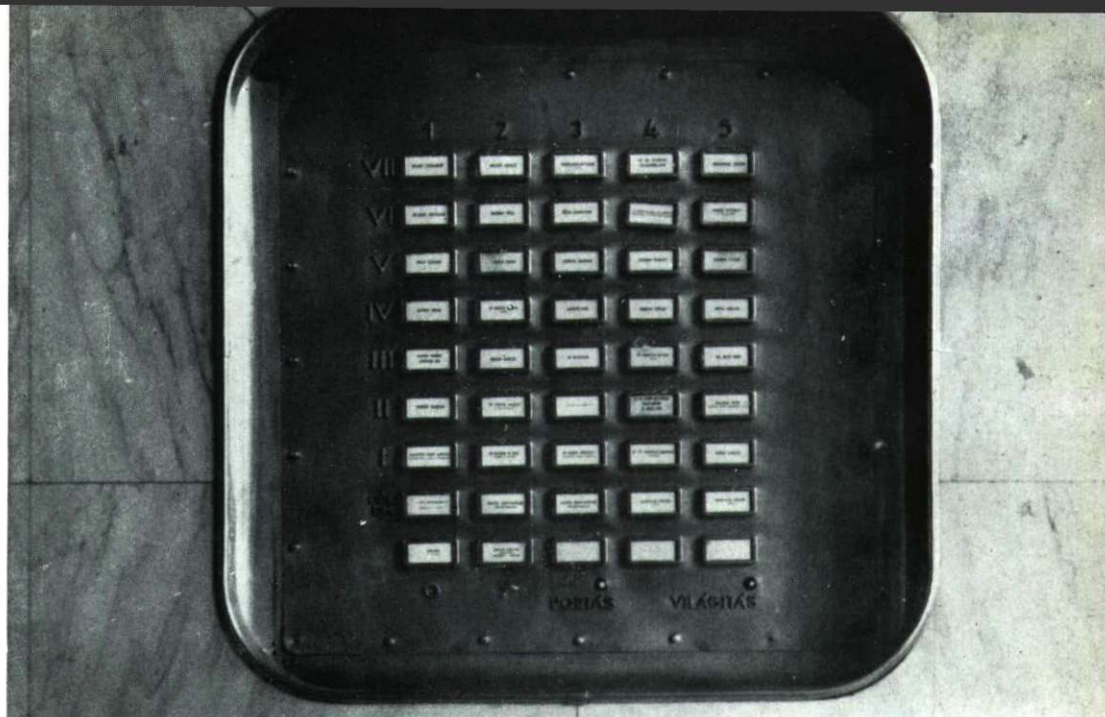
**Kétkarú vasbetonlépcső, vízszintes
felületek műkőlapokkal, függélyes
felületek és oldalfal csiszolt ha-
raszti mészkőlemezekkel burkolva,
a rács nem fordul vissza.**

**Kétkarú vasbetonlépcső, ruszkicai
márvánnyal burkolt fokokkal, két-
oldalt vörösmárvány kísérőlába-
zattal. Üvegbetétes bronzkorlát,
mely a következő kar alá vágódik.**

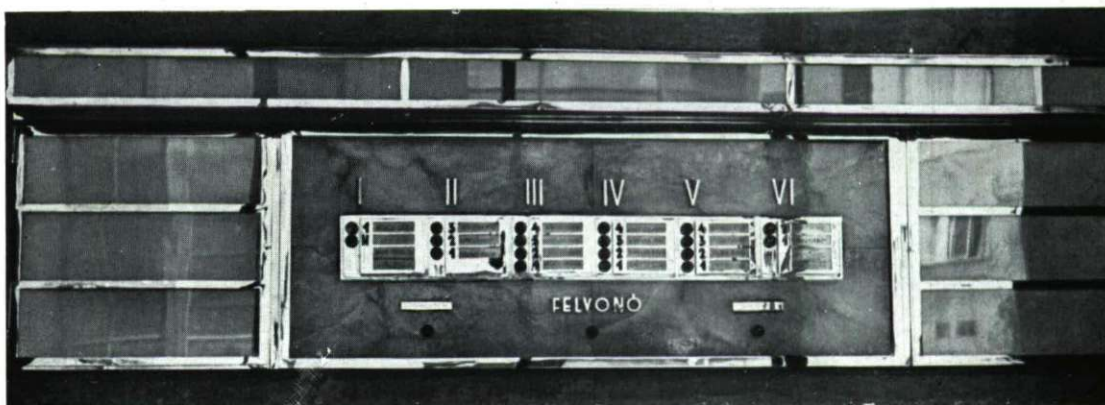

Lakónév- jegyzéktáblák budapesti bérházakban

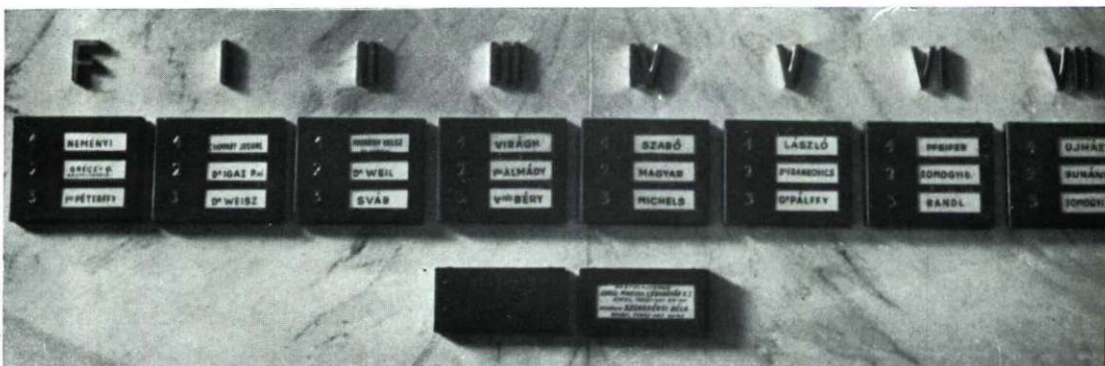
Madách Imre-tér 7.

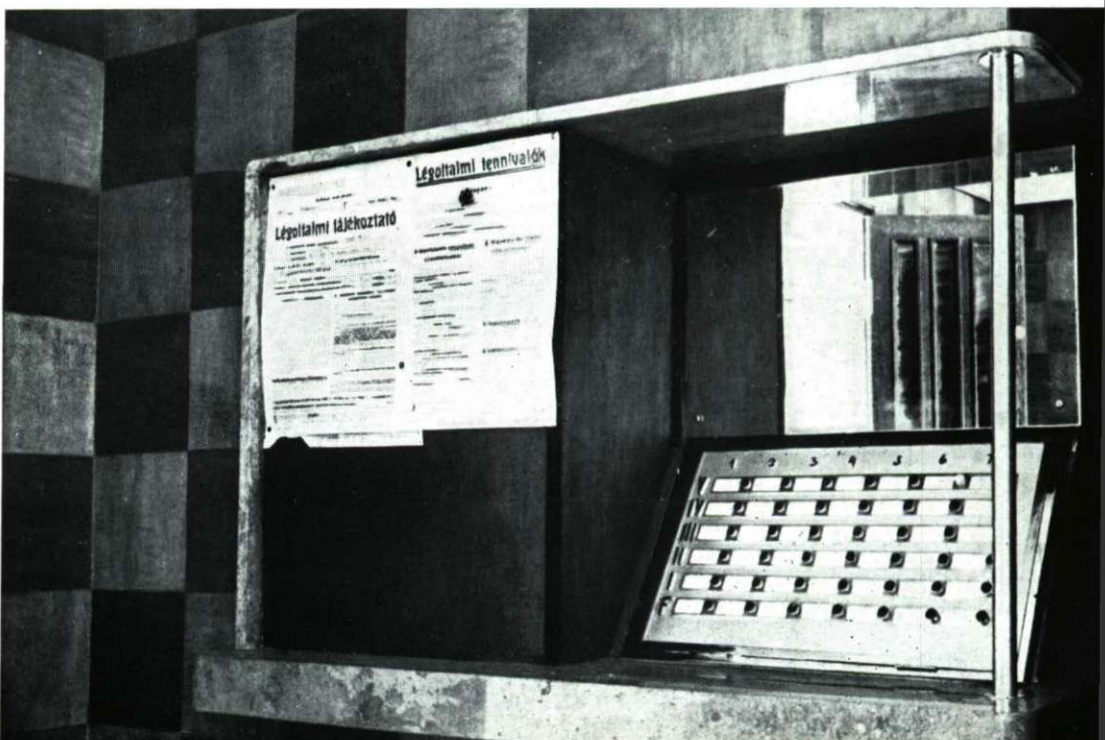
Margit-körút 29.

Galamb-utca 3.

Dohány-utca 30/b.

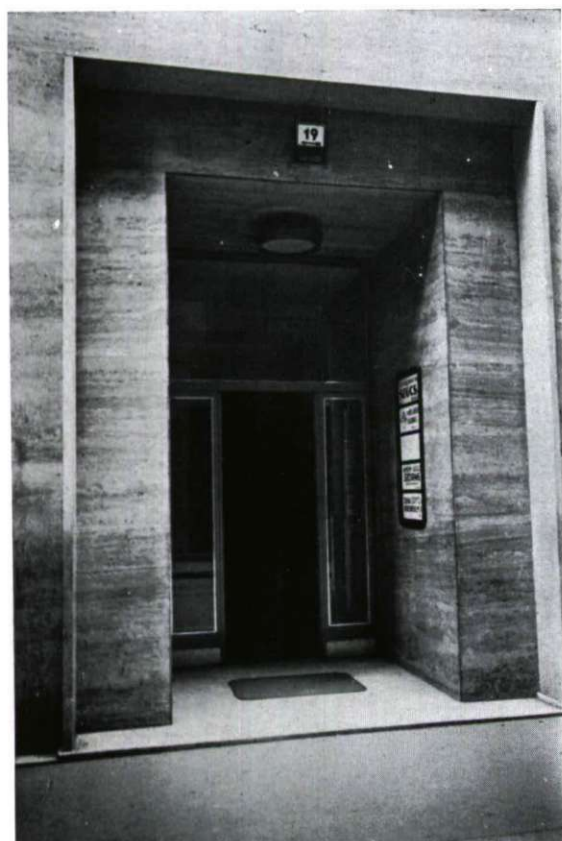
Bérházkapu-megoldások

Fő-utca 63/65.

Bem József-utca 22.

Éva-utca 19.

Dohány-utca 30/b.

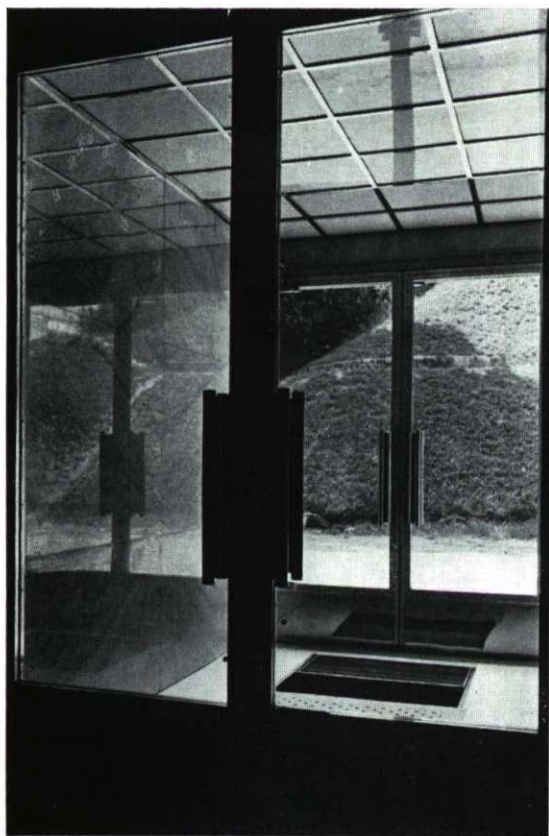

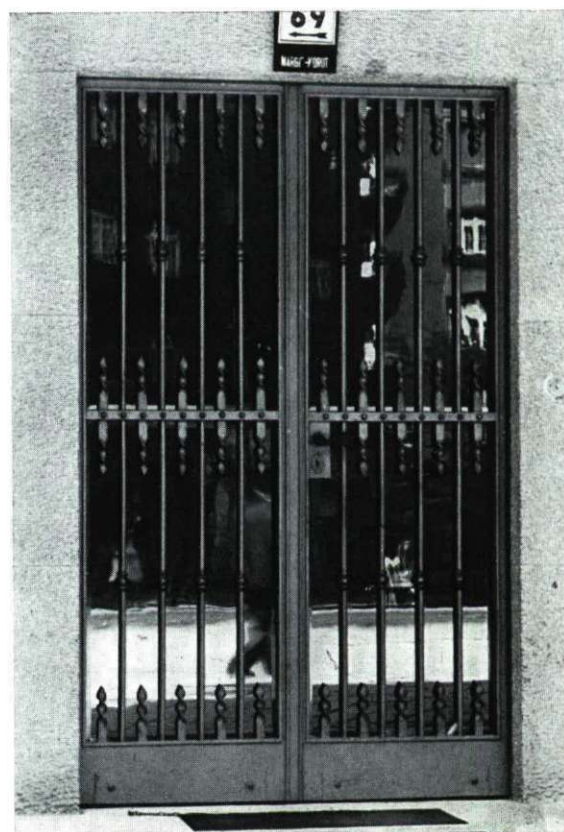
Károly király-út 13/15.

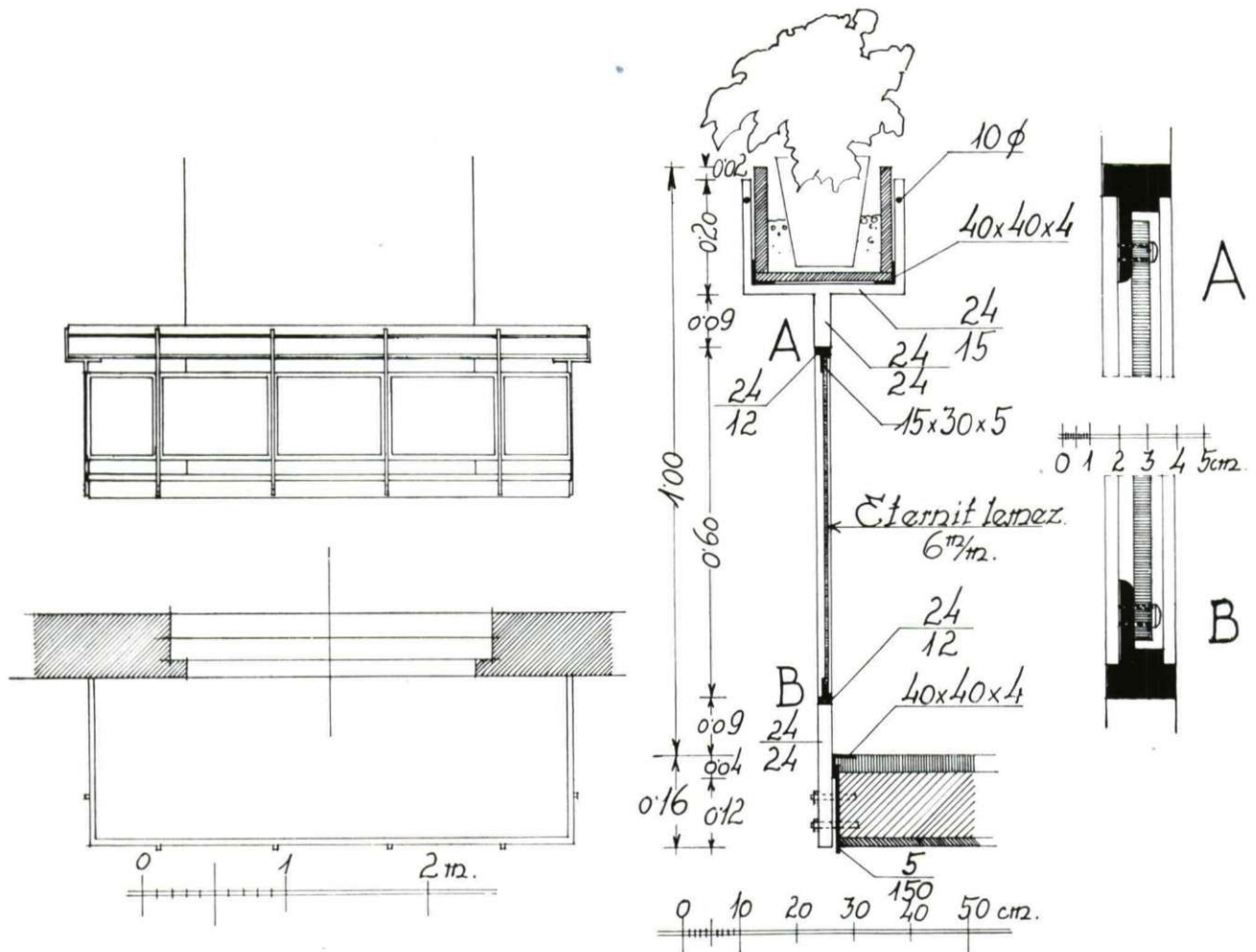
Csalogány-utca 4/b.

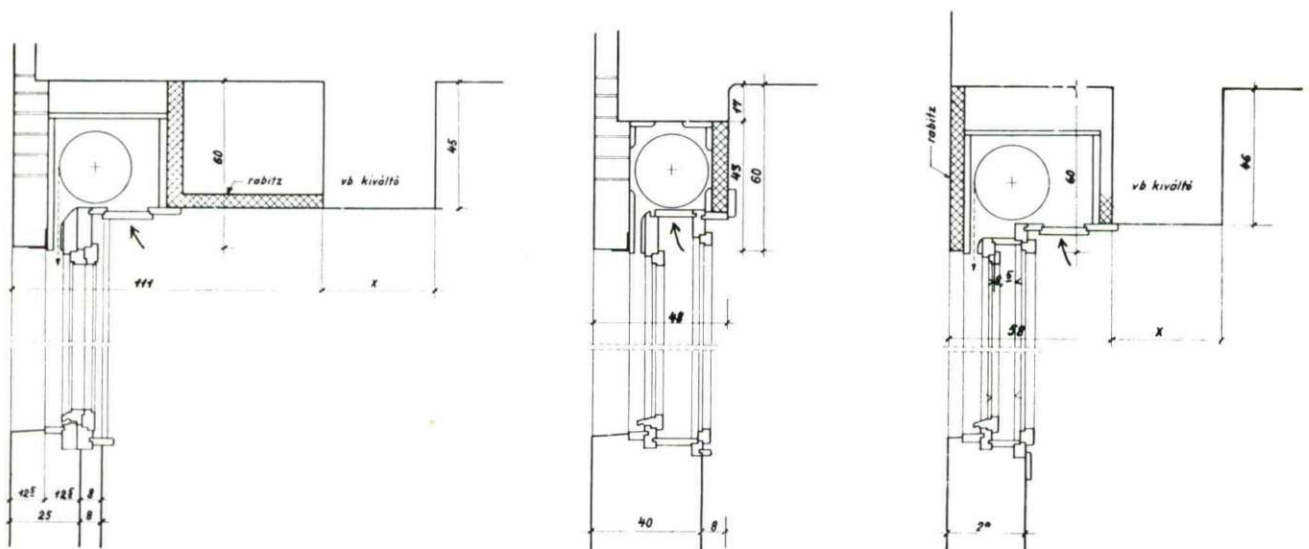
Margit-körút 29.

Margit-körút 69.

Balkon-mellvéd szerkezete. Alaprajz és előnézet. Metszet. Eternit-lemezek beerősítésének részletrajza. Tervező: dr. Kotsis Iván.

Kapcsolt (Teschauer) ablak, zárt erkély falban, redőnysekrény a kiváltó magasságában elhelyezve, elrabíztolva, nyerstéglahomlokzat.

Redőnysekrényes ablak nyerstégla homlokzatú épületen, belül elrabíztolva.

Kettős befelé nyíló ablak, 28 cm vastag zárt erkélyfalban, redőnysekrény a kiváltó magasságában elhelyezve, elrabíztolva. Tervezője: dr. Kotsis Endre.

Kivonatos versenytárgyalási hirdetmény

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa nyilvános versenytárgyalást hirdet a III., Vihar- és Szél-utca között fekvő 18.135/8. hrsz. telken építendő kislakásos bérházak 1. föld-, kőműves-, elhelyező- és szigetelő-, 2. vasbeton-, 3. ács- és padlózó-, 4. bádogos-, 5. tetőfedő-, 6. műkö-, 7. burkoló-, 8. asztalos-, lakatos-, üvegező-, mázoló-, 9. faradóny-, 10. cserép- és vaslemez-kályhás-, 11. vízvezeték-, csatornázás-, 12. villanymunkálataira.

Az ajánlatok munkanemenként külön adandók be, még abban az esetben is, ha egy vállalkozó több munkanemre kíván ajánlatot benyújtani.

A költségvetéssel kapcsolatos kiírás és a szükséges ajánlati űrlapok munkanemenként 5.— (öt) pengő lefizetése ellenében szerezhetők be

hétköznaponként déli 12—2 óra között a Fővárosi Közmunkák Tanácsa segédhivatalában (VII., Madách Imre-tér 4. sz. III. em. 12—14. szám alatt), a vonatkozó tervek pedig a Tanács mérnöki osztályán (V. em. 8. sz. szoba) tekinthetők meg.

Ajánlatot tenni csak az így beszerzett űrlapokon lehet. Az ajánlatok lepecsételt borítékban a Fővárosi Közmunkák Tanácsához címzendők. A borítékra felírandó a következő szöveg: »Fővárosi Közmunkák Tanácsa kislakásos bérházépítkezése. Ajánlat a ..... munkákra.« Az ajánlatokat legkésőbb 1941. évi augusztus hó 14-én d. e. 10 óráig kell benyújtani, közvetlenül vagy posta útján, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa segédhivatalánál.

Bánatpénzt azok az ajánlattevők, akik

a Közszállítási Szabályzat 30. §-a szerint bánatpénz letételére kötelezettek, a Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár Madách Imre-téri fiókjánál kötelesek letenni a Fővárosi Közmunkák Tanácsa letéti számláján. A bánatpénz összege az ajánlati végösszegnek legalább 2%-a, 250.000.— pengőn felüli ajánlat esetén további 1%. A bánatpénz letételét igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A beérkezett ajánlatokat a Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházában 1941. évi augusztus hó 14-én déli 12 órakor bontják fel. A felbontásnál magukat igazoló ajánlattevők vagy meghatalmazottaik jelen lehetnek. Budapest, 1941. évi július hó 10-én.

DR. BESSENYEY s. k.
elnök.

ad. 18037/1941 sz.

KECSKEMÉT THJ. VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL

Kivonatos tervpályázati hirdetmény

Kecskemét thj. város közönsége nevében alulírott polgármester a város főterének, a Kossuth-térnek és környékének rendezésére és az ott elhelyezendő hősi emlékmű és országszászó építészeti vagy szobrászati eszmei terveinek beszerzésére országos nyilvános névalírással tervpályázatot hirdet.

A tervpályázatra vonatkozó: 1. hirdetmény, 2. tervezési program, 3. helyszínrajz, 4. épület-méreték és 5. fényképek, a m. kir. belügyminiszter úr alá rendelt városi számvevőszéknél (Kecskemét, városháza, földszint 5. ajtó) a hivatalos idő alatt 8—14 óráig szerezhetők be 10 P, azaz tíz pengő lefizetése ellenében. A bírálat befejezése után a díjazásban nem részesült pályázóknak fenti összeget vissza fogom utalni. A tervek és mellékleteket gondosan lepecsételve és összecsomagolva »Pályázat a hősi emlékmű és országszászó elhelyezésére« fel-

irattal ellátva és hozzá címelve legkésőbb 1941. évi augusztus hó 30. napján déli 12 óráig kell beadni a város központi iktatójába. A város részéről megállapított pályá- és megvételi díjak a következők:

Első díj	1000 P
Második díj	600 »
Harmadik díj	400 »
Hat megvétel á	230 »

A díjazott tervek a város közönségének tulajdonába mennek át és azok felett a fenti cél megvalósítása érdekében a város közönsége szabadon rendelkezik.

A pályaterveket a bírálat befejezte után alkalmas helyen 8 napi időtartamra közszemlére fogom kiállítani, a bírálati jegyzőkönyv másolataival együtt. A tervek kiállítása alól pályázók felmentvényt nem kaphatnak.

A nem díjazott és meg nem vásárolt pályamunkák a kiállítás befejezésétől számított legkésőbb 6 héten belül a város központi irodájában átveendő, mert további megőrzésért felelősséget nem vállalok.

Egyéb itt fel nem sorolt kérdésekben a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr 1908. évi 79.049. szám alatt kiadott és a m. kir. iparügyi miniszter úr 1936. évi 6732 számú és 1941. évi 19.200. számú rendeletével módosított »Építészeti Tervpályázatok Szabályzat«-ának rendelkezései az irányadók.

Pályázók tervük benyújtásának tényével elismerik, hogy mindenben alávetik magukat a jelen tervpályázati hirdetmény feltételeinek. Kecskemét, 1941. évi június hó 26. napján.

Dr. LISZKA sk.
polgármester.

Bad. 305.395/1941—III.

Tervpályázati hirdetmény

Budapest székesfőváros polgármestere az I. ker. Vár Horthy Miklós-bástyasétányának, valamint a Halászbástyától délre fekvő bástyarésznek és környékének rendezésére nyilvános, névalírással eszmei tervpályázatot hirdet, melynek tárgya a Hunfalvy-utca, Ilonálépcső, Gimnázium-utca, a Hunyadi János-út, a 6520., 6521., 6522., 6523., 6524., 6526. hrsz. telkeknek a bástyafal alatti része, a 6528. hrsz. telek déli a 6527. hrsz. telek és a 6529. hrsz. telek nyugati határvonalai, a Szentháromság-tér, a XI. Ince pápa-tér, a Verbőczy-utca és a Bécsikapu-tér által bezárt terület, melyet a helyszínrajzon vastag eredményvonal határol.

A pályázaton résztvehet minden magyar honos építésmérnök vagy mérnök, aki a Mérnöki Kamara tagja, vagy a kir. József Nádor Műegyetemen, illetve a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen építészti, illetve építésmérnöki vagy mérnöki oklevelet nyert. A pályázatra vonatkozó hirdetmény, tervezési irányelvek és helyszínrajz f. évi július 1-től kezdve a polgármesteri III. ügyosztály segédhivatalában (Központi Városház, III. em. 400. sz. alatt) hétköznapokon déli 12 és 2 óra között díjtalanul, de a pályázaton való részvétel jogosultságának igazolása mellett átvehető. A pályázatra vonatkozó felvilágosításokat csak írásban 1941. évi augusztus hó 15-ig a bírálóbizottságtól (címezve Tóth Kálmán mérnökhöz, a bizottság előadóijához, polgármesteri III. ügyosztály) lehet kérni, mely a válaszokat ugyancsak írásban adja meg és minden a hirdetményt átvett pályázónak megküldi.

A pályamunkák kiállítása keretében, üvegezés mellőzésével a legegyszerűbb legyen, a lapokat kemény papírra kell felragasztani, minden egyes darabot névalírással, felirattal, lakáscímmel ellátni, ezeket összecsomagolva és lepecsét-

elve, a külső burkolatot »Tervpályázat a Vár, Horthy Miklós-bástyasétány és környéke rendezésére« felirattal ellátva legkésőbb november hó 5-én déli 12 óráig elismervény ellenében a polgármesteri III. ügyosztály segédhivatalában kell benyújtani. A postán feladott terveknél a feladás bélyegzője irányadó. Készítendő: 1 drb rendezési terv a kiadott 1:500 helyszínrajzon,

1 drb. kifejtett sematikus homlokzati rajz a Horthy Miklós-bástyasétány A. és B. jelzés közti részéről a bástya felől nézve 1:200 léptékben, a javasolt párkány és gerincmagasságok ábrázolásával. (A rajz 3 részre felosztható.)

2—2 drb homlokzati rajz 1:200 léptékben a 6546 és 6538 hrsz. telkeken tervezett épületekről, a Bástyasétány és a Verbőczy-utca, illetve a XI. Ince pápa-tér felől nézve,

3 drb. homlokzati rajz 1:200 léptékben a 6529 hrsz. telken tervezett épületekről, a Tárnok-utca, a Szentháromság-tér és a Várfal felől nézve,

4 drb 60/80 cm nagyságú vonalas távlati kép. Ezek közül egy a 6546 hrsz. telek beépítését és az előtte kiugró bástyarész kialakítását, kettő a tervezet elgondolásait legjobban kifejező részeket mutassa be a tervező által szabadon választott nézőpontból, egy pedig a helyszínrajzba bejelölt pontból 1'80 m szemmagasságból a Szentháromság-tér déli oldalának lezárását mutassa be,

1 drb. műleírás a tervező elgondolásainak ismertetésére.

A tervek közül a városrendezési terv a kiadott helyszínrajzi lapon készítenőd, úgyhogy a javasolt új szabályozási vonalak, a javasolt új beépítési mód, javasolt új magassági pontok (utca magassága, kötelező párkány- és gerinc-

magasságok), építészti megoldások piros színnel, illetve e vonallal jelölendők, a megmaradók szürke színnel, illetve fekete vonallal, a parkterületek zöld színnel jelzendők. A homlokzati és távlati képek vonalas kivitelben, árnyékolás és színezés nélkül készítendők.

A BIRÁLÓBIZOTTSÁG.

Elnöke:

a főváros polgármestere vagy helyettese.

Tagjai:

Dörre Endre tanácsnok, a polgármesteri III. ügyosztály vezetője vagy helyettese, Némethy Károly dr. tanácsnok, a polgármesteri XI. ügyosztály vezetője vagy helyettese, K. Császár Ferenc törv. hat. biz. tag., a polgármesteri III. ügyosztály szakbizottságának tagja, a polgármesteri XIII. ügyosztály szakbizottságának egy tagja, Dr. Lux Kálmán műsz. tanácsos, a Műemlékek Országos Bizottságának kiküldött tagja, Dr. Bárcziházi Bárczy István államtitkár, Dr. Hüttl Dezső ny. műegy. tanár, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának kiküldött tanács-taga, Kaffka Péter min. oszt. tanácsos, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának kiküldött tisztviselő tagja, Majorossy Gyula min. osztálytanácsos, a m. kir. iparügyi minisztérium kiküldöttje, Dr. Bierbauer Virgil okl. építésmérnök, a Magyar Mérnök és Építészegylet kiküldöttje, Orbán Ferenc okl. építésmérnök, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének kiküldöttje és végül

Tóth Kálmán mérnök, a bírálóbizottság előadója.

A kitűzött pályadíjak a következők:

1. Egy drb. első díj	4.000.— P
2. Egy » második díj	3.000.— P
3. Egy » harmadik díj	2.000.— P
4. ÖT » megvétel egyenként	1.000.— P, amennyiben a bírálóbizottság érdemes terveket javaslatba hoz
	5.000.— P
	14.000.— P

A bírálóbizottság határozata végérvényes, azt a polgármester a bírálót befejezése után azonnal kihirdeti.

A főváros polgármestere a pályaműveket a bírálót befejezése után a bírálati jegyzőkönyv másolatával együtt két hétig nyilvánosan kiállítja.

A díjazott tervek a székesfőváros tulajdonába mennek át, azok egészben vagy részben a részletes városrendezési terv elkészítésénél felhasználhatók.

Pályatervük beadásával a résztvevők a hirdetmény kikötéseit magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

A pályázatra nézve egyébként a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által 79.049/1908. sz. alatt kibocsátott tervpályázati szabályzat előírásai irányadók.

Budapesten, 1941. évi június hó 24-én.

Dr. MORVAY s. k.
alpolgármester.

34.020/1941. vm.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS VIZMŰVEI

Tervpályázati hirdetmény

1. Budapest Székesfőváros Vízűvei nyilvános tervpályázatot hirdet a IX. ker., Thaly Kálmán-utca 37.185. hrsz. telken létesítendő »Csőhálózati ügyeletes telep és lakóház« 1:200 méretarányú terveinek beszerzésére.

2. A pályázaton résztvehet minden magyar honos építésmérnök, aki a Mérnöki Kamara tagja, vagy a m. kir. József Műegyetemen, illetve a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen oklevelet szerzett, vagy oklevele ezen főiskolák által honosított.

3. A pályázatra vonatkozó hirdetmény, tervezési irányelvek és helyszínrajz 1941. július hó 7-től kezdve Budapest Székesfőváros Vízűvei tervező és építési főosztályában (IV., Egyetem-utca 2. II. em. 22. ajtó), hétköznapokon 9—12 óráig 5 pengő lefizetés ellenében átvethetők. Az átvétel alkalmával igazolni kell a pályázati jogosultságot. A pályázaton tényleg résztvevő pályázók a terv benyújtása után az 5 pengőt visszakapják. Felvilágosításokat csak írásban lehet kérni a megadott határidő első felében. Az ilyen irányú kérelmekre a felidő eltelte után a Vízűvek ugyancsak írásban felel és a válaszokat az összes pályázóknak megküldi.

4. A pályamunkák kiállítása (keretezés, üvegezés stb. mellőzésével) a lehető legegyszerűbb legyen, az alaprajzokat és metszeteket fekete tussal kifestve, fekete betűs felírással, a homlokzatokat minden árnyékolás nélkül, vonalas rajzzal kell beadni. A lapokat könnyebb kezelés végett, lehetőleg egyenlő nagyra vágva, kemény papírra kell felragasztani; minden lapot, illetve darabot névalírással és lakcímmel ellátva, összecsomagolva és lepecsételve »Tervpályá-

zat a Budapest Székesfőváros Vízűvei csőhálózati ügyeletes telep és lakóház tervei« felirattal ellátva, 1941. szeptember hó 7. nap délelőtt 12 óráig, IV. Egyetem-utca 2. sz., II. em. 21. ajtó alatt kell benyújtani a Budapest Székesfőváros Vízűvei Igazgatóságának titkárságánál. A benyújtott tervekről pályázó elismervényt kap. Postán beadott terveknél a postai bélyegzőre vonatkozik a határidő.

5. Az elkészett, a nem kívánt rajzot tartalmazó, vagy hiányos pályaműveket a bírálóbizottság a bírálótól kizárja.

6. A bírálóbizottság elnöke:

Szendy Károly Budapest székesfőváros polgármestere, illetve hivatali helyettese, dr. Morvay Endre Budapest székesfőváros alpolgármestere. A bírálóbizottság tagjai:

1. dr. dorogi Farkas Ákos tanácsnok, a polgármesteri XII. ügyosztály vezetője, illetve hivatali helyettese;

2. Fridrich Lajos tanácsnok, a polgármesteri XII. ügyosztály vezetője, illetve hivatali helyettese;

3. Schuster Ferenc főmérnök, a polgármesteri XIII. ügyosztályból, illetve hivatali helyettese;

4. Pap Ferenc Budapest Székesfőváros Vízűvei vezérigazgatója, illetve hivatali helyettese;

5. Zák Ede mérnök, Budapest Székesfőváros Vízűvei részéről, illetve hivatali helyettese;

6. a m. kir. Iparügyi minisztérium kiküldöttje;

7. a Magyar Mérnök és Építész Egylet kiküldöttje

8. a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének kiküldöttje;

7. A kitűzött pályadíjak a következők:
4 darab I. díj à 2.200 P = 8.800 P
8 » megvétel à 750 P = 6.000 P
Összesen: 14.800 P

8. A bírálóbizottság, melynek határozata végérvényes, a beérkezett pályaművek elbírálását azonnal megkezdi, a legrövidebb idő alatt befejezi, az eredményt a döntés után azonnal kihirdeti.

9. Budapest Székesfőváros Vízűvei a pályaműveket a bírálót befejezése után a bírálati jegyzőkönyv másolatával együtt 2 héti nyilvánosan kiállítja. A díjazásban nem részesült vagy meg nem vásárolt pályaműveket a kiállítás után 30 nap alatt tulajdonosaik a benyújtási helyen átvethetik. E határidőn túl a pályázati tervek megőrzését a Vízűvek nem vállalja.

10. A díjazott és megvásárolt tervek Budapest Székesfőváros Vízűvei tulajdonába mennek át és azokat a szóbanforgó építkezésnél belátása szerint esetleg részletekben is felhasználhatja.

11. Ezzel a pályázattal járó kötelezettségen túl Budapest Székesfőváros Vízűvei a pályázókkal szemben semmiféle kötelezettséget nem vállal.

12. Pályázó pályatervének beadásával elismeri, hogy ezen pályázati hirdetmény pontjait magára nézve mindenben kötelezőnek elfogadja.

13. Egyéb, itt fel nem sorolt vonatkozásban a m. kir. Kereskedelemügyi miniszter 79.049/1908. K. M. szám alatt kiadott tervpályázati szabályzata, valamint ennek a m. kir. Iparügyi miniszter által 6732/1936. Ip. M. szám alatt kiadott módosítása az irányadó.

Budapest, 1941. július hó 2.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS VIZMŰVEI

PAP FERENC s. k.,
vezérigazgató.

Külföldi lapszemle

DER BAUMEISTER 1941. évi májusi száma a nürnbergi városi magasépítési hivatal feladataival foglalkozik. A régi nürnbergi építési mód, amelynek jellegzetessége a szerkezeti összefüggések erős hangsúlyozása volt, okozta, hogy itt az új építészet minden felesleges kísérletezést megtakarítva, ért el új egészséges formákat. Új formák, amelyek átörökölték a tradíciót és belőle nőttek ki, ez az új nürnbergi építészet. Erről ad a lap további képeket, akkor, amikor a város magasépítési hivatalának különböző munkáit mutatja be. A régi város megvédésének, az izlés-telen hozzáépítésekkel való megtisztításának, az állam és a párt új épületei felépítésének és elhelyezésének

Torkret beton
Betonjavítás
Kőfelületek konzerválása

Liska Jenő
okl. gépészmérnök
Budapest
VIII., Orczy-út 22. sz.
Telefon: 342-951

különböző feladatai fonódtak itt össze. Meg kell gondolni, hogy a történelmi épületek legtöbbje városi tulajdonban van, mindenekelőtt természetesen a hivatali épületek, amelyek a város legértékesebb emlékei közé tartoznak. Ezenkívül a házak egész sorát kell tartósan gondozni, mint a Peller-, Imhoff- vagy Fembo-házat. A Szent Lélek-kórházat 600 éves fennállása alkalmából újra építették és helyreállították, 1550-ből való hiteles rajzok alapján, az eredetinek megfelelően. A hatalom átvétele óta állandóan dolgoztak a városháza szépítésén (1332—1340-ben keletkezett, 1522-ben továbbépítik, 1616—1622 között a renaissance-szárnyát építik hozzá). Az első

SEMPERNOVA a legartósabb nemesvakolat, kapható minden színben
ELSŐ MAGYAR „SEMPERNOVA” NEMESVAKOLAT-GYÁR ● Budapest, VI., Lövölde-tér 4. Telefon: 221-050

SZABADSÁG-TÉR 15

TÁBLAÜVEG
TÜKÖRÜVEG
MÁRVÁNYÜVEG
ORNAMENTÜVEG
KATEDRÁLÜVEG

TELEFON: 129-403*

ÜVEGTÉGLA
ÜVEGFONÁL
„THORAX” BIZTONSÁGI
ÜVEG · SZINES ÜVEG
DRÓT- és NYERSÜVEG

SIKÜVEG-NAGYKERESKEDÉS

emeleten a főpolgármester és közeli munkatársai kaptak helyet. Olyan helyiségek átalakításáról volt szó, amelyek régóta irattáruul szolgáltak, úgyhogy az ősi falburkolatokból és más kiképzésekből csak kevés maradt meg. A régi megmaradt töredékek alapján állították helyre a főpolgármester szobájában a szép kazettás mennyezetet és falburkolatot, amelyet ionikus pilaszterekkel emeltek ki. A falburkolat és a kazettás mennyezet között drága, kézziszövésű huzat képez átmenetet. Az ajtókon és az ablakokon mindenütt kovácsolt vereteket látni. 1494-95-ben Hans Behein által magtáruul épített és ma birodalmi ifjúsági otthonná átalakított Luginsland példa arra, hogy régi

PÁZSY JÓZSEF
ÉPÍTŐMESTER
BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ U 25.
TEL. 161-241.

ÜVEGBETON

Hűtő, szárító, szellőző, ködtelenítő, légnedvesítő
„Eselgé” kompresszor-telepek
Légvonal szerkesztésű **ventilátorok** minden célra és teljesítményre
SCHUBAUER mérnök Budapest, III., Föld-utca 51. Telefon: 162-206

Parkettát

a legjobb kivitelben
szállít, lerak, javít

LÁNG JÓZSEF

parkettázó és padlózási vállalata
VI., MUNKÁCSY MIHÁLY-U. 23
Telefon: 129-211, 315-060

Építőanyagot olcsó árban és kitűnő
minőségben szállít
NERVETTI VIKTOR
építési anyagkereskedelmi vállalata
Budapest, VII., Rákóczi-út 80. Tel.: 224-042

becses épület is teljesen alkalmazható a mai idők követelményeire. A hatalmas fedélszék, a zömök homokkö-
oszlopok romantikus és ünnepélyes hatást keltenek. 450 fiatal vándornak teremtettek itt megszálló- és szóra-
kozási lehetőséget. Nagy étkezőterem, társalgók, olvasók, hálóterem található az épületben. Az épület ősi
voltát hangsúlyozza a földszint oszloperdeje, a társalgóbeli régi nyitott kandalló és a különösen vastag falak.
A szobákban a tető 400 éves padlózatának felhasználásával készítették falburkolatot. A régi kis ablakok a szel-
lőzésre elégtelenek lettek volna, kicserélésük viszont az épület külső képének elrontása nélkül nem volt elkép-

Légvédelmi ajtók **Pick Ede Utódai** Redőnyök

Telefon 292-671

Bpest, XIII, Árboc-utca 1.

zelhető, ezért a kellő szellőzést mesterségesen érték el. A legismertebb régi udvarok egyike az ú. n. történelmi
udvar, ahol mindenfelé Kraft Ádám művészkézének nyomait láthatjuk. Ennek a helyreállítására és megóvására magától
értetődő volt. Az udvart a XIX. század hozzáépítéseitől kellett megszabadítani és eredeti szépségében helyre-
állítani. A régi mesterdalkok-templom szintén a város régi nevezetességei közé tartozik. Az 1300-ban épített
és a Katalin-kolostorhoz tartozó templom később a mesterdalkokok gyakorlóhelyéül szolgált. 1923-ban hangver-
senyterem lett. Ekkor helyreállították. A helyreállítás közben értékes középkori falfestményeket találtak. Jelenleg

**Fény-
másolatok**

Gyorsan
szépen
olcsón

Magyar Vegykészítményű Papírgyár
OSER JAKAB
Budapest, VI., Ó-utca 49. Tel. 123-890

ÜVEG- BETON

márványüveg-
burkolás.
Épületüvegezés

BIELEK KÁROLY

Budapest
VIII., Tavaszmező-u. 18,
telefon: 132-594

„DABEG”

víz tisztító berendezések,
mélyfúrások, kútépítés

„HYDRO” részvénytársaság
vízbeszerzés, víz-
tisztítás és talajkutatás
számára

„DABEG”

benzinkutak, hatóságilag eng.
tárolóberendezések tűzveszélyes
folyadékok számára

Műszaki Berendezéseket
Forgalombahozó k. f. t.
Budapest, VIII., Vajda Hunyad-u. 17
Telefon: 138-255

Somogyi Béla

Eternit tetőfedő vállalat

Eternit csövek

Eternit falburkolások

*

Budapest, VI.,

Gróf Zichy Jenő-utca 37. Tel.: 118-355

FOTOKOPIA
FÉNYMÁSOLÁS
SOKSZOROSÍTÁS

MŰSZAKI NYOMDA
KÁDÁRU.4.
TEL: 113-901.

a birodalom koronázási jelvényeinek őrzőhelye. A gazdasági és szociális tudományokat szolgáló Hindenburg-főiskola, amely egy régi népiskola épületében az óváros szívében található, 1939-ben belsőleg teljesen átépült, hogy berendezésével és termeivel a főiskola szerepkörét méltóan betölthesse. Kellemes előcsarnokával, olvasótermével, szép aulájával, barátságos kávéházával jólsikerült átalakítás benyomását teszi. A Rókus- és a Leonhardt-temető ravatalozóit átalakították, mindkettő nyugodt, komoly formáival tűnik ki. (Névény Gábor.)

BOHN TESTVÉREK TÉGLAGYÁR RT.

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 166

Falazó-, válaszfal- és födém téglák

COSTRUZIONI CASABELLA 159/160. számát a kiállításoknak szenteli. Történelmi visszpillantást ad másfél évszázaddal visszamenőleg a kiállítások sorozatára. Bemutatja az 1851. évi londoni világkiállítás büszkeségét, a híres kristálypalotát, az 1899. évi párizsi világkiállítás nevezetességeit, köztük a világhírű Eiffel-tornyot, a kiállítás fejlődését a mai napig. Az illusztrációkat szemlélve, a stílusok váltakozásán kívül szembetűnő az óriási különb-

KOLLARIT

MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 101. TELEFON: 136-228

ség a múlt századbeli kiállítási termek és a modernek között. A régi bazárszerű kiállítási csarnokokból a felhalmozott áruk tömege kiszorítja a közönséget. Az agyonzsúfolt teremből kikerülő emberek a rájukzúduló sok látnivalótól holtrafáradtan mindent elfelejtene, vagy összezavarnak s így a kiállítás nem éri el célját: nem hagy maradandó emléket egyetlen kiállítási tárgy sem, csak egy nagy káosz marad a látogató fejében. Igen jó példa

STIEBER

FÉLE ÉPÍTÉSI ÉS IPARI R.-T.
BPEST, XI. CSURGÓI-ÚT 28.

Csiszoló korongok — Üvegtetők
gyártása — Minőségi kivitelben

A c é l a b l a k o k

F é m p o r t á l o k

S a j t o l t a j t ó k é s t o k o k

É p ü l e t l a k a t o s

é s v a s s z e r k e z e t e k

Elevator

felvonó- és gépgyár kft.
XIII., Jász-utca 76. Tel.: 493-070

LIFTEK

Közelítés...
Tricosal
beton víztelenítéséhez
Fluat
felületek
edzéséhez
Friedländer J. Frigyes
Budapest, M. Lajos-utca 92.
Tel.: 462-637

Az

Egeresi Gipszgyár és Vegyiművek Rt.

Eger (Kolozs megye) által gyártott

EGERESI GIPSZET

vagóntételben Budapesten a

KARBONPAPÍR IPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 14

Telefon: 299 010

árúsítja

Král Gyula kőfaragómester
kő- és márványgyártelepe
épület, síremlék, oltár, emlékmű stb. munkák
Budapest, III., Lajos-utca 77/79. Tel.: 163-116
Kőbányauzem: Budakalász

THERMOPHOR

házikémények és szellőző-
berendezések, NEDVES
FALAK KISZÁRÍTÁSA
áramlólevegő-rendszerrel

Custodis Alfonz Rt.

V., Nádor-utca 19. Tel.: 112 007

PREGITZER FERENC cementárugyár

Budapest, XIV., Angol-utca 30. Telefon: 297-921

erre az 1878. évi párizsi világiállításon a spanyol borok árusító pavillonja, mely borosüvegekből összerakott diadalkapuszerű építmény. Mintha az egykori tervező a spanyol borok szédítő hatását kívánná fokozni a gigantikus flaskó-palotával. — A mai kiállítási termekben a modern kiállítási technika ezernyi finom fogásával talál-

ANDREA CEMENTÁRUGYÁR ÉS ÉPÍTŐIPARI RT.

FALBURKOLÁS

BUDAPEST, V., BÁTHORY-U. 20. TELEFON : 120-092

PADLÓBURKOLÁS

kozunk. A nagy termekben kiállított, nagy gonddal elrendezett kevés tárgy, a rövid és szellemes feliratok, néhány ügyes rajz a kiállítás lényegét és fontosságát tökéletesen kidomborítja. A modern kiállítás oktat és szórakoztat egyszerre. Sok mondanivalóját pár szóban sűríti össze, a mai kor agyonhajszolt emberét nem fárasztja hosszú

Roessemann és Kühnemann-Epp és Fekete-Harmatta Egyesült Gépgyárak és Csömű Rt.

Budapest, III., Római fürdő
Telefon: 162-140 *

Mechanikai emelő- és szállítóberendezések — Kazánházi szén- és salak-
szállító berendezések — Sodronykötélpályák, függővasutak — Szabványos
és keskenyvágányú vasúti felszerelések — Waggonok, kitérők, fordítókörongok
Vasúti biztosító berendezések

Kovácsoltvascsövek bútorgyártás és
vasszerkezeti célra — Vashordók, vas-
tartányok, vasszerkezetek

ismertetésekkel és a nagyszerűséget nem a kiállított tárgyak tömegével, hanem a minőség kihangsúlyozásával éri el. A gazdag képsorozat főleg olasz példákat mutat be, hiszen a kiállítások rendezésében talán az olaszok a legügyesebbek. (Tobiás Loránd.)

SZIGMA NAGYSZILÁRDSÁGÚ BETONVAS

MAJOR LÁSZLÓ • BUDAPEST, V., DRÁVA-UTCA 22 • TELEFON: 298-495

MONATSHEFTE FÜR BAUKUNST UND STÄDTEBAU 1941. évi júliusi száma Aribert Rödel munkáit ismerteti. Köztük az essen-i Johanniskirche és a Münster szomszédságában lévő üzletház átépítése nemcsak építészeti, hanem városrendezési szempontból is érdekes. A Johannis-templom a pályaudvarhoz vezető főútvonalon álló monumentális kőarchitektúrájú gótikus templom, zömök nyugati négyzetes toronnyal, melyen magasbaszűk nyolc-

GRUBER JÁNOS

szigetelések, tetőfedések
V., Kálmán-utca 22. Telefon: 123-033

KNUTH K.

egészségügyi berendezések gyára
Budapest, VII., Garay-utca 10
TELEFONSZÁM: 224-801

Központi fűtés, vízvezetékszerelés,
víztisztító berendezések, szellőző be-
rendezések, mosodaberendezések, ma-
gasnyomású gőzvezetékek építése stb.

Szennyvíztisztító telepek

SADO házi kiserítők
PRISTER MŰVEK RT.
BUDAPEST, I., ATTILA-U. 95. 161-230

KELE MIHÁLY

ASZTALOSÁRU GYÁRA
Budapest, VIII., Örömvölgy-u. 38-40
Telefon: 131-298

Oragyi
BUDAPEST 4.

üvegbeton Lehotzky

BALLAI JÁNOS

egészségügyi berendezések vállalata
BUDAPEST, IV., FERENC JÓZSEF RAKPART 16

KÖZPONTI FŰTÉS, VÍZSZERE-
LÉS, SZELLŐZŐ BERENDEZÉSEK

CRITTALL

RENDSZERŰ SZAB. SUGÁRZÓFŰTÉS,
VIZVEZETÉKBERENDEZÉSI VÁLLALAT

KESZLER JENŐ ÉS FIVÉRE
V., BÁLVÁNY-UTCA 5. TEL.: 180-237

szögletű sisak van. Az építész feladata az volt, hogy az ügyes alaprajzi elrendezés mellett városképi problémát is megoldjon. Az amúgyis zömök arányú templom mellé helyezett épülettel kellő léptéket kell nyújtania, hogy a templom monumentalitását kiemlje és oly homlokzatot terveznie, mely a régi templomhoz stílusban is hozzáillik. Rödel ezt a kettős problémát rendkívül ügyesen oldja meg. »Berlin ünnepi pompában« címmel közli Haenz Weidner hasonló című könyvének ismertetését. Érdekes az egyes koroknak különböző irányú törekvése a monumentalitás elérésére a XV. századtól a mai napig. A lap ismerteti még egy kórházpályázat eredményét.

(Tobiás Loránd.)

Körting fűtés és klimaberendezés

Körting 146-369

minőséget jelent!

DEUTSCHE BAUZEITUNG 1941. évi 27. szám egyik cikke a würzburgi úszócsarnokot ismerteti, tervezője F. Kleinsteuber. Az épületnek három része van: előreugró bejárati csarnok, az öltözőtermek és végül az úszómedencét tartalmazó rész. Ezeknek alaprajzi kapcsolata és vertikális tagozása igen kedvező városképet nyújt. A főemelet-sorban 225 vetkőzőhely van, igen jól szellőztetett 37 tusoló, 20 lábmossó és a szükséges W. C.-fülkékkel. Az úszócsarnok falai 2'60 m magasságig világossárga, a járófelületek pedig világosszürke lapokkal vannak fedve. A medence 25 m hosszú, 12 m széles és a mélysége 80 cm-től 3'50 m-ig emelkedik, szükség esetében a vízszint

A magyar értelmiség
egyetlen általános jellegű,
közérdekű havi folyóirata a

MAGYAR SZEMLE

A szerkesztőbizottság elnöke:
GRÓF BETHLEN ISTVÁN

Alelnöke:
SZEKFŰ GYULA

Szerkeszti:
ECKHARDT SÁNDOR

*
Előfizetési ára magánszemélyeknek
évi 9.60 P

*
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Vilmos császár-út 26

*
Kérjen díjmentes mutatványszámot

Minden építési célra kitenően alkalmas,
téli meleg, nyáron hűvös

préselt nádlemez

3, 5, 7 cm vastagságban

**Pollak Ig. nádszövő-
gyártól, Soroksár**
Telefon: 147-380 (2-es mellékállomás)

SZIGETELJEN
FALAT, PADLÓT
LÉGSZIGETELÉSSEL

AMBRUS, TEL. 120-864
BPEST, VI., JÓKAI-U. 28

MACSKÁSY ÁRPÁD

okleveles gépészmérnök műszaki vállalata
Szellőző, légűdítő, ködtelenítő,
központi fűtő, vízvezetési, víz-
termelői, csatornázási, óvóhelyi
berendezések

VI., Dessewffy-utca 16. Telefon: 127-670
Postatakarékpénztári csekkasz. sz.: 21.391

Duska és Riedlmayer

központi fűtés, vízvezeték és
csatornázás berendezési vállalat

Budapest, II., Batthyány-utca 67-69

Telefon: 355-975

TRAVERTIN

és mindennemű kőfaragó munkát készít:
IFJ. TURRA ADOLF
kőfaragómester Budapest, VIII., Luther-u. 1/a.
Tel.: 140-329. Bánya- és üz.: mtelep: Budakalász.
Tel.: 162-036 19. mellékállomás

SEENGER BÉLA

m. kir. udvari kőfaragómester
Budapest, XI., Horthy Miklós-út 106

Készít mindennemű kő-
és márványmunkákat

Hrauda Károly és Fia

okl. gépészmérnök
Budapest, XIII., Forgách-utca 20. Telefon: 298-990

**Közp. fűtések, vízvezeték-
és csatornázási berendezé-
sek, szellőzőberendezések,
óvóhelyberendezések**

PARKETTÁT

régit és újat szállít

Gerő Andor

parkét- és padlózási vállalata Budapest
V., Széchenyi-rakpart 19. Tel.: 123-952

ÉPÜLET- ÉS PORTÁL-
ÜVEGEZÉSI VÁLLALAT

BODORIK ANTAL

Budapest, VII., Károly-
körút 9. Tel.: 423-369

LOMÁSI ERDŐIPAR R. T. MAGYARORSZÁGI ÜZEMEINEK KIRENDELTSÉGE

KOLOZSVÁR, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR 7. I. 3

*

TELEFON: 18-89

SZÁLLIT: Szatmárnémeti-Gőzfűrész-i és láposbányai (Szatmár megye) parkettagyárából, illetve fűrészzeiből a legkényesebb ízlést kielégítő bükk-, tölgy-, dió- és kőrisfából készült rendes és díszítő parkettát, különleges eljárással feketére színezett tölgyparkettát, kiváló osztályozású és minőségű bükk-, tölgy-, dió-, kőris- és juhar- stb. építő bútortanyagot. Galócasi (Csik vármegye), dédabiztrai és szovátai (Marostorda vármegye) fűrészzeiből bármilyen mennyiségű, méretű és osztályozású luc-jegenyefenyő és bükkfűrészárut

még további 20 cm-rel emelhető. A medence maga tengerzöld színű lapokkal van burkolva, ami a víztükörnek kellemes színárnyalatot ad. A nagyjából L-alakú épület mintegy 1400 m² nagyságú, részben fűvel borított napozó-udvart vesz körül. Közvetlenül a nagy medence mellett szélétől védett helyen légfürdő-teraszok vannak kiképezve. Az alagsorban iskolák és sportegyesületek részére két teljesen különálló és különbejáratú terem

SZÉP HÁZBA,
SZÉP LAKÁSBA,
SZÉP FESTMÉNYT:

KÖRÖSSY

FESTŐMŰVÉSZ KÉPZŐMŰVÉ-
SZETI SZALONJÁBAN VÁLASSZONI
VI, ANDRÁSSY-ÚT 14. — T. 118-171

Hibás **KÉMÉNYEK**

kivakolására kérjen ajánlatot, amikor tataroz,

a „RAPA“ szab.

Kéménykivakoló Vállalattól,
mely falbontás nélkül gépeivel belülről kivakol.

III., Lukács-utca 2. * Telefon: 357-612

van, 175 öltözőhellyel, 24 közös és 10 külön tusolóval. Ugyanitt egy 8×12 m méretű tanulómedence is van, 1 m-es vízmélységgel. Az úszó-, tusoló- és öltözőhelyiségek fűtése és szellőzése a legmodernebb elvek szerint történik. Az egész épületet a jól átgondolt alaprajzok és előkelő modorban tartott kiképzések jellemzik. Az épület és a napozó-udvar díszítésére néhány csinos mozaik-kép, szökőkút és szobor szolgál. (Huber Géza.)

BUDAPEST-SZENTLŐRINCZI és **TATAI CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁR** Részvénytársaság, Pestszentlőrinc

DIE BAUTECHNIK 1941. évi 26/27. számában Dr. Ing. Rudolf Haefner részletesen ismerteti a fémlemezek felhasználásával történő szigeteléseket, mivel amíg a bitumenes szigeteléseknél követendő eljárásokról, szabályokról, anyagokról és tapasztalatokról bőszéges irodalom áll a tervezőmérnök rendelkezésére, addig a fémlemezekkel történő szigetelésekre vonatkozóan csak elvétve találhatók adatok az irodalomban és azok is csak részletkérdésekkel foglal-

CSÖVEK,

fürdőszoba felszerelések, bádogok
tetőfedéshez, víz-, gőz-, gáz- és
központi fűtési szerelvények

Magyar Cső- és Vaskereskedelmi R. T.
Budapest, V., Váci-út 30/32. szám. — Telefon: 299-006

Hazai Felvonó Vállalat

Megnagyobbított korszerűen felszerelt
felvonógyár és iroda május hó 1-től Budapest, XIV.,
Nagy Lajos király útja 210/212. Telefon: 297-418.

LIFT

koznak. E cikk az egész kérdést felölelően minden részletre kiterjedően tárgyalja és ismerteti a fémlemezes szigeteléseket, foglalkozva a legrégebben alkalmazott és legkevésbé jó ólomlemez-szigetelésekkel, továbbá a rézlemez-szigetelésekkel és az új építőanyagból készülő és a legjobbnak bizonyult alumíniumlemez-szigeteléssel. Ismerteti a lemezekkel szemben támasztandó követelményeket, a segédanyagokat, ragasztóanyagokat, a szigetelés készítésének módjait, lemezek illesztésének lehetőségeit stb. Végül példákon mutatja be a szigetelések alkalmazhatóságát különböző mérnöki szerkezeteken úgy víz, mint ásványi olajok elleni szigetelések, valamint nyomásalatti vízszigetelések esetére. (Dr. Ing. Gyengő Tibor.)

ÉPÍTKEZÉSI GÉPEK ÚJ, HASZNÁLT ÉS KÖLCSÖNZÉS Benedek Nándor és Társa, Budapest, XIII., Szegeci-út 13

Bogdány és Társa

Központi fűtés, vízvezeték és egészségügyi berendezések
Budapest, VI., Izabella-utca 79. Telefon: 120-988

KURZWEIL SÁNDOR

FESTÉKGYÁRA • BUDAPEST, VIII., NÉMET-UTCA 10-12

„STABITOL“

szín- és fényálló műkőfestékek a
LEGJOBBAK

Fémszálal Picklin

falsarokvédő és hermetikus elzárás
Budapest, VI., Podmaniczky-u. 63. T. 112-055

Alapzatot, függőleges, nedves- és
salétromos falazatot, tetőzetet
tökéletesen szigetelnek a

HEPFALT

bitumenes szigetelőkészítmények

Készíti: **KOPPEL SÁNDOR**, Budapest
HEPFALT Ipari vegyitermékek
VI., Szondy-u. 19. Telefon: 117-946.

Üvegselyem-, Üphon

hő- és hangszigetelés

Eaka és Gróza, XIV, Hungária-körút 130
Telefon: 497-122

ZSIGMONDY BÉLA

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Híd-, víz-, partfal-,
vasbeton- és kútépítési,
alapozási, csatornázási, légvédelmi,
óvóhely építési és
mélyfúrás vállalat

BUDAPEST, XI., HORTHY M.-ÚT 92

TELEFON: 268-920

FREDAL

ALUMINIUM
HORGANYÓTVÖZET

LEMEZ,
SZALAG,
RÚD,
HUZAL,
CSŐ,
IDOM,
SZEGECS,
STB.

Budapest, VI.,
Vörösmarty-u. 36. Tel.: 128-845, 128-314

DIE BAUTECHNIK 1941. évi 26/27. számában dr. ing. E. Gaber a szögezett faszerkezettel készült elsőrendű közúti hidakkal foglalkozik. A háború nagy és újszerű feladatok elé állítja a hídépítő mérnököket. A cikk egy érdekes példáját mutatja be ily feladatoknak. A feladat egy németországi nagy folyam áthidalása volt, elsőrendű közúti hiddal. A hídnek rendkívül gyorsan kellett megépülnie, azonkívül a háborús nyersanyaggazdálkodás miatt vasanyagot felhasználni nem volt szabad. A választás faanyagra esett, mint olyanra, mely a leghamarabb előállítható, megdolgozható és a legkevesebb szakmunkás alkalmazása szükséges hozzá. Külön követelmény volt az is, hogy a

Freissler Antal felvonó és gépgyár rt.

Budapest, VI., Horn Ede-utca 4 — Telefon: 122-972, 117-847

*Modern
gyorsjáratú
felvonók*

faanyaggal is a legnagyobb takarékoság szemelőttartásával tervezendő meg a híd. E fenti követelmények vezeték azután egy egészen újszerű, erőtanilag megokolt és helyes, valamint nagyon gazdaságos szerkezet megalkotásához. A híd szerkezeti kialakításánál a vashidaknál meghonosodott keresztmetszetek vétettek alapul, mint olyanok, melyeknél az anyag erőtanilag szempontból a leggazdaságosabban van elosztva. A hídnek középső nyílása, a hajózás számára nyitvatartandó rész egy 50 m fesztávolságú párhuzamos ívű rácsostartó volt, míg a hídnek jobbról, balról csatlakozó többi részei többtámaszú tömör gerinclemezes főtartókból volt felépítve.

Nedvességelleni szigetelés

SÁNDOR ARNOLD

GOUDRON vállalat, VI., Podmaniczky-u 29. Telefon: 116-353

Az egyes szelvények deszkából és pallókból állították össze, mint a vasszerkezetek keresztiszelvényei és az egyes elemek kapcsolása szögezéssel történt, mely a vasszerkezetek szegecseinek szerepét töltötte be. A faanyagot korhadás ellen vegyileg kezelték, az időjárásnak erősen kitért részeit pedig deszkaburkolással védték. A szögeket is vegyi kezelés útján rozsdállóvá tették. A fent leírt híd a kívánalmaknak mindenben megfelelt és a tervezési megbízás napjától a forgalomnak való átadása napjáig eltelt mindössze 12 hét alatt készült el.

(Dr. Ing. Gyengő Tibor.)

HŐSZIGETELÉS ÉS HANGSZIGETELÉS

nélkül nincsen
KORSZERŰ
ÉRTÉKÁLLÓ
ÉPÍTKEZÉS

AZ ÉPÍTŐANYAG-
TECHNIKA MAI
ÁLLASA SZERINTI
LEGTÖKELETESEBB
MÉGOLDAST
SZIK LEHETŐVE

AZ ULTRA-HAESZ hőszigetelőanyagok és
ULTRA-HÁHAESZ hangszigetelőanyagok

KIZÁRÓLAGOSAN GYÁRTVA ÉS FORGALOMBA HOZZA ÉS A SZIGETELŐ MUNKÁK KIVITELEZÉSÉT IS VÁLLALJA.
„NAGYBÁTONY-UJLAKI” EGYESÜLT IPARMŰVEK RT
BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 16. TELEFON: 18-18-08

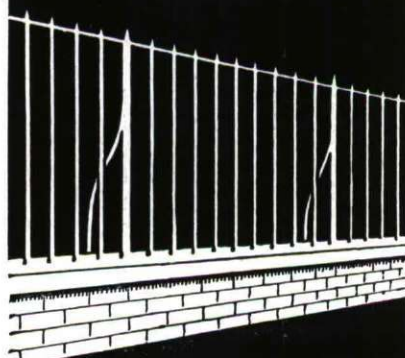
Bukova Lajos

épületüveges és táblaüvegeskereskedő
BUDAPEST, IX., Lónay-utca 46.
Telefon: 187-026

Schmidt Frigyes

redőnykészítő — Faredőnyök,
vászondőnyök, mindenféle elsötétítők
Budapest, VIII., Vig-utca 10. Telefon: 138-388

KERITÉSEK MINDEN KIVITELBEN

DEICHSEL

SODRONYGYÁR
BUDAPEST XIII. VÁCI-ÚT 98. TEL: 298-996

Sóskuti kőhomlokzatokat

és egyéb kőfaragómunkákat készít

WEISINGER GYÖRGY

okl. mérnök, kőfaragó mester
Budapest, XIV., Egressy-út 23. — Telefon: 297-428
Az eredeti sóskuti nagybánya kizárólagos művelője

POSNANSKY ÉS STRELITZ RT.

ASZFALT-FEDÉLLEMEZ- ÉS KÁTRÁNYVEGYTERMÉK-GYÁR BUDAPEST

Közp. iroda: V., Zsitvay Leó-u. 13. Gyár: Pestszenterzsébet, Horthy Miklós-út 63

BIEHN JÁNOS RT.

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 21 — TELEFON: 115-350

Tetőfedés, szigetelés, aszfaltburkolatok, kátránytermékek, fedél és szigetelőlemezek gyártása, kocsikenőcs, gépszír

BITUMEN ÚTÉPÍTŐ RT.

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-U. 21 — TELEFON: 115-350

Ú t b u r k o l a t o k k é s z í t é s e
öntött és hengerelt aszfaltból. Kátrányos és bitumenes keretek. Olajos portalanítás

SÁRKÁNY ERVIN ÉPÍTÉSZ ACÉLBETON BURKOLÓ VÁLLALAT

BUDAPEST, II., BEM JÓZSEF-UTCA 24. TELEFON: 166-539

„SÁRKÁNYBETON” JÁRDA- ÉS PADLÓBURKOLÁS

GROZIT

ASZFALT ÉS KÁTRÁNY VEGYITERMÉKGYÁR RT.

IRODA: BUDAPEST, V., SZENT ISTVÁN-KÖRÚT 22

KALLÓS MANÓ

csász. és kir. udvari szállító

Budapest, IX., Soroksári-út 142. Tel.: 131-948

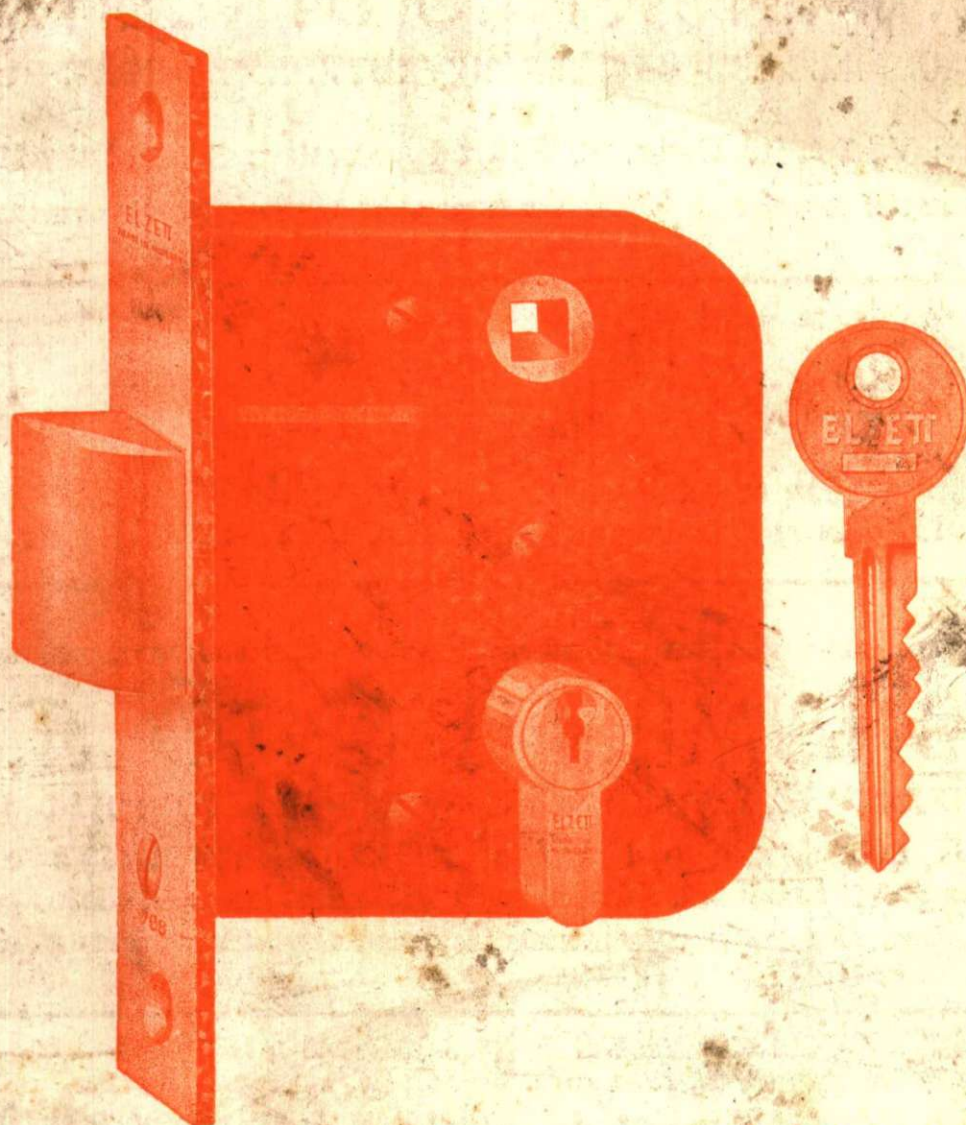
Kátrány-, aszfalt-, bőr-falszigetelőlemezek. Mezőgazdasági és műszaki kenőanyagok és az összes kátránytermékek vegyészeti gyára

MARBOIT KÖIPAR BUDAPEST, I., KELENHEGYI-ÚT 11

KAPUBEJÁRATOK,
PORTÁLOK

Vasgerendákat Árusító Részvénytársaság

BUDAPEST, VI., PODMANICZKY-UTCA 29

E L Z E T T 7 6 8 . s z .

(Eredeti nagyság)

szabadalmazott cilinderes biztonsági bevéso **bejárat**i ajtózár csappantyús tolókéval, kilincses kivitel

M I N D E N Z Á R M Á S K U L C C S A I

ELZETT épületzárak számos köz- és magánépületen vannak felszerelve

ELZETT VASÁRUGYÁR R. T., Budapest, XIII., Bence-u. 3-5

T E L E F O N : 2 9 1 - 5 4 0